Turvallisuuden ja riskienhallinnan kehittäminen Jyväskylän yliopistossa

Teemu Keränen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Turvallisuuden ja riskienhallinnan kehittäminen Jyväskylän yliopistossa

Teemu Keränen

Turvallisuus ja riskienhallinta

Opinnäytetyö

joulukuu 2021

Laurea-ammattikorkeakoulu

Turvallisuuden ja riskienhallinnan koulutusohjelma

Tradenomi (AMK)

Teemu Keränen

Tiivistelmä

Turvallisuuden ja riskienhallinnan kehittäminen Jyväskylän yliopistossa

Vuosi 2021 Sivumäärä 93

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Jyväskylän yliopistossa turvallisuuskulttuuriin ja riskienhallintaan liittyviä asioita luomalla yliopistotasolle yhtenäisiä toimintamalleja ja prosesseja sekä kehittämällä turvallisuuden asiantuntijatyöhön liittyviä asioita. Opinnäytetyö oli tarkoitus toteuttaa raportoimalla kymmenen työviikon ajan omia työtehtäviä, kehitystehtävien etenemistä sekä ammatillista kehitystä. Raportoinnin tavoitteena oli havainnollistaa turvallisuusasiantuntijatyön monipuolisuutta ja luoda kuvaa tällaisen työn tekemisestä suuressa, monimuotoisessa julkisessa organisaatiossa.

Opinnäytetyön tietoperusta rakentui sekä julkaistuista että julkaisemattomista lähteistä. Tietoperustassa yhdistyivät yliopiston toimintaympäristöä kuvaavat lähteet, erilainen tehtäväkenttää säätelevä tai siihen vaikuttava lainsäädäntö ja muu ohjaava säädöspohja sekä erilaisten virallisten toimijoiden ohjeet. Työn tietopohjaan kuuluivat myös useamman organisaatioturvallisuuteen liittyvän webinaarin esitysten anti. Riskienhallinnan kehittämistyötä rakennettiin ja peilattiin runsaasti ISO 31000:2018 standardin pohjalta.

Opinnäytetyön tuloksena tuotettiin tietoa organisaation riskienhallinnasta, turvallisuuskulttuurin kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä, yksityiskohtaisempaa tietoa turvallisuuden asiantuntijatyön tehtävistä sekä havainto- ja kokemuspohjaista tietoa Jyväskylän yliopiston toimintaympäristöstä. Raportoinnissa kuvattiin turvallisuusasiantuntijan työtehtäviä saaden sekä tietoa että kokemuksia asiantuntijatyöstä.

Työn aikana vahvistui tekijän näkemys siitä, että sekä turvallisuuskulttuurin muutoksessa että kokonaisvaltaisen riskienhallinnan käynnistämisessä keskeisessä roolissa on organisaation johdon sitoutuminen muutokseen. Työssä kuvattiin kehittämistöiden etenemistä, jotka kuitenkin tahtoivat jäädä muun akuuttiluonteisemman työn varjoon. Johdon tulisikin osoittaa kehitystyölle riittävä arvostus ja resurssit, jotta niitä saataisiin jatkossa edistettyä tehokkaammin.

Asiasanat: kehittämistyö, riskienhallinta, turvallisuuskulttuuri, turvallisuusasiantuntijuus, yliopisto

Laurea University of Applied Sciences **Abstract**

Degree Programme in Safety, Security and Risk Management

Bachelor’s Thesis

Teemu Keränen

Developing of safety, security and risk management at the University of Jyväskylä

Year 2021 Pages 93

The objective of the thesis was to develop issues related to the safety culture and risk management at the University of Jyväskylä by creating uniform operating models and processes at the university level and by developing issues related to safety and security specialist work. The purpose of the thesis was to report on safety and security specialist’s own work tasks, the progress of development tasks and professional development for ten working weeks. The purpose of the report was to illustrate the diversity of the work of safety and security specialists and to create an image of how such work is done in a large, diverse public organization.

The theoretical framework base of the thesis was built from both published and unpublished sources. The framework combines sources describing the university's operating environment, various legal acts regulating or affecting the operating environment and other guiding legal bases, as well as instructions from various official actors. The framework of the work also includes the presentation of several webinars related to organizational safety and security. Risk management development work was built and mirrored extensively based on the ISO 31000: 2018 standard.

As a result of the thesis, information on the organization's risk management, factors influencing the development of a safety culture, more detailed information on the tasks of safety and security specialist work and observational and experience-based information on the operating environment of the University of Jyväskylä were produced. The reporting described the duties of a safety and security specialist, gaining both information about and experience on the specialist's work.

During the work, the author's view on the commitment of the organization’s management to change was strengthened. It plays a key role in both changing the safety culture and in initiating comprehensive risk management. The work described the progress of development work, which, however, tended to be overshadowed by other, more acute work. Management should therefore place sufficient value and resources on development work so that it can be promoted more effectively in the future.

Keywords: development work, risk management, safety culture, safety and security expertise, university

Sisällys

1 Johdanto 6
2 Nykytilanne 7
2.1 Toimeksiantaja – Jyväskylän yliopisto 7
2.2 Työtehtävät 9
2.3 Osaaminen 10
2.4 Tavoitteiden asettelu 10
3 Päiväkirjaraportointi 11
3.1 Viikko 37 – korona ja terveysturvallisuuteen liittyvä työ yliopistossa 11
3.2 Viikko 38 – riskienhallintaa kehittämässä 22
3.3 Viikko 39 - kehittämistä, yhteistyötä ja verkostoitumista 29
3.4 Viikko 40 – oppilaitosturvallisuus esille 33
3.5 Viikko 41 - työn vaarat ja haitat 40
3.6 Viikko 42 - lähitöihin paluun suunnittelu 46
3.7 Viikko 44 – takaisin kampukselle 58
3.8 Viikko 45 – takaisin riskienhallintamallin ääreen 67
3.9 Viikko 46 – pelastussuunnittelua, konferenssia ja kyberharjoitusta 76
4 Yhteenveto 85
Lähteet 89
Kuviot 93

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö toteutettiin syksyllä 2021 Jyväskylän yliopiston toimeksiannosta raportoimalla turvallisuusasiantuntijan työhön liittyvistä tehtävistä. Raportointi oli tarkoitus toteuttaa kuvaamalla työtehtäviä päiväkohtaisesti, kuvata teemoittain työhön liittyvien kehittämistehtävien etenemistä sekä analysoida viikoittain työn antia.

Opinnäytetyön tavoitteena oli havainnollistaa opiskelijan osaamista, työntekoa ja kehittymistä työssään turvallisuuden ja riskienhallinnan alalla. Sillä pyrittiin myös dokumentoimaan työhön kuuluvia prosesseja ja kehitystehtäviä, jotta tehty työ saataisiin kuvattua myös sen toimeksiantajalleen. Etenkin etätöitä tehdessä työn hallinta työnantajan näkökulmasta on haastavaa ja tällä raportoinnilla olikin pyrkimys avata sen aikaansaannosta myös työnantajalle.

Työskentelin opinnäytetyötä tehdessäni Jyväskylän yliopistossa turvallisuusasiantuntijan tehtävissä. Työtehtäviini kuuluivat turvallisuuspäällikön tehtävien tukemisen lisäksi erilaiset turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvät kehittämistehtävät. Näihin tehtäviin kuuluivat mm. riskienhallintamallin luominen yliopistolle, työn vaarojen arviointiprosessin kehittäminen ja käynnistäminen, turvallisuuteen liittyvän koulutusmateriaalin tuottaminen ja turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvien digitaalisten työkalujen soveltuvuuden testaaminen. Kyseiset kehittämistehtävät ovat organisaation kannalta merkittäviä ja niillä pyritään vastaamaan uudistuvan toimintaympäristön vaatimuksiin. Työn vaarojen arviointia vaaditaan lakipohjaisesti ja riskienhallintamallilla halutaan vastata yliopiston strategian toteutumiseen.

Kokemukseni turvallisuusalalta on kohtalaisen pitkä. Olen työskennellyt monipuolisissa poliisin tehtävissä n. 20 vuotta, joista viimeiset 10 vuotta olen toiminut esimiesasemassa. Opiskelujen myötä hakeuduin vuoden 2020 syksyllä työharjoitteluun Jyväskylän yliopistoon perehtymään turvallisuuspäällikön tehtäviin. Työharjoittelun jälkeen, keväällä 2021 minulle tarjottiin yliopistosta loppuvuodeksi määräaikaista turvallisuusasiantuntijan tehtävää. Työkokemus kyseisestä organisaatiosta ja poliisin työhön verrattuna hyvin erilaisesta turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvästä tehtävästä oli opinnäytetyön tekemisen hetkellä vielä varsin lyhyt.

Työskentelin opinnäytetyötä tehdessäni turvallisuusasiantuntijana osana Jyväskylän yliopiston talous- ja tilapalvelutiimiä. Esimiehenäni toimi tiimiä vetävä tilapalvelupäällikkö. Tiimiin kuuluivat myös mm. yliopiston turvallisuuspäällikkö sekä avaintenhallintaa ja kulkuoikeuksia säätelevän palvelupiste Claviksen turvallisuuskoordinaattori. He ovat tuon tiimin muut turvallisuuteen liittyviä tehtäviä hoitavat henkilöt. Talous- ja tilapalvelutiimi tiimi kuuluu

yliopiston johdon alla toimiviin yliopistopalveluihin. Yliopistopalvelut ovat hallinnollinen osasto, jolla tuetaan ja koordinoidaan yliopiston toimintaa.

2 Nykytilanne

2.1 Toimeksiantaja – Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopisto on saanut alkunsa vuonna 1863 Uno Cygnaeuksen perustamasta, Suomen ensimmäisestä suomenkielisestä opettajankoulutusseminaarista. Erilliset mies- ja naisosastot sisältänyt sisäoppilaitos antoi ensimmäisen kerran mahdollisuuden myös naisille korkeampaan koulutukseen. Tunnetuin seminaarissa opiskellut merkkihenkilö on Minna Canth. Seminaarista laitos laajeni 1930-luvulla kasvatusopilliseksi korkeakouluksi, jossa saattoi suorittaa akateemisen tutkinnon. Korkeakoulun laajennuttua aiempaa monitieteellisemmäksi 1950- ja 60-luvuilla johti kehitys lopulta siihen, että heinäkuussa 1966 aloitti se toimintansa Jyväskylän yliopistona. Nykypäivään tultaessa seminaarina aloittaneesta opinahjosta on kehittynyt ihmis- ja luonnontieteisiin keskittyvä tiedeyliopisto ja koulutuksen asiantuntija. Se tunnustetaan myös merkittäväksi yliopistoksi niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Jyväskylän yliopisto on yksi Jyvässeudun merkittävimmistä ja näkyvimmistä toimijoista. Jyväskylän yliopisto on myös Keski-Suomen maakunnan kolmanneksi suurin työnantaja (Tilastokeskus, 2021). Sen palveluksessa työskentelee n. 2700 ihmistä erilaisissa rooleissa, kuten tutkijoina, opettajina, suunnittelijoina sekä muissa erilaisissa asiantuntijatehtävissä. Opiskelijoita Jyväskylän yliopistossa on n. 14 700. Yliopiston toimintaan liittyy myös voimakkaasti kansainvälisyys, jota toteutetaan erilaisissa muodoissa, kuten tutkimusyhteistyönä sekä tutkija- ja opiskelijavaihtoina. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Yliopistot, niiden toiminta, organisaatio, hallinto ja talous säädetään yliopistolaissa (558/2009). Jyväskylän yliopisto kuuluu kyseisen lain mukaan julkisoikeudellisiin yliopistoihin. Suomen 13 yliopistosta kaksi (Aalto yliopisto ja Tampereen yliopisto) ovat säätiöyliopistoja ja niiden toimintaan sovelletaan yliopistolain lisäksi säätiölakia (487/2015). Yliopistoilla on yliopistolain 3 §:n mukaan itsehallinto, jolla turvataan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus. Yliopistojen tehtävinä on edistää vapaata tutkimusta ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoitaan palvelemaan isänmaata ja yhteiskuntaa (2 §).

Jyväskylän yliopiston liikevaihto vuonna 2019 oli yliopiston oman tulostiedotteen mukaan (Jyväskylän yliopisto, 16.3.2020) oli 203,4 miljoonaa euroa. Yliopiston toimintakertomuksen (2019) mukaan yliopiston palveluksessa oli vuonna 2019 2743 henkilöä. Heistä reilu puolet (52,7 %) olivat vakituisessa palvelussuhteessa yliopistoon. Tehtävien osalta henkilöstö jakautui

siten, että tutkimushenkilöstöä yliopiston palveluksessa oli 1041, opetushenkilöstöä 833 ja muuta henkilöstöä 869. Kansainvälistä henkilöstöä yliopiston palveluksessa oli 259 henkilöä ja eri kansalaisuuksia oli lukumääräisesti 59. (Jyväskylän yliopisto vuosikertomus 2019.)

Jyväskylän yliopiston organisaatioon kuuluvat sen johto, tiedekunnat, erillislaitokset, yliopistopalvelut, yliopistokonserni, sekä koulutus- ja tiedeneuvostot. Yliopistoa johtavat rehtori ja kaksi vararehtoria. Yliopiston ylintä päätöksentekovaltaa käyttää sen seitsemänjäseninen hallitus. Yliopiston kokonaisuuden johtamista ovat tukemassa yliopistokollegio, johtoryhmä sekä talous- ja tilapalvelujohtaja. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Kuten organisaation rakenteita kuvaavassa kuviossa 1 kerrotaan, tiedekuntia Jyväskylän yliopistossa on yhteensä kuusi: informaatioteknologian tiedekunta, humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, liikuntatieteellinen tiedekunta, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta, kauppakorkeakoulu ja matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Tiedekuntia johtavat dekaanit ja niiden alaisia laitoksia laitosjohtajat.

Kuvio 1. Organisaatiokaavio. Jyväskylän yliopisto (2021)

Jyväskylän yliopistoon kuuluu myös viisi erillislaitosta: avoimen tiedon keskus, avoin yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, koulutuksen tutkimuslaitos sekä monikielisen akateemisen viestinnän keskus.

Yliopistokonserniin kuuluvat koulutusvientiä harjoittava Educluster Oy ja rahoitusalalla toimiva Unifund Jyväskylä Oy. Educlusterin omistus jakautuu yhdessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian kanssa. Unifundin tehtävänä on auttaa yliopiston rahoitustoimintaa hyödyntämällä yliopiston omia immateriaalioikeuksia ja tutkimuksen ympärille syntynyttä palveluliiketoimintaa. (Jyväskylän yliopisto, 2021.)

Yliopiston arvoiksi on kirjattu avoimuus, luottamus, laatu ja eettisyys. Sen visiona on toimia oppimisen, hyvinvoinnin ja olla luonnon perusilmiöiden alalla yksi maailman johtavista tiedeyliopistoista sekä osaamisen ja kestävän yhteiskunnan edistäjä. Yliopiston strategian tahtotilaksi on kirjattu osaava, hyvinvoiva ihminen, mihin pyrkimyksenä on vaikuttaa ihmisten osaamisen kautta koko elinkaaren läpi kansainvälisesti arvostetulla koulutuksella ja tutkimuksella. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Jyväskylän yliopiston turvallisuuspolitiikkaan (2017) on kuvattu sen olevan toimintaympäristönä laaja, hyvin monipuolinen, nopeasti kehittyvä ja kansainvälinen, ja siellä olevan avoin toimintakulttuuri. Kyseiseen turvallisuuspolitiikka-asiakirjaan on nimetty yliopiston turvallisuusjohtamiseen ja operatiiviseen toimintaan liittyvät vastuut. Yliopiston turvallisuus on jaettu siinä otsikoiden alle, joita ovat: turvallisuusjohtaminen, henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, työturvallisuus, tieteen ja tutkimuksen turvallisuus, kiinteistöjen sekä alueiden turvallisuus, rikostorjunta, väestönsuojelu ja varautuminen sekä turvallisuusviestintä. (Jyväskylän yliopisto 2017.)

2.2 Työtehtävät

Työtehtäviini Jyväskylän yliopistossa kuuluvat erilaiset turvallisuuteen liittyvät asiantuntijatehtävät. Säännöllisinä ja lähes päivittäisinä tehtävinäni on seurata yliopiston koronaan liittyvien ohjeistusten ajanmukaisuutta ja valmistella niihin tarvittavia muutoksia sekä vastata korona-asioihin liittyviin kysymyksiin. Tehtäviini kuuluu myös yliopiston tiloissa tai alueella järjestettävien tapahtumien terveysturvallisuussuunnitelmien hyväksyminen sekä erilaisten terveysturvallisuuteen liittyviin kysymyksiin vastaaminen. Terveysturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä yliopistossa tulee runsaasti. Niitä käsitellään viikoittain myös kootusti viestintäryhmän kanssa.

Terveysturvallisuuteen liittyvien asioiden lisäksi työhöni kuuluu turvallisuuspäällikön tehtävien tukeminen. Turvallisuuspäällikön tehtäväkenttä on yliopistossa laaja ja siihen liittyy myös työsuojelupäällikön tehtävät. Turvallisuuspäällikkö vastaa yliopistossa sen operatiivisesta turvallisuudesta yhdessä tietoturvapäällikön kanssa. Tässä tehtäväkentässä on laajasti erilaisia tehtäviä, joita kuvataan tässä opinnäytetyössä jäljempänä. Turvallisuusasiantuntija toimii tarvittaessa myös turvallisuuspäällikön sijaisena.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi tehtäväkenttään kuuluvat myös turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvät kehittämistehtävät. Jyväskylän yliopistossa on tavoitteena kehittää organisaation riskienhallintaa ja luoda siihen liittyvä yhteinen toimintamalli. Minun rooliini kuuluu tehdä tähän liittyvää pohjatyötä ja kartoittaa soveltuvia toimintamalleja sekä viitekehyksiä. Asiaa kehitetään tällä hetkellä syksyllä nimetyssä varmennustoimintatiimissä, johon yhtenä, asiaa valmistelevana jäsenenä kuulun. Varmennustoimintaan liittyviin asioihin kuuluvat riskienhallinnan lisäksi myös toiminnan laatu, lakiasiat sekä sisäinen valvonta.

Kehittämistehtäviini kuuluvat myös työn vaarojen arviointiin liittyvän prosessin kehittäminen ja tähän liittyvän toiminnan käynnistäminen. Yhtenä tavoitteena on myös kehittää turvallisuuteen liittyviä havaintojen ja poikkeamien ilmoittamiseen liittyviä prosesseja, jotta etenkin turvallisuuteen liittyen riskien hallintaan saataisiin nykyistä paremmin kerättyä tietoa.

2.3 Osaaminen

Konkreettisesti mallien ja prosessien kehittäminen vaativat runsaasti tiedonhakua, lukemista ja asioiden selvittämistä. Sitä varten myös oma toimintaympäristö on tunnettava kohtalaisen hyvin. Etenkin riskienhallintaan liittyvää osaamista on syvennettävä, koska sellaista riskienhallintamallia kehittävässä tiimissä on varsin vähän. Tehtävä on nykyiseen osaamiseeni ja kokemukseeni nähden vaativa ja hyvin eriluontoinen kuin aiemmat työtehtävät. Näissä tehtävissä oma osaamiseni ja kokemukseni liittyvät ainoastaan tradenomiopinnoissa saatuihin oppeihin. Aiempaa vastaavaa kokemusta työelämästä minulla ei ole olemassa.

Kyseisessä tehtävässä olen opetellut runsaasti uusia asioita ja taitoja. Poliisina ja yliopiston turvallisuusasiantuntijana toimiminen ovat hyvin erilaisia tehtäviä. Poliisina tehtävänä on hoitaa sille kuuluvia, laissa määrättyjä tehtäviä. Ne liittyvät enimmäkseen yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuuteen. Yliopiston turvallisuusasiantuntijana kohteena on organisaation turvallisuus ja tehtävänä sen kehittäminen. Poliisin turvallisuustyössä pyritään pääsääntöisesti vaikuttamaan ja tuottamaan palvelua organisaation ulkopuolelle, kun taas nykyisessä roolissa pyrkimyksenä on enimmäkseen vaikuttaa ja toimia organisaation sisäisesti. Näkökulma työhön ja asioiden kehittämiseen on siis hieman erilainen. Turvallisuusasiantuntijan tehtävässä on tunnettava kohtalaisen hyvin oma organisaatio ja sen erilaiset toiminnot. Tehtävässä on myös hallittava erilaisia ohjeita sekä tunnettava menettelytavat. Monien asioiden hoitaminen vaatii keskustelua eri ihmisten ja ryhmien kanssa sekä pohjatiedon kaivamista.

Osassa tehtäviä olen ollut alkuun aloittelevan toimijan tasolla, mutta yhdistämällä oppimiseen aiemman kokemuksen, osaamisen ja pohjatietämyksen, olen mielestäni kehittynyt monilla osa-alueilla taitavan suoriutujan tai jopa kokeneen asiantuntijan tasolle. Kuten tehtävänimikekin sanoo, on pyrkimyksenäni olla toimialallani asiantuntija. Kokeneeksi asiantuntijaksi työssään lukeminen vaatii perehtymistä ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Kyseisessä tehtävässä tavoitteena on tarjota tehtäväkenttään liittyvää asiantuntijuutta, ohjata, opastaa ja avustaa muiden toimintaa.

2.4 Tavoitteiden asettelu

Henkilökohtaisina tavoitteina minulla on kehittyä opinnäytetyöprosessin aikana etenkin riskienhallinnan alalla lähes aloittelijatasolta lähemmäs asiantuntijuutta. En ole ennen tai jälkeen opintojeni ollut tekemisissä organisaatiotasoisen riskienhallinnan kanssa, saati

kehittämässä siihen liittyviä toimintamalleja. Viimeisten kuukausien aikana olenkin pyrkinyt syventämään opiskeluista saamiani tietoja edelleen sellaiselle tasolle, jotta olisin kykeneväinen työstämään riskienhallintaan liittyvää toimintamallia. Olen myös havainnut, että tässä asiassa ei riitä pelkkä riskienhallinnan osaaminen, vaan erityisen tärkeää on myös tuntea toimintaympäristö, johon mallia ollaan rakentamassa. Itse asiassa, jotta riskienhallintamallista ei tulisi "päälle liimattu", tulee toimintaympäristöstä mielestäni olla varsin syvä näkemys. Kokonaisvaltaisen riskienhallintamallin käynnistäminen vaatiikin, että se luodataan läpi organisaation ja integroidaan olemassa oleviin johtamis- ja päätöksentekojärjestelmiin. Näiden tunteminen ja ymmärtäminen vaatii selvitystyötä. Riskienhallinnan kehittämisen osalta Jyväskylän yliopiston varmennustoiminnan tiimissä on tavoitteena saada tämän vuoden aikana esitystasolle hallintamalli sekä määritettyä riskienhallintaan tarvittavan työkalun vaatimukset. Selkeinä tavoitteina työlleni onkin hallintamallin hahmottelun aikaan saaminen, ISO 31000:2018 mallin tutuksi tuominen varmennustoimintatiimille, erilaisiin riskienhallintaa tukeviin työkaluihin tutustuminen ja yliopiston hankintaan liittyvään vaatimusmäärittelyyn osallistuminen.

3 Päiväkirjaraportointi

3.1 Viikko 37 – Covid19 ja terveysturvallisuuteen liittyvä työ yliopistossa

Opinnäytetyön ensimmäisen raportointiviikon teemaksi valikoitui Jyväskylän yliopiston Covid19-epidemiaan (jatkossa koronaan) liittyvät linjaukset, niiden päivitys ja terveysturvallisuuteen liittyvien asioiden käsittely organisaatiossa. Koronaan liittyvät asiat ovat työllistäneet runsaasti yliopistossa, kuten monessa muussakin organisaatiossa helmikuusta 2020 saakka. Korona on ollut riskitekijä, joka on pitänyt ottaa toiminnassa huomioon jo yli puolentoista vuoden ajan, ja sen on vaikuttanut suuresti niin opetuksen, tutkimuksen kuin erilaisten tapahtumien järjestämiseen kaikissa yliopistoissa. Terveysturvallisuudesta on tullut tänä aikana saneleva tekijä lähes kaikkeen toimintaan.

Jyväskylän yliopistossa on perustettu yliopistotasolla kaksitasoinen päätöksentekojärjestely korona-asioihin liittyen. Koronaseurantaryhmä seuraa pandemiaan liittyvää tilannetta niin valtakunnallisesti, alueellisesti kuin paikallisesti ja valmistelee viranomaismääräysten, -ohjeiden ja -suositusten pohjalta yliopiston omat koronaohjeet sekä päivittää niitä sovituin väliajoin tai tarpeiden muuttuessa. Koronaseurantaryhmään kuuluu asiantuntijoita yliopiston toiminnanohjauksesta, henkilöstöhallinnosta, kansainvälisten asioiden yksiköstä, turvallisuustoiminnasta, viestinnästä sekä työsuojelusta.

Turvallisuusasiantuntijan tehtävissä koronaan liittyvien asioiden hoito on näytellyt myös suurta roolia, ajoittain jopa täyttänyt työajan. Turvallisuusasiantuntijalta odotetaan, että

hän on perillä niin valtakunnallisesta, alueellisesta kuin paikallisesta tilanteesta ja säätelystä sekä osaa ratkoa näihin liittyviä tulkintakysymyksiä. Tällaista osaamista ja kokemusta viimeisen vajaan vuoden ajalta on kirjoittajalle kertynyt runsaasti ja sitä kautta taitoa soveltaa ohjeita on myös kohtalaisen hyvin. Hankalampia tulkintakysymyksiä käydään toki edelleen läpi keskustellen ja tietoa hakien, mutta suurin osa kysymyksistä on jo sellaisia, joihin kyky vastata löytyy.

Koronalla on ollut runsaasti myös välillisiä vaikutuksia, jotka heijastuvat osin turvallisuustoimintaan. Etenkin yliopiston turvallisuuspäällikkö saa kohtalaisen paljon yhteydenottoja liittyen etätyöhön ja etäopiskeluun. Esiin nousseina ongelmina ovat esimerkiksi lähi- ja etämuodon yhteensovittaminen, opettajien ja opiskelijoiden erilaiset näkemykset, ohjeiden tulkinnat sekä äärimmillään mielenterveyden ongelmat. Näitä asioita kuvataan tässä työssä jäljempänä yksityiskohtaisemmin.

3.1.1 Maanantai 13.9.

Suurin osa turvallisuusasiantuntijan työstäni kuluvan vuoden aikana on kulunut etätyössä johtuen vallitsevasta tilanteesta ja työnantajan etätyösuosituksesta. Monet tehtävät toki sujuvat puhelinta ja tietokonetta välineinä käyttäen, joten välttämätöntä tarvetta lähityölle yliopistokampuksella ei ole ollut kovin paljoa. Toki ihmisten kontaktointi on jäänyt pitkälti sähköisten välineiden varaan, mikä on vaikeuttanut työyhteisöön tutustumista ja yhteenkuuluvuuden tunteen kasvamista. Kotoa käsin työskentely on monella tavoin kätevää ja toimivaa, mutta ajoittain se on aika yksinäistä puurtamista. Keskustelu ja vuoropuhelu sähköisten välineiden ja ohjelmien kautta vaikuttaa myös monesti vajavaiselta ja virallisluontoiselta, koska se ei sisällä kaikkia niitä vuorovaikutuksen elementtejä, joita on tottunut kokemaan perinteisessä fyysisesti läsnä olevassa keskustelussa.

Etätyön tekeminen ja sen vaikutus työntekijöiden hyvinvointiin on puhuttanut yliopistossa runsaasti. Etenkin opetuksen puolella tilanne on koettu haastavaksi ja iso osa opiskelijoista kaipaisi lähiopintoja. Vaarana onkin, että aiempaa huomattavasti suurempi osa opiskelijoista putoaa opinnoistaan, koska he eivät saa tarvitsemaansa huomiota ja tukea opintojen edistämiseen. Opetuksen laadun on myös koettu kärsivän etämuodossa. Osan etenkin ihmistieteisiin liittyvistä opinnoista koetaan vaativan fyysistä vuorovaikutusta, eikä tätä tunnuta saavan aikaiseksi esimerkiksi Microsoft Teams-sovelluksen välityksellä. Ja toki osa yliopiston opetuksesta kerta kaikkiaan vaatii fyysistä tekemistä ja läsnäoloa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi laboratoriotyöskentely, liikuntalajien harjoittelu ja opetus, käsitöiden opetus, näin muutamia fyysistä läsnäoloa ja tarkoitusta varten rakennettua ympäristöä vaativia asioita mainittuina. Minulla on kokemusta etäopinnoista, sillä olen suorittanut tradenomiopintoni täysin etämuotoisina. Kokemukset ovat monella tapaa olleet positiivisia, sillä etäopinnot ovat olleet hänen elämäntilanteessaan melko lailla ainoa mahdollinen

vaihtoehto tutkinnon suorittamiselle. Ymmärrystä sillekin, että opiskelija ajautuu hankaluuksiin ja jää yksin etämuotoisessa toteutuksessa minulta löytyy. Etäopiskelu vaatii hieman toisenlaista orientoitumista ja lähestymistapaa hoitaa sekä selvittää opintoihin liittyviä asioita. Ympärillä ei ole hirveästi ihmisiä, joilta kysyä. Laurean ja muiden etäopintoja pidempään toteuttaneiden korkeakoulujen kokemuksia ja osaamista olisikin näkemykseni mukaan hyvä levittää sellaisiin korkeakouluihin, joissa etäopinnot ovat kokonaan uusi opintomuoto.

Edellisellä viikolla minulla oli useampia kampuksella tehtyjä lähityöpäiviä johtuen erinäistä fyysisistä tapaamisista ja kampuksella tehtävistä katselmoinneista. Ne olivat kokemuksena jälleen virkistäviä ja toivat työpäiviin enemmän fyysistä ulottuvuutta sekä selkeämmät aloitukset ja lopetukset. Työt aloitettiin työntekopaikalle saapuessa ja lopetettiin sieltä lähdettäessä. Etätyössä nämä rajat hieman hämärtyvät ja työtä tulee tehtyä välillä huomaamatta myöhempäänkin. Siinä mielessä kodista erillinen työntekopaikka tuo selkeämmät rajat työn tekemiseen. Kotona työskennellessä on välillä helpompi keskittyä tietyn tehtävän tekemiseen, mutta toisaalta kotiympäristö sisältää sellaisiakin asioita, jotka eivät aina tue työn tekemistä. Työnantajan on myös lähes mahdotonta kontrolloida ja ohjata työntekijöidensä etätyöntekoa, mikä saattaa johtaa ongelmiin työkuorman jakautumisessa. Ahkerat ja tunnolliset työntekijät kuormittuvat aiempaa enemmän, kun taas vähemmän itseohjautuvat työntekijät saattavat ottaa omia vapauksia ja päästä huomattavasti vähemmällä. Tähän voitaisiin mahdollisesti vaikuttaa selkeillä, tavoitteellisilla työtehtävillä ja aikatauluilla sekä aktiivisemmalla työn seurannalla.

Raportointiviikon ensimmäinen päivä oli jälleen etätyöpäivä, johon oli sovittu ennakolta muutama etäpalaveri. Suunnitelmana oli lukea ja hoitaa edellisen viikon aikana saapuneet ja hoitamatta olevat sähköpostiasiat kuntoon aamusta ja sen jälkeen katsoa yhdessä yliopiston turvallisuuspäällikön kanssa ajankohtaisia asioita ja suunnitella tulevan työviikon asioita.

Turvallisuuspäälliköllä on Jyväskylän yliopistossa runsaasti vastuita ja häntä kaivataan osallistujaksi monenlaiseen sekä organisaation sisäiseen että ulkoiseen tarpeeseen. Hänen työpäivänsä ovatkin tästä johtuen monesti kiireisiä ja täysiä. Turvallisuustoiminnan organisointiin ja sen kehittämiseen onkin tarkoitus palata tässä raportissa jäljempänä. Kyseisenä päivänä yhdessä keskustelu ja suunnittelu jäi hänen kiireistään johtuen lyhyeksi, joten palaveri käsitti lähinnä nopean kartoituksen siitä, mitä asioita on hoidettavana ja minkälaista ohjelmaa on lähipäivinä edessä. Vastuu pitkäjänteisten kehittämistehtävien eteenpäin viemisestä kuuluukin turvallisuuspäällikön kiireisestä ja ruuhkaisesta tehtäväkentästä johtuen minulle. Turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvien kehittämisprojektien edistäminen on kirjattu myös työnkuvaani määräaikaisessa työsopimuksessani.

Kyseisenä työpäivänä aamupäivä kului keskustelun jälkeen sähköpostiasioita hoitaessa. Tehtäviini kuuluu yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa tarkastella saapuneiden tapahtumiin ja tilaisuuksiin liittyvien terveysturvallisuussuunnitelmien sisältöä ja annettujen kriteerien täyttyessä hyväksyä suunnitelmat. Jyväskylän yliopistossa päätettiin keväästä 2021 alkaen pyytää erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia yliopiston tiloissa ja alueella järjestäviltä terveysturvallisuusriskiä hallitakseen erillisen terveysturvallisuussuunnitelman tekemistä, jotta voitaisiin varmistaa se, että järjestäjä huomioi tapahtumaa tai tilaisuutta järjestäessään erilaiset terveysturvallisuuteen liittyvät asiat. Tätä tarkoitusta varten yliopistossa luotiin valmis pohjalomake, jossa järjestäjältä pyydetään tietoja tapahtumasta, sen luonteesta, osallistujista (määrä, sisäinen vai ulkoinen tapahtuma, ulkomailta saapuvista ja mahdollisuus jäljittää osallistujat), käytettävissä olevista tiloista ja alueista, suunnitelma tilojen väljyydestä ja mahdollisuudesta turvaväleihin, hygieniajärjestelyistä, ohjeistuksesta ja valvonnasta sekä riskiarviosta (mahdollisuus lähikontaktien syntymiseen, ruuhkautumiseen ja viruksen leviämiseen kosketuspinnoilta). Terveysturvallisuussuunnitelmia sekä terveysturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä jaetaan yliopiston viestinnän seuraamaan Corona Information -sähköpostilaatikon kautta turvallisuuspäällikön ja –asiantuntijan käsiteltäviksi ja vastattaviksi. Lukuvuoden alkamisen jälkeen tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen yliopiston tiloissa ja alueilla on kiihtynyt, minkä vuoksi suunnitelmia tulee käsiteltäviksi päivätasolla useita. Kirjoitushetkellä yli 30 hengen tapahtumista, jotka eivät suoraan liity opetus- tai tutkimustoimintaan, on tilaisuuden järjestäjän tehtävä terveysturvallisuussuunnitelma. Yli 50 hengen tilaisuuksista on tämän lisäksi oltava yhteydessä yliopiston korona-seurantaryhmän puheenjohtajaan, joka tekee asiasta arvioonsa perustuvat päätökset.

Kyseisellä viikolla sovittiin turvallisuuspäällikön kanssa, että hoidan terveysturvallisuussuunnitelmien käsittelyn pääsääntöisesti itsenäisesti. Osa saapuneista terveysturvallisuussuunnitelmista olivat yli 50 hengen tilaisuuksia, joihin omat arviot ja suositukset lisättyäni jatkolähetin ne sovitun protokollan mukaisesti korona-seurantaryhmän puheenjohtajalle päätettäviksi. Suurelta osin suunnitelmat olivat opiskelijajärjestöjen tapahtumiin liittyviä. Kaikki saapuneet suunnitelmat olivat hyväksyttäviä. Vastausviesteissä halusin painottaa tiettyjä kriittisiä tekijöitä tapahtumaan liittyen ja kannustaa toimimaan turvallisesti. Suurin osa työpäivästä kului näiden asioiden äärellä ja muutamaa puheluasiaa hoitaessa. Kehittämistehtäville jäänyt aika oli vähäistä, joten se käytettiin riskienhallintaan liittyvän SFS-käsikirjan sisältöön perehtyessä.

Päivän lopuksi soitin Jyväskylän kaupungin rokotuspalveluihin selvittääkseni aiemman keskustelun pohjalta mahdollisuutta järjestää pop up-rokotuspistettä lähiviikkoina yliopiston kampuksella. Olimme aiemmin keskustelleet asiasta vastaavan palvelukoordinaattorin kanssa ja sopineet, että heidän kerättyänsä kokemuksia toisen asteen oppilaitosten yhteydessä järjestetyistä pop up-rokotuspisteistä, olemme yhteydessä ja sovimme mahdollisuudesta

järjestää vastaavanlainen piste omalla kampuksellamme. Yliopiston johto oli myös julkisesti ilmaissut tahtotilansa yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa edistää rokotteiden antamista ja madaltaa etenkin opiskelijoiden kynnystä päästä rokotuksiin järjestämällä rokotuspisteen yliopistokampukselle. Rokotuspalveluissa asiaan suhtauduttiin myönteisesti ja sovimme puhelimessa, että palaamme asiaan myöhemmin viikolla, kun he osaavat paremmin kertoa, mikä tai mitkä päivät sopisivat heille parhaiten.

3.1.2 Tiistai 14.9.

Tiistaille oli varattuna ennakkoon kaksi palaveria ja loppupäivä oli tarkoitus käyttää riskienhallintamallin ideointiin sekä seuraavan opiskeluperiodin koronalinjausten pohjatöihin. Turvallisuuspäällikön kanssa oli sovittu, että hän on mukana Normaalikoulun palotarkastuksessa ja minä hoidan etätyönä sovittuja kehittämis- ja valmistelutöitä sekä vastailen saapuviin terveysturvallisuussuunnitelmiin.

Koronakysymyksiin liittyvä palaveri on ollut viikoittainen tapa käsitellä yliopiston Corona Information –kanavaan tulleita kysymyksiä ja viestinnän poimintoja muista kanavista. Tämä on ollut tapa hoitaa enimmäkseen organisaation sisäisiin tarpeisiin liittyviä haastavampia tulkintakysymyksiä ja vastata niihin yhteisen keskustelun jälkeen. Viime kevään jälkeen tällaiset kysymykset ovat suurelta osin ohjautuneet vastattavaksi suoraan minulle, mutta edelleen päätöksentekoa ja linjauksia vaativat asiat käsitellään tässä kanavassa, ja viedään tarpeen mukaan päätettäviksi koronajohtoryhmään. Tämän viikon palaverissa ei ollut käsiteltäviä kysymyksiä, koska viikon aikana tulleet kysymykset oli ohjattu minulle ja olin niihin saanut vastattua suoraan. Viestinnän edustajat nostivat esiin Helsingin yliopiston twiitin, jossa he mainostivat avaavansa toimintaansa. HY:n viestintä ja ohjeistukset herättivät keskustelua ja ne koettiin osin ristiriitaisiksi. Jyväskylän oppilaitokset olivat saaneet opiskelijoilta aiemmin kritiikkiä siitä, että heille oli mainostettu avaamisesta ja lähitoiminnan lisäämisestä, mutta todellisuudessa opinnot olivatkin alkaneet etänä. Enimmäishenkilömääristä päätellen, Helsingin yliopistolla saattaa olla edessään vastaavanlainen kritisointiaalto. Se, että opiskelutilojen normaaliajan kapasiteetti puolitetaan ja yksittäisiin tiloihin otetaan enimmillään 50 henkeä, karsii voimakkaasti lähiopintojen järjestämisen mahdollisuuksia. Suuren osan normaaleista luokkatiloista henkilökapasiteetti putoaa puolittamalla niin pieneksi, ettei niissä ole mahdollista järjestää kokonaisille kursseille lähiopintoja.

Olin viime keväänä tiiviisti mukana kevään 2021 valintakokeiden suunnittelu- ja toteutustyössä. Tuossa erittäin suuressa ja vaativassa urakassa havaittiin, että kahden metrin turvavälin mahdollistaminen valintakoetiloissa romahdutti esim. auditorioiden henkilökapasiteetin normaaliin nähden n. 12-17 prosenttiin. Tämän vuoksi tiloja lähimuotoisille valintakokeille piti varata ja hankkia suuri määrä. Suurimpana

valintakoepäivänä, jolloin kampukselle odotettiin reilua 1100 hakijaa tähän tarkoitukseen varustettuja ja kalustettuja “yleisiä” valintakoetiloja oli n. 40 ja sen päälle yksilöllisille järjestelyille, oireileville ja maskittomille suunnattuja tiloja oli käytössä reilu 20 kpl. Tämä esimerkki havainnollistaa mielestäni hyvin sitä, mitä kahden metrin turvavälin mahdollistaminen toimintaan käytettävissä tiloissa aiheuttaa. Käytännössä suurin osa toiminnoista on tämän vaatimuksen johdosta joutunut Jyväskylän yliopistossakin olemaan etänä.

Sain toimeksiannon miettiä yliopiston toimintaan liittyviä koronalinjauksia ja tehtäväkseni valmistella muutosesitykset tiloihin ja tapahtumiin liittyviin linjauksiin. Nämä minun tulisi esittää seuraavana päivänä olevassa kokouksessa yliopiston koronaseurantaryhmälle. Koronaseurantaryhmää johtava yliopiston kehitysjohtaja kertoi valmistelutyötä varten yliopiston johdon tahtotilasta mahdollistaa toiminnan avaamista yliopistossa ja muun yhteiskunnan linjaan mukautumisesta. Iltapäivä menikin pohjatyön tekemisessä ja linjausten laatimisessa. Pohjatyöhön kuuluivat mm. viranomaismääräysten, -ohjeiden ja -suositusten sekä muutamien muiden korkeakoulujen linjausten tarkistaminen. Laadin myös sähköpostipalautteesta nousseesta maskisuosituksen sisällöstä erillisen mietinnön, jolla pyrittiin avaamaan maskin käyttöön liittyviä tulkintoja, tarvetta yhdenmukaistaa ohjeistuksessa käytettyjä sanamuotoja sekä maskin käytön merkitystä etenkin lähitoiminnan avaamisessa. Edellä mainittujen asioiden lisäksi laadin myös lyhyen esityksen rokotuksiin liittyvästä suunnittelusta ja käydyistä keskusteluista kaupungin rokotuspalveluiden kanssa. Avaan näitä asioita laajemmin tulevassa viikkoanalyysissani.

3.1.3 Keskiviikko 15.9.

Päivän ohjelmassa oli sovittuna ennakolta kolme palaveria, josta kaksi ensimmäistä liittyi edellisenä päivänä valmisteltuihin koronalinjauksiin ja iltapäivällä oli turvallisuuspäällikön kanssa käytävässä yhteispalaverissa suunnitelmana jatkaa yliopiston riskienhallintaan liittyvää kehittämistyötä. Koronalinjausesitykseen liittyvä esitys kaipasi vielä aamulla viimeistelyä ja ennen palavereja käsittelin neljä saapunutta terveysturvallisuussuunnitelmaa. Saapuneista suunnitelmista kolme oli opiskelijajärjestöjen omista fuksitapahtumista laatimia suunnitelmia ja yksi liittyi biologian ja ympäristötieteiden laitoksen järjestämään Nanoscience Days 2021-konferenssiin. Konferenssin suunnitelman kohdalla oli ilo havaita, että suunnitelmassa oli kiinnitetty huomiota erilaisiin yksityiskohtiin ja se oli tehty hyvin ammattimaisesti. Tämän tapahtuman suhteen saattoi luottavaisin mielin todeta, että jos tapahtuma toteutuu suunnitellusti, niin riski tartunnoille tulee olemaan erittäin pieni. Osallistujat kokevat myös varmasti voivansa olla turvallisin mielin tapahtumassa. Opiskelijajärjestöjen tapahtumien suunnitelmista oli havaittavissa, että aiempien terveysturvallisuussuunnitelmien kohdalla annetuista kommenteista oli opittu ja toivottuihin asioihin oli kiinnitetty enemmän huomiota ainakin suunnitelmien tasolla. Ne olivat alkuun hyvin suurpiirteisiä ja suppeita.

Tavoitteenahan näillä terveysturvallisuussuunnitelmilla on varmistaa, että järjestäjät kartoittavat ja ottavat huomioon koronavirukseen liittyvät riskitekijät riittävän hyvin ja huolehtivat terveysturvallisuuden toteutumisesta tapahtumassaan. Yhden suuremman tapahtuman osalta esitin järjestäjille kysymyksen myös viranomaisvelvoitteiden täyttämisestä, vaikka tämä ei yliopistolle kuuluva asia suoraan olekaan.

Ennen koronaseurantaryhmän kokousta olimme sopineet erillisen valmistelupalaverin seurantaryhmän puheenjohtajana toimivan yliopiston kehitysjohtajan sekä turvallisuuspäällikön kanssa, jossa tarkastelisimme linjausesityksiä ja työstäisimme niitä tarpeen mukaan. Olin jakanut edellisenä päivänä työstämäni esityksen heille nähtäväksi ja kommentoitavaksi. Turvallisuuspäällikkö oli kiireinen eikä päässyt valmistelupalaveriin, joten kävimme kehitysjohtajan kanssa kahdestaan tekemääni esitystä keskustellen läpi. Kehitysjohtaja oli varsin tyytyväinen tekemääni työhön ja piti linjausesityksiä varsin hyvinä ja nostamiani huomioita maskilinjauksista varsin relevantteina ja tärkeinä asioina tuoda esille tällä foorumilla. Rokoteasiat olivat myös hänen mielestään sellaisia, joita yliopisto tahtoo edistää ja siihen tekemäni selvitystyö ja sen tulokset olivat tärkeät tuoda seurantaryhmän tietoon. Sain valmistelupalaverin aikana Jyväskylän kaupungin rokotuspalveluilta viestin, jossa kerrottiin heidän mahdollisuudestansa tulla kampuksellemme rokottamaan puolentoista viikon kuluttua perjantaina. Kerroin asiasta kehitysjohtajalle, joka ilahtui asian etenemisestä. Sovimme, että esittelen asian seurantaryhmälle ja mietimme kokouksessa pikaisesti siihen liittyviä yksityiskohtia esim. rokotuspisteen sijoittamisen suhteen. Kehitysjohtaja pyysi minua vielä kertomaan seurantaryhmälle Suomen hallituksen vasta julkaistusta koronastrategiasta lyhyesti. Se ei ollut minulle erityisen tuttu, mutta lupasin pikaisesti tutustua siihen liittyvään uutisointiin ja kertoa tuosta pääpiirteet epäformaalisti.

Koronaseurantaryhmän kokous alkoi pian valmistelukokouksen päätyttyä ja oli hyvin pikaisesti ehtinyt kaivaa ja lukea uutistoimistojen nostamia pääkohtia hallituksen koronastrategiasta. Kokouksen puheenjohtaja ohjasi puheen minulle ja kerroin lyhyesti strategiasta poimimiani pääkohtia. Strategian pääviesti mielestäni oli, että yhteiskunnan rajoitukset on tarkoitus purkaa, kun väestön rokotekattavuus yltää 80 prosenttiin (1. ja 2. rokote saatu). Ennusteen mukaan tämä tilanne nykytahdilla saavutettaisiin valtakunnan tasolla joulukuussa. Yliopiston viestintäjohtaja poimi Ylen uutisen (Lukinmaa 2021), jossa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ylilääkäri arvioi Keski-Suomen saavuttavan 80 prosentin rokotekattavuuden marraskuun lopulla. Hallituksen strategian sisältöön kuuluvat epidemian eri vaiheiden (perus-, kiihtymis- ja leviämisvaihe) poistaminen, kuin myös erilaisten alueellisten epidemiavaiheiden seuraaminen. Nykyinen tilanne herätti hieman epätietoisuutta ja keskustelua - pitikö jatkaa toiminnan rajoittamista vai voitaisiinko sitä alkaa avaamaan? Esitin tämän jälkeen linjausesitykset tilojen käytöstä ja tapahtumien järjestämisestä. Näitä esityksiä pidettiin yleisesti hyvinä ja selkeinä sekä niiden nähtiin tukevan yliopiston johdon tahtotilaa avata toimintaa. Kyse oli välietapista kohti rajoitusten poistamista ja toiminnan kokonaan

avaamista, johon seurantaryhmän puheenjohtajan näkemyksen mukaan oltaisiin pääsemässä seuraavan vuoden alusta lähtien. Linjausesityksen perään esittelin maskin käyttöön ja rokotuksiin liittyvät esitykseni. Ne otettiin myös positiivisina vastaan. Etenkin rokotuspisteen järjestäminen kampuksella innosti selvästi seurantaryhmän jäseniä ja se nähtiin yksinomaan positiivisena asiana niin koronatilanteen hallinnan, ulospääsystrategian kuin yliopiston maineen kannalta. Kuten yliopistossa on kokemukseni perusteella ollut tapana, alettiin esitykseni jälkeen ryhmässä ideoimaan rokottamispisteen toteutusta. Ideat olivat ajatuksen tasolla ihan hienoja, mutta jouduin kertomaan heille, että meidän rooliimme kuuluu mahdollistaa heille päivän ajaksi tarkoitukseen soveltuva paikka ja varustaa se tarvittavilla kalusteilla. Rokotusväki hoitaa itse oman resurssointinsa ja järjestää toteutuksen haluamallaan tavalla. Tämän jälkeen seurantaryhmässä käytiin läpi ylipiston toimintaan liittyvän matkustuksen linjausesitykset ja kansainväliseen toimintaan, kuten vaihto-opiskeluun liittyen. Matkustuksen osalta korona-aikaisten poikkeussääntöjen poistumiseen oltiin poistamassa vuodenvaihteeseen mennessä. Tässä yhteydessä nähtiin tarve viestiä henkilöstölle ns. normaaliajan työmatkustamiseen liittyvistä turvallisuusasioista ja halutuista käytänteistä. Yliopiston matkustusohjetta päivitettiin kuluvana vuonna näiden osalta, mutta asioiden jalkautuminen koronasta ja vähästä työmatkustamisesta johtuen on luultavammin vielä vähäistä. Kokous päätettiin puheenjohtajan toimesta ajallaan. Linjausasiat päätettiin viedä yliopiston johtoryhmän päätettäviksi seuraavan viikon kokoukseen.

Välittömästi koronaseurantaryhmän kokouksen jälkeen meillä oli turvallisuuspäällikön kanssa sovittuna kahdenkeskinen riskienhallintaan liittyvä kehittämispalaveri. Koska molemmilla oli ollut tiivis ja työntäyteinen työpäivä, sovimme aloittavamme palaverin kävelymuotoisena puhelinpalaverina. Tämä on ollut keskinäinen tapamme keskustella työhön liittyvistä asioista ja samalla lisätä työpäiviin liikuntaa. Me molemmat olemme nähneet tämän hyväksi tavaksi parantaa hyvinvointia, ja samalla raikastaa ajatuksia luonnossa liikkumalla. Itse asiassa monet hyvät kehittämisideat ovat syntyneet tai kiteytyneet näissä yhteisissä kävelypalavereissa. Olen huomannut, että näyttöpäätteen ääressä pitkän aikaa istumalla ajatukset tahtovat puuroutua ja passivoitua. Pieni vartin – puolentunnin ulkoilu kesken päivän saa myös aivot aktivoitumaan ja ajatuksen kulkemaan paremmin. Keskustelimme tällä kertaa aiempien palavereiden anneista ja kävimme läpi myös molempien tämän hetken tilannetta töiden osalta. Keskustelimme myös erilaisista henkilökohtaisemmista asioista ja tuntemuksista. Turvallisuuspäällikön kohdalla hoidettavaa työtä on ollut runsaasti ja olemme myös keskustelleet ja pyrkineet yhdessä ratkomaan tähän liittyviä ongelmia. Minun palkkaamiseni yliopistoon liittyy myös osin tähän dilemmaan. Jatkoimme keskustelua kävelypalaverin jälkeen Teamsin äärellä, mutta alkuperäinen aihe, riskienhallinnan kehittämistyö jäi sivurooliin johtuen molempien tontilla olevista akuutimmista työtehtävistä. Keskustelimme ja vaihdoimme ajatuksia näistä asioista sekä kävimme hieman läpi tulevaa. Sovimme hoitavamme kumpikin tahoillamme lopun työpäivää akuutteja hoidettavia työasioitamme.

Minulla oli hoidettavana rokotuspisteen järjestäminen sekä pari sähköpostiasiaa. Soitin tilavarauspalveluumme ja kerroin rokotuspisteen järjestämiseen liittyvistä asioista. Ideoimme yhdessä mahdollista rokotuspaikkaa ja sovimme, että varsin pätevä tilapalvelusihteerimme käy fyysisesti katsomassa ykkösideaamme liittyvän paikan. Palaisimme näihin asioihin seuraavana työpäivänä.

3.1.4 Torstai 16.9.

Olin suunnitellut käyttäväni torstaiaamupäivän yliopiston riskienhallintamallin kehittämiseen. Olen työstänyt tätä asiaa jossain määrin kesästä saakka, mutta siihen liittyvä aika on syksyllä jäänyt turhan vähäiseksi. Päätin päivän työjärjestykseksi, että pyrkisin aamulla hoitamaan saapuneet sähköpostiasiat ja sen jälkeen aloittaisin riskienhallintamalliin liittyvän työstämisen. Käsiteltäväkseni oli saapunut useampi terveysturvallisuussuunnitelma liittyen opiskelijajärjestöjen fuksitapahtumiin. Kuten alkuviikosta oli havaittavissa, tilaisuuksien kokoluokat olivat kasvussa ja suuri osa suunnitelluista tapahtumista oli yli oman päätösrajani (osanottajia enintään 50). Kävin kuitenkin suunnitelmat läpi ja ohjasin näiden yli menevien tapahtumien suunnitelmat seurantaryhmän puheenjohtajalle. Lisäsin mukaan omat kommenttini ja näkemykseeni perustuvat toimenpidesuositukset, jotta suunnitelmien käsittely olisi mahdollisimman helppoa.

Sain tilapalvelusihteeriltämme myös valmistellun esityksen rokotuspisteeseen liittyen. Jatkolähetin asian käsiteltäväksi yliopiston sisäisesti tarvittaville henkilöille. Rokotepaikka hyväksyttiin ja viestin keskustelevani vielä rokotuspalveluiden kanssa paikan sopivuudesta heille. Heidän puolestaan esitetty paikka oli sopiva ja sovimme, että aloitamme tähän liittyvät käytännön järjestelyt yliopiston puolesta.

Puhuimme aamulla puhelimessa myös turvallisuuspäällikön kanssa, joka oli saanut puhelun Jyväskylän koronajäljityksen yhteyshenkilöltämme. Tiedon mukaan koronatartuntojen määrä Jyväskylässä oli jälleen kasvussa ja korkeakouluopiskelijoiden osuus tässä näytteli merkittävää osaa. Tartunnanjäljittäjänä työskentelevä sairaanhoitaja kertoi olevansa huolestunut siitä, että nuorten keskuudessa erilaiset isommat illanvietot ovat kasvussa, mikä luo otollisen maaperän myös tartuntojen leviämiselle. Turvallisuuspäällikkö kertoi myös, että Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa levinnyt tartuntaketju oli päätynyt uutisiin. Potentiaali laajoille tartunnoille oli siis olemassa.

Pääsin riskienhallintamallin kehittämisen ääreen lähes kolme tuntia työpäivän aloittamisen jälkeen. Olen työstänyt asiaa vertaamalla ISO 31000:2018 vaatimuksia periaatteista, puitteista ja prosessista yliopiston toimintaympäristöön. Tarkoituksenani on laatia tältä pohjalta dokumentti, jossa nämä asiat on skaalattu Jyväskylän yliopistossa hyödynnettäviksi. Kyse on tietynlaisen raakaversion työstämisestä, joka on tarkoitus esitellä yliopiston varmennustoimintatiimille sekä riskienhallintaryhmälle. Olen jo aiemmin esittänyt

valmistelemiani ratkaisuehdotuksia kokonaisvaltaisen riskienhallinnan käynnistämisestä yliopistosta. Kirjoitin tällä kertaa riskienhallinnan periaatteet sekä puitteet osioita. Kuvaan riskienhallinnan kehittämistyötä syvällisemmin myöhemmällä, aiheeseen keskittyvällä raportointiviikolla.

Kävimme riskienhallinnan kehittämiseen liittyvän keskusteluluontoisen palaverin yliopiston toiminnan ohjauksessa työskentelevän kehittämispäällikön kanssa. Kävimme läpi ajatuksia asian edistämisestä ja seuraavaksi asian suhteen eteenpäin otettavista askelista. Esittelin hänelle hahmotelmaani riskienhallintamallista ja suunnitelmiani tuon työstämisen suhteen. Hän piti ajatustani hyvänä ja asiaa selkeästi edistävänä toimintana. ISO31000, kuten muutkaan organisaatioiden riskienhallintaan kehitetyt viitekehykset eivät ole tuttuja asiaa työstävälle ryhmälle, joten työstämäni riskienhallintamallin raakaversion kautta on tarkoitus avata sen hyödyllisyyttä asian kehittämisessä.

Jatkoin torstai-iltapäivän ajan rokotuspisteasian käytännön kuvioiden sopimista ja hoidin jälleen sähköpostitse saapuneiden asioiden hoitoa. Mukana oli jälleen kaksi käsiteltävää terveysturvallisuussuunnitelmaa, joihin oli reagoitava vielä tämän viikon aikana. Sovimme myös turvallisuuspäällikön kanssa, että tuuraan häntä loppuviikon torstai-iltapäivästä lähtien hänen tasoittaessaan kertyneitä työtunteja.

3.1.5 Perjantai 17.9.

Sain pian työpäivän aloitettuani sähköpostitse tiedon, että toiminnassamme oli ilmennyt koronatapaus kyseisellä viikolla. Luentoa alkuviikosta pitänyt opettaja oli saanut positiivisen koronatestituloksen käytyään keskiviikkona oireidensa perusteella koronatestissä. Hänen esihenkilönsä, laitosjohtaja oli raportoinut heti tiedon saatuaan asiasta Corona Information -kanavaan ja pyysi ohjeita asian hoitamiseen. Tieto ja kysymys ohjattiin minulle ja otin asiani akuuttina hoitaakseni. Olemme turvallisuuspäällikön kanssa olleet hoitamassa tällaisia asioita kohtalaisen määrän korona-aikana. Toimintatavat tapausten hoidon suhteen ovat hioutuneet ja pääsäännön mukaan tällaiset hoituvat lähes täysin terveysviranomaisen toimesta, ja me ainoastaan konsultoimme antamalla toimintaohjeita toimintayksikölle. Tässä tapauksessa lähtötiedot olivat sen laatuiset, että asia vaati hieman lisäselvitystä. Olin yhteydessä laitosjohtajaan ja selvittelin asiaan liittyviä perustietoja. Koska hänellä ei ollut kovin tarkkoja tietoja, pyysin häneltä opettajan yhteystiedot, jotta voisin tiedustella häneltä tarkemmat tiedot asiasta. Koronajäljityksen yhteyshenkilö soitti pian myös minulle ja pyysi minulta selvitysapua tähän samaiseen asiaan. Hän kertoi jäljitysporukan olevan ruuhkautunut ja toivoi sen vuoksi meiltä avustusta tämän tapauksen hoitoon. Sain häneltä ohjeet asian hoitoon ja lupasin raportoida hänelle tilanteen etenemisestä päivän aikana. Avustin heitä olemalla tartunnan saaneeseen opettajaan yhteydessä ja selvittämällä asian yksityiskohtia hänen kanssaan. Sovimme myös, että informoin luennolle osallistuneita tilanteesta yleisluontoisesti

ja antamalla heille tarvittavia toimintaohjeita. Tämän asian hoitaminen vaati useita puheluita ja sähköpostiviestien lähettämisiä. Siihen kuului käytännön ohjeiden lisäksi osallisten rauhoittelu ja henkinen huolto. Nämä asiat aiheuttavat monesti pelkoa, hätää ja vihaa heissä, jotka ovat mahdollisesti altistuneet virukselle ja häpeää heille, jotka ovat saaneet tartunnan. Tilanteita onkin osattava hoitaa hyvin sensitiivisesti ja etenkin tartunnan saaneen yksityisyyttä suojaten.

Tartuta-asian hoito vei työpäivästäni useamman tunnin saatuani myös muutamalta opiskelijalta yhteydenoton tapaukseen liittyen. Hoidin myös rokotuspisteen käytännön asioihin liittyviä järjestelyasioita yhdessä yliopiston johdon sihteerin kanssa. Kuten aiempinakin päivinä, hoidettavaksi saapui myös yksi seuraavalla viikolla pidettävästä tapahtumasta tehty terveysturvallisuussuunnitelma, jonka tarkastelin ja siirsin koronaseurantaryhmän puheenjohtajan käsiteltäväksi. Tein huomioita liittyen käytössä olevaan alueeseen ja mahdolliseen risteytymiseen toisen vastaavan, samalla alueella, samana iltana toteutettavaksi suunnitellun tapahtuman kanssa. Olin suunnitellut pitäväni henkilöstöetuna olevan työpaikkaliikunnan työpäivän loppuun ja tällä kertaa se onnistui myös pitää, sillä akuutteja asioita ei ollut enää iltapäivällä ilmaantunut lisää hoidettavaksi. Luonnossa liikkuminen on varsin mukava tapa päättää työviikko.

3.1.6 Viikkoanalyysi (vko 37)

Raportoinnin ensimmäinen viikko oli työssäni varsin tavanomainen syysviikko. Ennakkosuunnitelmat muuttuivat ja muokkaantuivat viikon varrella. Toivottuja kehittämistehtäviä ehti edistää vain ajoittain, ja ne etenivät vain lyhyin sykäyksin. Silti työviikko tuntui sellaiselta, että töitä tuli tehtyä ja asioita kohtalaisen runsaastikin hoidettua. Tunsin myös, että edistin yliopiston kannalta merkityksellisiä asioita ja tekemistäni arvostettiin.

Kuten viikon teemaksi etukäteen valitsin, korona oli aika suuren osan tämän viikon asioista yläteemana. Siihen liittyviä tehtäviä oli kuluneella viikolla runsaasti, kuten lähes koko yliopistossa työskentelyni ajan. Tällä viikolla oli toki erityisesti linjauksiin liittyviä asioita, joissa minulle oli hieman aiempaa suurempi ja merkityksellisempi rooli. Olen tehnyt aiemminkin tähän liittyvää valmistelutyötä, mutta varsinaisen esityksen on useimmiten tehnyt turvallisuuspäällikkö. Nyt olemme siirtäneet näitä vastuita enemmän minun hoidettavakseni, ja sitä kautta vapauttaneet hänen huomiotansa ja aikaansa muihin tarvittaviin tehtäviin. Koen onnistuneeni näissä tehtävissä ihan mukavasti ja sain myös hyvää palautetta työstäni. Osaamiseni näissä asioissa on kehittynyt viimeisen vuoden aikana ja voin sanoa jo olevani asiantuntija. Näissä auttaa myös se, että yhteydet terveysviranomaisiin ovat hyvät ja heidän kauttaan saa myös hyvin ajantasaista tietoa. He antavat myös mielellään ammattilaisen näkemyksen kysyttäessä. Olen myös löytänyt mielestäni oikeat tietokanavat tilanteen

seuraamiseen ja pyrin pitämään itseni ajan tasalla niin asiaan liittyvän viranomaislinjausten kuin tilannekuvan osalta. Yritän myös seurata poliittisia keskusteluja, jotta ymmärrän paremmin asiaan liittyvää päätöksentekoa.

Olen ollut kehittämässä yliopiston koronaohjeistusta ja pyrkinyt tuomaan siihen tarvittavia uudistuksia. Kyse on suuren organisaation ohjeistuksesta, jossa on pyritty ohjeistamaan riittävän runsaasti erilaisia asioita. Ohjeistuksen päivittäminen on ollut iso tehtävä, sillä valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen viranomaisohjauksen muuttuminen ovat muuttaneet myös yleistä ohjeistusta. Korona-ajan alkupuolella organisaatiot ovat joutuneet tekemään runsaan määrän omaa ohjeistustaan, mutta nykyään yleispäteviä ohjeita ja viranomaisohjausta on tarjolla alkuaikaa enemmän. Tämä johtuu tietysti myös muutoksista lainsäädännössä ja viranomaistoiminnassa. Viranomaisen rooli on selkeästi suurempi ja tapausten hoito tapahtuu tässä vaiheessa puhtaasti heidän johdollaan. Omaa ohjeistusta on siis tullut karsia ja yksinkertaistaa. Henkilöstö tuntuu yhä kaipaavan yksityiskohtaisia ohjeita etenkin tartuntatapauksissa ja heille joutuukin usein kertomaan, että asia kuuluu viranomaisen hoidettavaksi.

3.2 Viikko 38 – riskienhallintaa kehittämässä

Tämän viikon teemaksi valitsin riskienhallinnan, koska tämä on varmasti suurin työhöni liittyvä kehittämisasia. Keskustellessamme turvallisuuspäällikön kanssa ensimmäisiä kertoja viime syksyllä työharjoittelujaksoni aikana riskienhallintamallin kehittämisestä en pitänyt sitä kovin työläänä projektina. Ajattelin, että valitsemme vain halutun viitekehyksen ja kirjaamme sen yliopistoon soveltuvaan muotoon. Ja sen jälkeen käynnistämme toiminnan. Nyt, vuosi tuosta myöhemmin ymmärrän, että näkemykseni oli tuolloin hieman naiivi eikä minulla ollut silloin käsitystä yliopistosta toimintaympäristönä. Riskienhallintaa Jyväskylän yliopistossa on harjoitettu jossain muodossa jo kohta vuosikymmen, mutta varsinaista hallintamallia sille ei ole luotu ja toiminta on sen vuoksi hajanaista ja koordinoimatonta. Hallintamallia on aiemmin yritetty hahmotella edellisen turvallisuuspäällikön toimesta perustamatta sitä viitekehykseen. Tämä työ on jäänyt hyvin varhaiseen kehitysvaiheeseen saamatta varsinaista tuotosta aikaiseksi. Tältä pohjalta lähden tuottamaan omaa työtäni yliopistoon luotavaa riskienhallintamallia kohden.

3.2.1 Maanantai 20.9.

Sain aloittaa työviikon rauhallisesti käymällä lyhyesti läpi edellisen viikon asiat ja varmistamalla keskeneräisten asioiden tilanteen. Pyrin aikatauluttamaan tällaisten asioiden hoidon etukäteen. Tarkastelin työviikon kalenteriin liittyvät valmiit varaukset ja katsoin, mitkä niistä vaativat etukäteistyöstöä. Suunnittelin myös työstettäville asioille sopivaa ajankohtaa, jotta nekin asiat tulee hoidettua. Sovitut palaverit, joihin saavutaan täysin

valmistautumatta, ovat monesti aika hyödyttömiä ja ne vievät turhaan aikaa. Arvostan itse etukäteisvalmistautumista, jotta palavereissa päästään aiemmin suoraan asiaan.

Kehitysjohtaja pyysi minua käymään hänen muotoilemansa esityksen laajalle johtoryhmälle, joka sisälsi osiot edellisellä viikolla seurantaryhmälle laatimistani linjausesityksistä. Luin esityksen läpi ja varmistin, että esitys oli omasta näkökulmastani katsoen validi, eikä sisältänyt ristiriitaisuuksia. Esittämäni asiat olivat suurelta osin samanmuotoisina myös johtoryhmälle suunnatussa esityksessä. Nämä osuudet tiistaina pidettävässä laajan johtoryhmän kokouksessa oli suunniteltu turvallisuuspäällikön esitettäviksi. Kävimme myös hänen kanssaan esitykset läpi ja kerroin hänelle myös näkemykseni haluamistani painopisteistä, joita johtoryhmälle olisi hyvä esittää.

Kävimme turvallisuuspäällikön kanssa läpi muitakin yhteisiä asioita aamupäivällä. Sivusimme keskusteluissamme riskienhallintamallin kehittämistä, mutta ajattelin avaavani asiaa hänelle uudelleen, kun saisin hahmotelmani riskienhallintamallista valmiimpaan muotoon. Kerroin työstäväni asiaa iltapäivän puolella.

Tapasimme turvallisuuspäällikön kanssa ruokatauon jälkeen suunnitellusti esimiehemme. Keskustelimme hänen kanssaan siitä, millaisia asioita viime aikoina meillä on ollut työstettävinä ja miten olemme saaneet työkuormaamme hallittua. Olemme molemmat olleet viime viikot työssämme kiireisiä. Hänen johdollaan mietimme, miten tuota kuormaa olisi paremmin hallittavissa. Ongelmana on, että suuri osa työtä aiheuttavista pyynnöistä ja toimeksiannoista tulee usein jommallekummalle meistä suoraan ilman, että esimiehemme saisi näistä tietoa. Erilainen turvallisuuteen liittyvä tieto tulee meille myös sähköpostitse henkilökohtaisiin postilaatikkoihin tai puhelimitse, eivätkä tiedot kirjaudu tai niitä usein kirjata muualle. Riskipohjaiseen päätöksentekoon tarvittava tieto jää siis usein vain meidän tietoomme. Kävimme läpi myös kehittämisprojektiemme tilannetta ja totesimme, että niiden edistäminen on jäänyt kovin vähille akuuttien asioiden hoidosta johtuen. Sovimme, että pyrimme edistämään näitä tilanteen hieman rauhoittuessa.

Iltapäivällä pääsin jälleen hetkeksi riskienhallintamallin kehittämisen ääreen. Sain kirjoitettua puitteet –osion loppuun ja aloitettua prosessiin liittyvää kirjoitustyötä. Kun asiaa on ajatuksen tasolla työstänyt jo pidempään ja perehtynyt viitekehyksen sisältöön uuden SFS-käsikirjan (Riskienhallinta ja liiketoiminnan jatkuvuus 18:2021) avulla, alkaa itselläkin olla jo kohtalaisen hyvä käsitys siitä, millainen hallintamalli siitä voisi olla yliopiston toimintaympäristössä toteutettavissa. Se, miten saamme mallin työstettyä valmiiksi, sitoutettua johdon sen toteutukseen ja jalkautettua yliopiston toimintaympäristöön on eri kokoluokan haaste. Siitä, olenko tuossa työssä tulevaisuudessa mukana ei ole tietoa.

3.2.2 Tiistai 21.9.

Olin saanut maanantai-iltana kehitysjohtajalta pyynnön päivittää yliopiston koronaohjeistusta johtoryhmän päättämien linjausten mukaiseksi yhdessä johdon assistentin kanssa. Aloitimmekin tämän työn ensin tarkastelemalla ohjeistusta itsekseen ja sen jälkeen yhdessä. Olin edellisenä päivänä laatinut havaittuun tarpeeseen ohjeen koronatapauksen kohtaamiseen omassa toiminnassa. Yliopiston koronaohjeistusta oli viime talvesta pyritty yksinkertaistamaan ja saimmekin palautetta, että koronatapauksen varalle ei löytynyt muuta ohjeistusta kuin sairastuneelle itselleen. Tämän vuoksi yksiköissä oltiin epätietoisia siitä, miten tulisi toimia tapauksissa, joissa tartunta ilmeni sairastuneen kertomana. Olin konsultoinut muutamassa tällaisessa tapauksessa yksikköjen esimiehiä ja saanut myös palautteen, että kertomani tiedot olisi hyvä koota jonkinlaiseksi toimintaohjeeksi. Lähetin tekemäni ohjeluonnoksen kommentoitavaksi yliopiston koronaseurantaryhmälle ja se sai hyvän vastaanoton. Päivän päätteeksi se oli pienin, lähinnä kielellisin muokkauksin saatettu viestinnän jaettavaksi yliopistoyhteisön kahteen eri tiedonjakokanavaan käännettynä myös englanniksi. Saimme aamupäivän aikana muokattua yliopiston koronaohjetta linjausten mukaiseksi. Ohjeen evoluutio on tehnyt sen muokkaamisesta haastavaa, sillä koronaan liittyvä tieto, ihmisten tietoisuus ja viranomaisten ohjeistus ja toiminta ovat muuttuneet korona-ajan myötä aika suuresti. Sitä muokatessa tuli jälleen mieleen, että ohjeistuksen tekeminen alusta voisi olla melkein helpompi lähtökohta kuin sen muokkaaminen ja muotoileminen uudelleen.

Iltapäivällä meillä oli turvallisuuspäällikön ja yliopiston digipalvelun edustajien kanssa sovittuna palaveri liittyen turvallisuustoiminnan kehittämiseen HelpJYU-palvelun kautta. Olimme aiemmin pitäneet heidän kanssaan kartoituspalaverin, jossa kerroin toimintaamme liittyvistä ongelmista, joita voitaisiin parantaa digitaalisin keinoin. Ne liittyivät turvallisuuteen liittyvän tiedon keräämiseen ja hallintaan. Kuten aiemmin mainitsinkin, turvallisuuteen liittyvä tieto kerääntyy pääosin henkilökohtaisiin sähköposteihimme tai omiin aivoihimme. Tässä palaverissa oli tarkoitus sopia tarkemmin roolisähköpostiosoitteen tai –osoitteiden luomisesta sekä turvallisuuteen liittyvän lomakkeen luomisesta HelpJYU-portaaliin. Kävimme digipalvelun edustajien johdolla heidän ajatuksensa näiden kehittämisestä läpi ja sovimme sen, miten ja millä aikataululla nämä asiat viedään heidän toimestaan palveluiksi. Meidän tehtäväksemme jäi miettiä halutut sähköpostiosoitteet. Roolisähköpostia voitaisiin jatkossa hallinnoida yhteisen palveluportaalin kautta ja siihen voidaan määrittää halutut käyttöoikeudet tarvittaville henkilöille. Sen lisäksi meidän tulisi miettiä myös haluamamme lomakesisältö HelpJYU-palveluun. Kävimme tähän liittyen läpi näkemyksiä ja mahdollisuuksia, joita palvelu voisi tarjota. Tavoitteenamme olisi sen kautta luoda ilmoituskanava, jolla saisimme tietoa turvallisuuspoikkeamista, läheltä piti -tilanteista sekä erilaisista turvallisuushavainnoista. Seuraavaksi jatkamme näiden ideointia turvallisuuspäällikön kanssa ja tapaamme lokakuun puolivälissä digipalveluiden väen uudelleen. Toivon mukaan saamme sen jälkeen vietyä näitä palveluita “tuotantoon”.

3.2.3 Keskiviikko 22.9.

Tälle päivälle oli vain yksi ennakkoon suunniteltuja palaveri, joten toivoin pääseväni käsiksi kehittämistehtäviini. Päätin purkaa ensin sähköpostiin liittyvät hoidettavat asiat, jotta ne eivät unohtuisi. Hoidin sieltä useamman asian, mukaan lukien kolmen tapahtuman terveysturvallisuussuunnitelman käsittelyn ja hyväksynnän. Sovin myös turvallisuuspäällikön kanssa, että voisin pitää iltapäivällä työhön kuuluvan etuisuuden, kahden tunnin viikkoliikunnan.

Vajaat kaksi tuntia töiden alkamisesta pääsin jälleen riskienhallintamallin kehittämisen ääreen. Päätin parantaa mallin graafista ilmettä lisäämällä sinne ISO 31000-mukaiset kuvalliset versiot riskienhallinnan periaatteista, puitteista ja prosessista. Ne ovat ainakin minun kohdallani avanneet hyvin sitä, mistä hallintamallissa on kyse. Nämä asiat määrittämällä ja kuvaamalla yliopiston toimintaympäristöön saamme aikaiseksi standardiin pohjautuvan hallintamallin. Se, mitä haluamme itse standardista hyödyntää on mielestäni myöhemmän keskustelun paikka. Olen kuitenkin saanut varmennustoimintatiimin vetäjältä hyväksynnän kehittää mallin raakileversiota standardin pohjalta. Kuten standardissakin mainitaan, se ei ole sertifioitavissa, vaan antaa erilaisille organisaatioille viitekehyksen, johon sen riskienhallintaa voidaan rakentaa. Standardia kuvaavassa SFS-käsikirjassa jopa suositellaan valitsemaan organisaationsa riskienhallinnan kannalta mielekkäät osat, ei välttämättä kaikkia (Riskienhallinta ja liiketoiminnan jatkuvuus 18:2021). Tällä ajatuksella olen itsekin työstänyt mallin ideointia, mutta todennut, että isossa, monialaisessa ja monipuolisessa organisaatiossa on luultavasti otettava mukaan lähes kaikki standardin osiot. Hallintamallin kehittämistyö on varsin mielenkiintoista puuhaa etenkin, kun aiempaa kokemusta organisaation riskienhallinnasta minulta ei löydy. Kehittämistyötä tehdessäni koen samalla oppivani runsaasti asioita riskienhallinnasta. Toivoisin pääseväni tekemään töitä organisaatiossa, jossa riskienhallintaa harjoitetaan kokonaisvaltaisesti ja näkemään, miten se toimii ja minkälaisia hyötyjä siitä on saatavissa. Tällä hetkellä en tunne olevani tämän alan asiantuntija, koska en omaa aihealueesta muuta kuin luettua ja opiskeltua tietoa.

Näitä ajatuksia työstäen lähdin iltapäivällä aurinkoiseen luontoon liikkumaan pariksi tunniksi. On hieno etuisuus päästä liikkumaan työajalla. Väitän, että sillä on lähes pelkästään työtehoa edistävä vaikutus. Etenkin tietotyössä, jossa tyypillisesti istutaan ja tehdään työtä jatkuvasti näyttöpäätteen äärellä, liikkuminen tahtoo jäädä työpäivän aikana vähiin. Olen itse pyrkinyt lisäämään liikuntaa työpäiviini välijumpilla, kävelypalavereilla ja välillä muuttamalla työasennon seisovaksi. Webinaarien ja vastaavien luentojen aikaan olen välillä jopa saattanut soutaa soutulaitteella. Se on osoittautunut hyväksi tavaksi pysyä keskittyneenä ja energisenä puhtaan istumisen sijaan.

3.2.4 Torstai 23.9.

Olin saanut esimieheltäni luvan osallistua Laatukeskuksen järjestämään Kyberturvallisuus – kaikkien vastuulla –seminaariin, joka järjestettiin webinaarina. Seminaari vaikutti ennakkoon sisällöltään mielenkiintoiselta ja esiintyjät laadukkailta. Tämän päivän päiväkirjaosuudessa käyn läpi tuon webinaarin antia.

Tilaisuutta juonsi Laatukeskuksen toimitusjohtaja Juha Ylä-Autio. Ensimmäisenä esiintyjänä toiminut Puolustusvoimien majuri Pekka Jokinen avasi yleisölle kyberturvallisuutta yleisellä tasolla ja toi esille Puolustusvoimien roolia kyberturvallisuudessa. Kyberturvallisuudella on Jokisen mukaan nykyisin todella merkittävä rooli yhteiskuntamme toiminnan sekä sen kriittisen infrastruktuurin kannalta. Hänen mainitsemina esimerkkeinä sähkön ja veden jakelu ovat vahvasti kyberohjattuja ja häiriö näitä ohjaavissa järjestelmissä saattaisi aiheuttaa nopeasti kriisitilanteen Suomessa. Erilaisia kybervaikuttamisen keinoja hyödynnetään myös valtiollisessa vaikuttamisessa ja vakoilussa. Puolustusvoimien rooli liittyy valtiolliseen kyberpuolustukseen. Jokinen mainitsi myös, ettei kybertoimintaympäristö noudata valtiollisia rajoja ja vihamielisten toimijoiden tunnistaminen verkossa voi olla erittäin haastavaa tai jopa mahdotonta. Kybertoimintaympäristössä tapahtuva valtiollinen toiminta ei Jokisen mukaan myöskään noudattele mustavalkoisia sodan ja rauhan tai normaaliolojen ja poikkeusolojen rajoja, vaan usein tällaisessa toiminnassa liikutaan niiden välillä. Jokisen esitys oli kaiken kaikkiaan mielenkiintoista ja yleissivistävää. (Jokinen 2021.)

Toisena esiintyjänä oli Aalto-yliopiston työelämäprofessori Jarno Limnéll. Hän oli erittäin ammattimainen ja taitava esiintyjä, ja hänen esitystään seurasi oikein mielellään. Esitys oli myös hyvin kohdennettu ja Limnéll kuvasi asioita hyvin ymmärrettävästi. Limnéll kuvasi kybermaailman näyttelevän tänään suurempaa roolia maailmassa kuin koskaan aikaisemmin. Innovaatiokehitys alati sähköistyvässä ja tietoverkottuvassa maailmassa on ollut jatkuvasti kiihtyvää ja mahdollisuudet, joita emme ole voineet aiemmin kuvitelleetkaan mahdollisiksi, ovat avautuneet ihmiskunnalle. Mahdollisuuksien lisääntyessä avautuu mahdollisuuksia myös erilaisille vihamielisille toimijoille. Jos tähän asti olemme miettineet, että mitä mahdollisuuksia voimme teknologian kautta saavuttaa, on näkökulma muuttumassa siihen, että minkälaisia valintoja haluamme tehdä teknologian suhteen. Teknologinen kehitys on luonut meille hurjasti uudenlaisia mahdollisuuksia, mutta samalla käsitys siihen liittyvistä riskeistä ei ole ollut tiedossa. (Limnéll 2021.)

Kolmantena ja samalla viimeisenä esiintyjänä oli Tieto Evryn palkittu tietoturvajohtaja Jari Pirhonen. Pirhonen toi esityksessään kyberturvallisuuden näkökulman organisaatiokontekstiin. Hänen esityksessään painottui yrityksen tietoturvallisuuteen liittyvät asiat. Pirhonen kuvasi sen, miten toiminta tulisi yrityksissä organisoida, jotta sille tärkeä tieto voidaan turvata. Hän kuvasi tietoturvajohtajan roolia johdon neuvonantajaksi. Varsinainen vastuu organisaation

tiedon turvaamisesta on jaettava asiallisen vastuiden perusteella. Hän kuvasi myös kymmenkohtaisen luettelon sille, miten organisaation tietoturvallisuus on saatettavissa kuntoon. (Pirhonen 2021.)

Kokonaisuutena webinaari oli hyvin suunniteltu ja esitykset oli laadittu siten, että ne käsittelivät kyberturvallisuutta erilaisista näkökulmista. Alkuun käytiin läpi sekä yleistä että maanpuolustuksellista ulottuvuutta, sen jälkeen käsiteltiin kyberin historiaa ja siihen liittyviä syyseuraussuhteita ja maalattiin hieman kuvaa tulevaisuudesta, ja lopuksi mentiin kyberturvallisuuden järjestämiseen organisaatiotasolle. Oikein antoisa webinaari, vaikka käsitellyt asiat eivät sinällään uusia olleetkaan. Sen sijaan kyberturvallisuuteen avautui aiempaa monipuolisempi näkökulma.

Tapasimme iltapäivällä turvallisuuspäällikön kanssa yliopiston johtavan lakimiehen. Keskustelumme aiheena oli työturvallisuuteen liittyvät vastuut ja niiden kuvaaminen. Hän oli erään selvityksen alla olevan, työturvallisuuteen liittyvän tapahtuman hoitoon liittyen havainnut, että työturvallisuuteen liittyviä vastuita ei organisaatiossa ollut määritetty kovin tarkasti, mikä aiheutti epäselvyyksiä. Kävimme hyvän keskustelun työturvallisuudesta, vastuiden jakamisesta ja asian kehittämisestä. Olin tähän liittyen tehnyt jo aiemmin luonnosesityksen, jota en ollut vielä ehtinyt esittää muille kuin turvallisuuspäällikölle. Keskustelun lopputuloksena johtava lakimies ehdotti, että minä ja yliopiston työturvallisuusasioihin perehtynyt lakimies kävisimme läpi johtosääntöömme liittyvät pykälät ja miettisimme tarvittavaa muutosesitystä siihen tai erillisen lisäyksen laatimista työturvallisuuden osalta. Tämä oli mielestäni hyvä luottamuksen osoitus ja lupasin ottaa asian valmistelun hoidettavakseni.

3.2.5 Perjantai 24.9.

Olin sopinut työskenteleväni tämän päivän kampuksella. Menin varmistamaan tehdyt järjestelyt rokotepistettä varten ja varasin itselleni toimiston suunnitellun rokotepisteen vierestä, jotta voisin tarpeen mukaan avustaa mahdollisissa haasteissa. Olin lupautunut toimimaan yliopiston yhteyshenkilönä rokotushenkilöstöön päin.

Kyseessä oli ensimmäisten rokotusannosten walk in –tyyppisen pisteen järjestäminen. Olimme kaupungin rokotepalvelun väen kanssa yhdessä epävarmoja pisteen suosiosta. Kaikillehan oli Jyväskylässä ollut jo pidempään mahdollista saada ensimmäinen rokote ja walk in-rokotuksiakin oli järjestetty jonkin verran. Tämä oli kuitenkin vasta ensimmäinen kerta, kun kampuksellamme rokotettiin. Rokotepisteen toiminnan aloituksessa oli haasteita ja se viivästyi suunnitellusta n. 15 minuutilla. Iloksemme heti aamusta paikalle oli saapunut väkeä kohtalaisen paljon. Rokotusten käynnistyttyä hommat etenivät sujuvasti ja ihmisiä virtasi tasaisesti käymään ottamassa rokotteen. Yllätyksekseni paikalle saapui myös eläkeikäisiä

ihmisiä. Viestintäpalveluiden väki oli tiedottanut ahkerasti eri kanavissa mahdollisuutta rokotukseen ja se näytti tehonneen hyvin.

Iltapäivää kohti mentäessä, etenkin klo 13 jälkeen paikalle alkoi saapua enenevässä määrin opiskelijaikäisiä ihmisiä. Kahden jälkeen odotustila oli jo hieman ruuhkainen ja koska suunnitelmana oli päättää rokottaminen kolmeen mennessä, jouduimme puoli kolmen jälkeen käännyttämään paikalle saapuvia ihmisiä. Kokonaisuutena rokotuspisteen järjestäminen oli varsin onnistunut valinta. Jyväskylässä asuvia saatiin rokotettua 90. Uskon, että yliopiston maineen kannalta rokotuspisteen onnistunut järjestäminen näytti myös hyvältä. Olemme mukana tukemassa rokotekattavuuden lisäämistä ja sitä kautta mahdollistamassa yhteiskunnan avaamista.

Loppuviikolla saimme myös huolestuttavia uutisia siitä, että koronavirus levisi kiihtyvissä määrin korkeakouluopiskelijoiden joukossa. Etenkin kansainvälisten opiskelijoiden piirissä tilanne näytti jälleen erittäin heikolta. Viime talvena vaihto-opiskelijoiden keskuudessa levinnyt epidemia oli erittäin vakava ja aiheutti suuria toimenpiteitä sekä yliopistossa että Jyväskylän kaupungissa. Toivon mukaan tällaista tilannetta ei tällä kertaa kohdattaisi. Selvitystyötä ja terveysviranomaisen avustamista joka tapauksessa on jälleen tiedossa.

3.2.6 Viikkoanalyysi (vko 38)

Tavoitteenani oli viedä riskienhallintamallin kehittämistä tällä viikolla eteenpäin. Sain sitä tehtyä jonkin verran, mutta kehittämistyö katkeili jatkuvasti ja sen sijasta minun piti tehdä kaikenlaista muuta. Kovin voimakkaasti tuo työ ei siis valitettavasti edennyt. Koronaan liittyvät asiat ohjeistuksineen työllistivät edelleen todella merkittävästi. Uusiin linjauksiin liittyen henkilöstö kaipasi tarkempia ohjeita ja erilaisia tulkintoja. Omaan työhöni onkin keväästä lähtien kuulunut kohtalaisen merkittävänä osana erilaisten koronaan liittyvien ohjeistusten laatiminen. Olen tehnyt erilaisia ohjeita ja toimintamalleja jo poliisin puolellakin erilaisiin tarpeisiin. Ajatukseni on ollut luoda ratkaisuja yhteisön tarpeisiin, jotta kaikkien ei tarvitsisi miettiä ja hakea omaa ratkaisua samaan asiaan. Kyse ei ole aina kaikkein mukavimmasta ja kiinnostavimmasta tehtävästä, mutta koen silti tämänkin asian tärkeäksi. Hyvänä esimerkkinä viime kevään valintakoejärjestelyt olivat laaja kokonaisuus, joka vaati poikkeusjärjestelyjen vuoksi runsaasti myös erilaista ohjeistusta. Jouduimme luomaan konseptia, jota ei ollut aiemmin toteutettu ja sen vuoksi innovoimaan todella monia erilaisia ratkaisuja, jotta toteutus voisi onnistua. Lyhyesti voisikin kuvata, että työni on ollut erilaisten ratkaisujen luomista ja tulkintojen tekemistä. Se kuvaa hyvin myös tämän työviikon perimmäistä luonnetta. Vaikka kehittämistyöt eivät hirveästi edenneet, tuli töitä tehtyä runsaasti.

3.3 Viikko 39 - kehittämistä, yhteistyötä ja verkostoitumista

Tälläkin viikolla pyrkimyksenäni on viedä työhöni liittyviä kehittämistehtäviä eteenpäin. Viikolle on suunniteltu useampia tapaamisia, minkä vuoksi nostan viikon aiheiksi kehittämistyön lisäksi yhteistyön ja verkostoitumisen. Turvallisuustyön ja kehittämisenkin näkökulmasta yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa. Kehitettäviin asioihin on usein näiden kautta saatavissa runsaasti lisää tietoa, kokemuksia ja valmiita, toimivia malleja. Miksi siis keksiä pyörää uudelleen? Yhdessä asioita pohtimalla ja työstämällä saa usein myös sellaisia näkökulmia, joita itse ei ole tullut ajatelleeksikaan. Ongelmat, joita pyrimme ratkomaan, ovat usein sellaisia, joita muutkin kohtaavat ja hekin miettivät niihin ratkaisuja. Benchmarkkaus on yleinen tapa organisaatioturvallisuuden kehittämisessä. Omassa organisaatiossa joku asia voi olla hyvin, kun taas toisessa joku toinen voi olla paremmin järjestetty. Tietoa vaihtamalla ja oppimalla toisen tekemisestä molemmat osapuolet voivat hyötyä ja saattaa asioita sitä kautta parempaan suuntaan. Yhteistyöllä onkin monesti keskeinen merkitys asioiden kehittämisessä.

3.3.1 Maanantai 27.9.

Työviikkoni alkoi kampuksella tehtävällä työvuorolla. Olipa mukava nähdä taas työkavereita “livenä” ja olla muuallakin, kuin kotona tietokoneen äärellä! Olimme turvallisuuspäällikön kanssa sopineet tapaavamme viranomaisyhteistyökumppanin edustajan, jonka kanssa teemme kohtalaisen aktiivisesti yhteistyötä. Tiedonvaihto heidän kanssaan on tärkeää molempien osapuolten näkökulmasta. Olemme parhaillaan pilotoimassa turvallisuuteen liittyvää SaaS-palvelua, ja viranomaiskumppani oli kiinnostunut kuulemaan kokemuksistamme ja tiedoistamme siihen liittyen. Meidän tietomme tästä palvelusta ovat vielä suhteellisen vähäiset johtuen lyhyestä tutustumisajasta. Palveluun liittyy sellainen hauska yksityiskohta, että se on lähtenyt liikkeelle aikanaan Jyväskylän yliopiston Sapporo-nimisestä tutkimushankkeesta. Vuosina 2012-2013 toteutetussa Sapporo-hankkeessa selvitettiin tätä tarkoitusta varten luodun mobiilin kriisitietoviestintäjärjestelmän käyttöä kemikaalionnettomuuden pelastusharjoituksessa sekä viranomaistoiminnassa ja kouluympäristössä (Kuula & Kauppinen, 2014). Tämä palvelu on jo vuosia sitten laajentunut liiketoiminnaksi ja kyse on nykyisin varsin tunnetusta ja luotetusta tuotteesta. Kerroimme tähän liittyviä havaintoja ja saimme vastineeksi näkemyksiä tuotteeseen liittyvistä havainnoista viranomaisen toimintaan liittyen.

Kävin iltapäivällä palaverin myös Nanoscience Days-tapahtuman järjestävän organisaation kanssa ja kävimme siinä yhdessä läpi turvallisuuteen liittyviä suunnitelmia. Pyrin antamaan vinkkejä tietojeni ja kokemuksieni perusteella mahdollisista riskitekijöistä ja huomioon otettavista asioista. He olivat varsin tyytyväisiä keskustelumme antiin ja uskon, että kykenin asiantuntemukseni avulla auttamaan heitä hyvälle tielle.

3.3.2 Tiistai 29.9.

Olimme turvallisuuspäällikön kanssa sopineet tälle päivälle yhdessä työstävämme Help JYU-lomakkeen laadintaa. Meille oli osoitettu myös useampia kysymyksiä koronalinjausten tulkintaan liittyen sekä terveysturvallisuussuunnitelmia, joita käsittelemme päivittäin. Päätimme hoitaa nämä yhdessä pois alta ennen kuin siirtyisimme enemmän keskittymistä vaativiin kehittämistehtäviin.

Päästyämme lomakkeen kehittämiseen kävimme yhdessä läpi asioita, joita lomakkeen kautta haluaisimme saada tietoomme. Olemme nähneet tarpeelliseksi saada tietoa turvallisuuteen liittyvistä poikkeamista, läheltä piti-tilanteista ja muista asiaan liittyvistä havainnoista aiempaa kootummin. Olimme saaneet yliopiston digipalveluilta lomakepohjan, johon pyrimme luomaan käyttäjäystävällisen kyselylomakkeen. Haimme myös bench marking-henkisesti tietoa siitä, miten tällaiset asiat on hoidettu eri korkeakouluissa. Hyödynsimme oman lomakkeemme kehittämisessä myös Laurea-ammattikorkeakoulun Turvallisuusilmoitus-lomaketta (Laurea 2020). Kuten aiemmin mainitsin, lomakkeen teknisen toteutuksen tekee toiveidemme pohjalta digipalvelut ja tavoitteena on, että se saataisiin julkaistua “tuotantokäyttöön” marraskuun puolella.

Pidimme välissä päätä tuulettavan kävelypalaverin, jossa kävimme myös riskienhallintaan liittyviä kehittämisasioita läpi. Turvallisuuspäällikkö oli sitä mieltä, että jos työni yliopistossa jatkuisi vuodenvaihteen jälkeen, tulisi riskienhallintaan liittyviä asioita siirtää minun hoidettavakseni. Esittelinkin kehittämääni riskienhallintamallin työstö- ja luonnosversiota hänelle kävelypalaverin päätteeksi. SFS-ISO 31000:2018 standardiin pohjaamassani mallissa on pyritty kuvaamaan Jyväskylän yliopiston toimintaympäristöön riskienhallinnan periaatteet puitteet ja prosessi. Olen kirjannut ISO31000 standardin mukaisesti luonnosversioon riskienhallinnan tavoitteeksi luoda ja säilyttää Jyväskylän yliopistolle arvoa hallitsemalla riskejä, tekemällä päätöksiä, asettamalla ja saavuttamalla tavoitteita ja parantamalla organisaation suorituskykyä. Yliopistossa, kuten muissakin erityyppisissä ja -kokoisissa organisaatioissa kohdataan ulkoisia ja sisäisiä tekijöitä ja vaikutteita, joiden takia tavoitteiden saavuttaminen on epävarmaa. (SFS-ISO 31000:2018.)

Olen kirjannut luonnosversiossani riskienhallinnan tavoitteeksi tukea Jyväskylän yliopiston strategia 2030 tavoitteiden saavuttamista. Hallitsemalla riskejä tavoitellaan yliopistolle merkityksellisten arvojen säilyttämistä ja lisäämistä. Yliopiston toimintakulttuurin perustana toimivat arvot: avoimuus, luottamus, laatu ja eettisyys korostuvat myös riskienhallinnassa.

3.3.3 Keskiviikko 29.9.

Keskiviikkona oli aika purkaa jälleen sähköpostiin tulleita terveysturvallisuussuunnitelmia sekä vastailla saapuneisiin kysymyksiin. Sovittelin Jyväskylän rokotuspalveluiden kanssa uutta pop

up-rokotusta seuraavalle viikolle onnistuneiden ensimmäisten rokotusten jälkeen. He toivoivat, että voisivat tulla kahdeksi päiväksi rokottamaan tiloihimme seuraavan viikon alkupuolella. Välitin toiveen johdolle ja sain pian vastauksen, että rokotus järjestetään oikein mielellään ja antamalla tarvittava tuki rokotusväelle. Sain johdolta myös luvan hankkia rokottajien avuksi käyttämämme vuokratyöyrityksen kautta työntekijän vastaanottamaan ja ohjaamaan rokotepisteelle saapuvia ihmisiä. Kartoitimme jälleen tilavarauspalvelun kanssa sopivat rokotustilat ja varasimme ne kahdeksi päiväksi käyttöön. Olin yhteydessä viestintään ja sovimme, että he alkavat taas mainostaa rokotuspistettä laajasti sekä yhteisömme sisällä että myös muille Jyväskylässä asuville.

3.3.4 Torstai 30.10.

Olimme toistamiseen tällä viikolla kampuksella töissä johtuen tietoturvallisuuspäällikön kanssa sovitusta kahvipalaverista. Tietoturvallisuus on yliopistossa erittäin tärkeä turvallisuuden osa-alue ja yhteistyö sekä tiedonvaihto tälläkin saralla on mielestäni erittäin tärkeää. Tietoturvallisuuspäällikkö osallistuu moniin samoihin työryhmiin, mihin myös turvallisuuspäällikkökin. Hänen tehtävänsä sijoittuu yliopiston digipalveluiden alle vastaavasti kuten turvallisuuspäällikön tehtävä kuuluu talous- ja tilapalveluihin. Mitä ilmeisimmin tällä järjestelyllä nämä tehtävät on haluttu kanavoida enemmän käytännön tekemisen puolelle kuin suoraan johdon alaisuuteen. Keskustelimmekin näistä asioista yhteisesti. Se nykyisessä järjestelyssä nähtiin hyväksi, että molemmat päälliköt olivat runsaasti mukana käytännön tekemisessä ja saivat kentältä tietoa siellä ilmenevistä asioista. Toisaalta kontakti johtoon ei ollut suora ja vaikuttamismahdollisuudet johdon tekemiin päätöksiin ja valintoihin olivat hyvin rajalliset. Molemmat näkivät yliopistossa kulttuurisia ongelmia turvallisuusasioihin liittyen ja niihin vaikuttamiseen tarvittaisiin nykyistä huomattavasti isompia satsauksia. Se, että minut oli palkattu mukaan tähän toimintaan, koettiin tietysti positiiviseksi asiaksi, mutta organisaation kokoon nähden resurssointi silti hyvin kevyeksi. Oma näkemykseni oli, että standardin mukaisen riskienhallinnan kautta nämä puutteet olisivat helpommin osoitettavissa.

3.3.5 Perjantai 1.10.

Olimme torstaina saaneet tiedon Eduskunnan oikeusasiamiehen tekemästä ratkaisusta (EOAK/4732/2020, 28.9.2021) liittyen korkeakoulujen maskipakkoon liittyviin kanteluihin. Me Jyväskylän yliopistossa olimme tulkinneet asiaa niin, että meillä ei ollut suoraa toimivaltaa vaatia maskien käyttöä opiskelijoilta tai muilta avoimissa ja julkisissa rakennuksissamme vierailevilta henkilöiltä. Opiskelijoihin on tietysti sovellettavissa tietyissä tilanteissa työturvallisuuslakia (738/2002). Sen 4 §:ssä muihin soveltamisalaan kuuluvaksi työksi kuvataan 1) kohdassa oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä. Työturvallisuuslain hallituksen esityksessä (HE 59/2002) sanotaan seuraavaa: ”Soveltamisalan laajennukset. Eräissä tapauksissa työ on työturvallisuuslain alaan kuuluvaa, vaikka sitä ei tehdä työ- eikä

virkasuhteessa. Tällöin on kysymys oppilaan työharjoittelusta ja harjoitustyöstä kouluissa, laitoksissa ja opetuskursseilla, työvoimaviranomaisten osoittamasta työllistämiseen tähtäävästä työstä sekä erilaisissa laitoksissa pidettävien tai hoidettavien henkilöiden tekemästä työstä. Lakia sovelletaan myös asevelvollisen suorittamaan työhön sotilaallista harjoitusta koskevin rajoituksin sekä siviilipalveluksessa tehtävään työhön." Olemme yhdessä useamman korkeakoulun asiantuntijan kanssa tulkinneet, että työturvallisuuslakia tulisi soveltaa esim. oppilaitosympäristössä tapahtuvaan laboratoriotyöskentelyn ja vastaavaan käytännön harjoitteluun. Opiskelijoiden tekemät työharjoittelujaksot kuuluvat selkeästi työturvallisuuslain piirin. Edellä mainituissa tapauksissa olemme riskiperusteisesti saattaneet vaatia kasvomaskien käyttöä, jollei virusten leviämisriski ole ollut muutoin riittävästi hallittavasti.

EOA:n ratkaisu oli korkeakoulujen maskivaatimusten kannalta positiivinen. Lausunnon mukaan maskivaatimus puuttui vain vähäisesti ihmisen perusoikeuksiin ja sen pyrkimyksenä oli suojata opiskelijoiden ja työntekijöiden terveyttä. Maskipakkoa ei nähty erityisen ongelmallisena etenkään niissä tilanteissa, joissa terveysturvallisuutta ei ollut toteutettavissa esim. turvavälein. Maskivaatimuksen osalta oli kuitenkin otettava huomioon sellaiset henkilöt, jotka eivät terveydellisistä syistä voineet käyttää maskia. Asia on monisyinen ja –ulotteinen johtuen opiskeluun ja työskentelyyn tai yksilöihin liittyvistä erilaisista ja vaihtelevista tarpeista.

Olemme yliopistossa rakentaneet oman strategiamme enemmän vahvan maskisuosituksen kuin maskivaatimuksen varaan. Olisimme voineet EOA:n ratkaisun jälkeen tarvittaessa tiukentaa omaa linjaustamme, mutta samaan aikaan THL:n julkaistessaan (2021) aiempaa lievemmän maskisuosituksen, olisi ollut vastavirtaan soutamista tiukentaa yliopiston linjaa. Uusi THL:n maskisuositus perustuu pääosin ihmisten omaan tilannekohtaiseen harkintaan. Toki on huomioitava, että tämä yleinen suositus ei koske opetuksen toimialoja ja työyhteisöjä, mutta antaa viitteen siitä, mihin yleisesti ollaan maassa pyrkimässä.

3.3.6 Viikkoanalyysi

Viikon tavoitteena oli lisätä omaa ja yliopiston verkostoitumista ja yhteistyötä erilaisten sidosryhmien kanssa. Osa näistä oli organisaation sisäisiä, kuten aiemmin mainitsemani tietoturvallisuuspäällikön tapaaminen. Tapasimme myös opiskelijahyvinvoinnin asiantuntijana työskentelevän Student Life-ryhmän vetäjän ja kouluttajan. Keskustelimme hänen kanssaan erittäin tärkeästä, puhuttavasta ja ajankohtaisesta aiheesta, opiskelijahyvinvoinnista ja siihen liittyvistä turvallisuuskysymyksistä. Näen, että näiden asioiden hoidolla voi olla suuri merkitys myös siihen, miten vakavaksi ongelmat eskaloituvat. Heikko hallinta voi muodostaa merkittävän riskin sille, että isompi osa opiskelijoista putoaa opinnoista, voi huonosti tai pahimmillaan aiheuttaa vakavan henkisen sairastumisen. Keskustelu oli erittäin hyvä ja sovimme jatkavamme sitä myöhemmin.

Hänen lisäkseen tapasimme yliopiston sisäisiä tapahtumia suunnittelevan viestinnän asiantuntijan. Keskustelimme marraskuulle suunnitellusta perinteisestä Hakijan päivä -tapahtumasta ja sen järjestelyistä. Näimme, että tapahtuma vaati aiempaa tarkempia turvallisuusjärjestelyjä jo yleisen turvallisuuden näkökulmasta, mutta yhä myös terveysturvallisuuden takia.

Loppuviikolla kokoonnuimme Teamsissa myös korkeakoulujen turvallisuusverkoston kanssa. Kyseessä on lähinnä yliopistojen turvallisuuspäälliköistä ja –asiantuntijoista koostuva ryhmä, jonka yhteisenä tavoitteena on kehittää korkeakoulujen turvallisuutta ja riskienhallintaa yhdistämällä voimia ja osaamista yhteisen tavoitteen eteen. Tämä ryhmä on ollut erittäin hyvä ja tärkeä tiedonvaihdon ja yhteistyön näkökulmasta.

Viikko ei ollut aikaansaannosten näkökulmasta ehkä se parhain ja tehokkain, mutta ihmisten tapaaminen, keskustelu ja tiedonvaihto on turvallisuudenkin kehittämisen kannalta erittäin tärkeää. Koen sen henkilökohtaisestikin ja oman ammatillisen kehittymiseni kannalta merkittäväksi tekijäksi. Ilman verkostoja ja yhteistyötä on työelämässä hankala pärjätä.

3.4 Viikko 40 – oppilaitosturvallisuus esille

Lukuvuosi on jo kovasti käynnissä, mutta oppilaitosturvallisuuteen liittyvät asiat näyttäytyvät koko ajan merkittävämpänä lähitoiminnan avautuessa. Viimeisen vajaan kahden vuoden ajan merkittävimpänä ja näkyvimpänä turvallisuuteen liittyvänä asiana on ollut koronaan liittyvä terveysturvallisuus, josta johtuen muut turvallisuuteen liittyvät asiat ovat jääneet jokseenkin taka-alalle. Työntekijöiden ja opiskelijoiden palatessa takaisin lähityöhön on aika jälleen terävöittää oppilaitosturvallisuuteen liittyviä asioita. Tahtotilana on kuitenkin se, että toiminta on turvallista ja vaarat sekä haittatekijät on minimoitu. Yliopiston strategia 2030:n mukainen osaava, hyvinvoiva ihminen tarvitsee turvallisen ympäristön oppimiselleen ja työskentelylleen.

Tällä viikolla tapaamme keskiviikkona Jyväskylän turvallisuusfoorumin merkeissä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tiloissa jyväskyläläisten toimijoiden kanssa. Tässä foorumissa ovat mukana Jyväskylän aikuisoppilaitosten, kaupungin turvallisuusryhmän, poliisin, pelastuksen, ensihoidon, sairaanhoitopiirin ja AVI:n edustus. Tällä kertaa kokoontuminen painottuu oppilaitosturvallisuuteen liittyviin asioihin, kuten viikkoni teemassakin.

3.4.1 Maanantai 4.10.

Jyväskylässä MM-ralliviikko päättyi eilen ja on todettava, että Jyväskylän yliopiston toiminnassa ja ympäristössä se näkyi yllättävän vähän. Toki viikon loppupuolella kampuksen ympäristössä havaitsi normaalia enemmän kansainvälistä väkeä. Etenkin Alvar Aallon suunnittelemat rakennuksemme herättävät mielenkiintoa ulkomaalaisissa ihmisissä ja niitä

käykin vuosittain ihailemassa runsaasti ihmisiä. Poliisissa ralliviikko on aina ollut vuoden vilkkain työviikko johtuen suuresta ihmismäärästä, tapahtumaan liittyvästä "oheistoiminnasta" ja ralliliikenteestä. Oli pitkästä aikaa mukava olla tuon kiireen ulkopuolella ja seurata ralliviikkoa ns. ulommalta kehältä.

Viikko alkoi rokotuspisteen käynnistämisellä kampuksellamme. Koronatilanne Jyväskylässä etenkin nuorten kohdalla on ollut jatkuvasti pahenemassa ja Keski-Suomen alueellinen tartuntatautien johtoryhmä julkaisikin toivovansa, että rokotteen ottaisivat he, joille se on mahdollista. Täyden rokotussarjan saaneista vain harva sairastuu ja heistä suurimmalla osalla on joku rokotussuojaa alentava sairaus. (Alueellinen tartuntatautien torjunnan johtoryhmä, tiedote, 4.10.2021). Voi siis sanoa, että rokotesarja antaa perusterveille ihmisille erittäin hyvän suojan koronaa vastaan. Se, että olemme mukana mahdollistamassa rokotesuojan antamista, nähdään suurelta osin tärkeänä ja hyvänä asiana niin omassa yhteisössä kuin sen ulkopuolellakin.

Meidän piti tavata maanantaina Turun yliopiston turvallisuuspäällikkö kampuksellamme, mutta tapaaminen peruuntui. Työpäivääni kuului kaksi palaveria ja jatkoin iltapäivällä hetken riskienhallintamallin työstämistä.

3.4.2 Tiistai 5.10.

Päivä oli suurelta osin varattu kehittämistehtävien eteenpäin vientiin. Erilaiset juoksevat asiat veivät jälleen kohtalaisen siivun työpäivästä, joten riskienhallinnan kehittäminen jäi muutamaan tyhjempään hetkeen. ISO31000:n mukaiset riskienhallinnan periaatteet ovat mielestäni kohtalaisen helppo skaalata organisaation tahtotilan mukaisiksi, mikäli sen arvot, visio ja strategia ovat määritetyt ja julkaistu. ISO 31000:n periaatteiden keskiössä ovat arvon luominen ja säilyttäminen (SFS-ISO 31000:2018). Kirjattavassa mallissa onkin mielestäni keskeistä kirjata tämä asia näkyvästi keskeiseksi tavoitteeksi. Riskienhallinta mielletään usein vaarojen ja uhkien torjuntaan ja karsintaan pyrkivänä toimintana, joka nähdään haittana tai jopa esteenä erilaiselle kokeellisemmalle toiminnalle. Arvon luomisella ja säilyttämisellä ilmaistaan nähdäkseni kuitenkin myös halukkuus ottaa riskejä mahdollisuuksien näkökulmasta. Riskienhallinnalla halutaankin standardin viimeisimmän version kuvauksissa mahdollistaa riskien ottaminen, jotta tavoitteisiin voitaisiin päästä tai niitä jopa ylittää. Riskienhallintaan suhtaudutaan yliopistomme sisällä paikoin epäilevästi, joten etenkin mahdollistamispuolen tuominen esiin on hyvin tärkeää, jotta sitä ei nähdä pelkkänä kieltoja ja esteitä tuovana asiana. Väitän, että meidänkin toiminnassamme vältetään tarpeettomasti joidenkin riskien ottamista, koska niitä ei ole kunnolla tunnistettu, analysoitu, mitattu ja mietitty sopivia hallintakeinoja. Näkisin, että etenkin kokeellisen tutkimuksen puolella siihen liittyviä riskejä tulisi osata hallita. Se voisi antaa nykyistä paremman mahdollisuuden menestyä tuolla saralla. Olen havainnut, että yliopistossa on hirvittävän iso määrä erilaista osaamista, tietämystä ja

älyä, mutta saadaanko se kanavoitua hallitusti lopputuloksien aikaansaamiseksi? Väittäisin, että hallintotapaa uudistamalla ja resursseja kohdistamalla voisi strategisten tavoitteiden toteutumisen mahdollisuus kasvaa entisestään. Itse olen jo jonkin verran perehtynyt riskienhallintaan ja sen mahdollisuuksiin, ja alan ymmärtää sen mahdollisesti tuottamaa lisäarvoa organisaatiolle. Mutta miten saan kuvattua sen a) yliopiston johdolle ja b) kaikille muille, joiden tulisi jollain tapaa osallistua riskienhallintaan? Siinä kohdassa tulevat ensimmäisinä mieleen luvut 2700 ja 15000. Kyseessä ovat tietenkin Jyväskylän yliopiston työntekijöiden ja opiskelijoiden määrät. Jotta riskienhallinnan periaatteiden kattavuusvaatimus saataisiin täytettyä, tulisi organisaation riskienhallinta saattaa jossain määrin vähintään tällaisen ihmismäärän tietoon. Siinä kohdassa on helppo tuntea itsensä kovin pieneksi ja voimattomaksi.

Tiistai-iltapäivänä tapasimme yliopiston kehitysjohtajan kanssa tarkastellen tulevia asioita, joita meidän toiminnassamme olisi hyvä ottaa huomioon. Yliopistolle oli hänen mukaansa tulossa merkittäviä vierailuja, jotka meidän olisi ainakin hyvä tietää. Keskustelimme myös muutamien yliopistolle tärkeiden tapahtumien järjestämisestä ja sovimme, että minä otan niiden järjestämisessä roolia, jotta ne voidaan paremmin varmistaa järjestyvän turvallisesti.

3.4.3 Keskiviikko 6.10.

Keskiviikkona luvassa oli luvassa oman tiimimme tapaaminen sekä oppilaitosten turvallisuusfoorumin kokoontuminen JAMK:n kampuksella. Kävimme tiimin palaverissa läpi runsaasti toimitiloihin liittyviä asioita, koska suurin osa tiimistä työskentelee tila-asioiden parissa. Osa tiloihin ja kiinteistöihin liittyvistä hankkeista on mittaluokaltaan suuria, jotka ovat yliopistontasolla myös riskienhallinnan näkökulmasta merkittäviä. Näissä hankkeissa liikutaan kustannuksiltaan kymmenien miljoonien eurojen suuruusluokassa, minkä vuoksi niihin liittyvät riskitkin ovat merkittävät. Tällä hetkellä meneillään on fysiikan, kemian sekä bio- ja ympäristötieteiden laitoksille tarkoitetun uuden kiinteistökokonaisuuden suunnittelu. Kyseessä on erittäin vaativa ja haastava kokonaisuus, sillä näiden laitosten toiminta vaatii tiloilta hyvin erilaisia ja erityislaatuisia ominaisuuksia. Fysiikan laitokseen kuuluu mm. suuren hallitilan vaativa hiukkaskiihdytin, kemian laitoksella käsitellään ja käytetään runsaasti erilaisia vaarallisia kemikaaleja, bio- ja ympäristötieteiden laitokselta löytyy koe-eläinlaboratorio näin esimerkkejä erilaisista toiminnan erityispiirteistä mainitakseni. Kokeellinen tieteellinen tutkimus vaatii myös tiloilta muuntautumiskykyä erilaisiin vaatimuksiin. Suunnittelu vaatii siis monien erilaisten vaatimusten huomioon ottamista, jotta laitosten toimintaa uusissa tiloissa pystytään tuottamaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Jyväskylän yliopiston omistajapolitiikan mukaisesti yliopiston käytössä olevaa kiinteistöomistusta hallinnoidaan pääsääntöisesti Suomen yliopistokiinteistöt Oy:n kautta, jossa yliopisto on osakkaana. Lähtökohtana on, että yliopistolla on toiminnallisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaiset tilat, joita ylläpidetään ja hyödynnetään taloudellisesti

kestävällä tavalla. (Jyväskylän yliopisto 2010.) Tällaiset rakennushankkeet ovat laajoja projekteja, joissa vastuiden ja valtuuksien tulee olla selkeät. On helppo sanoa jo hankkeen ulkopuolisena, että hanke varmuudella sisältää runsaasti erilaisia ja eritasoisia riskejä. Niitä olisi osattava tunnistaa, analysoida, arvioida ja käsitellä, jotta riskit saadaan hallittua.

Iltapäivällä keskustelimme JAMK:n tiloissa Jyväskylän toisen ja kolmannen asteen oppilaitosten turvallisuuden parissa työskentelevien henkilöiden kanssa ajankohtaisista asioista liittyen oppilaitosturvallisuuteen. Aiheina olivat koronatilanne ja oppilaitosten tähän liittyvät nykylinjaukset sekä exit-suunnitelmat ja opiskelijoiden sekä henkilöstön tilanne etenkin henkisen hyvinvoinnin näkökulmasta pitkän etäjakson jälkeen. Näiden jälkeen oli varattu puheenvuorot viranomaisten edustajille, joista paikalla oli edustus poliisista, pelastustoimesta, ensihoidosta ja sairaanhoitopiiristä.

3.4.4 Torstai 7.10.

Edellinen palaveripitoinen ja kampuksella lähitapaamisissa vietetty päivä oli kerryttänyt erilaista hoidettavaa asiaa sähköpostiin, joten tästä päivästä iso osa piti pyhittää sen kuorman purkamiseen. Mukana oli terveysturvallisuussuunnitelmia, rokotuksien järjestelyyn liittyvää tiedonvaihtoa, konsultaatiopyyntöjä ja isomman seminaarin järjestelyyn liittyvää asiaa.

Terveysturvallisuussuunnitelmien käsittely sujuu toki jo kohtalaisella rutiinilla, mutta silti niidenkin osalta on yhä pyrittävä tunnistamaan potentiaalisia vaaroja. Usein esitänkin suunnitelmien tekijöille tarkentavia kysymyksiä, jotta saan selville, miten erilaiset yksityiskohdat on otettu suunnittelussa huomioon. Pyrkimykseni on samalla herätellä tapahtumien järjestäjiä olemaan huolellisia ja ottamaan riskit tosissaan. Yhteiskunnan hellittäessä koronaan liittyvässä säätelyään vaikuttaa käyvän niin, että kuvittelemme koronariskin olevan kokonaan häviämässä. Tosiasiallisesti elämme Jyväskylässä sekä tartuntojen että sairaalahoidossa olevien määrän osalta koko korona-ajan huonointa aikaa. Yhteiskunnassa ei enää haluta painaa jarrua sulkemalla toimintoja, vaan nyt nämä osumat halutaan kestää ja toivotaan rokotekattavuuden riittävän seurausten hallinnassa. Yliopiston riskinäkökulmasta rajoitusten poistuminen on ristiriitainen asia. Isoin asiakasryhmämme opiskelijat ovat vielä rokotekattavuuden näkökulmasta muuhun aikuisväestöön nähden heikommassa tilanteessa. THL:n mukaan 20-25-vuotiaissa toisen annoksen rokotekattavuus on kirjoitushetkellä n. 50 prosentin luokkaa (koronarokotukset Suomessa, THL, 7.10.2021). Tartuntariskiä näkemykseni mukaan lisäävät myös nuorten suurempi riskinottohalukkuus ja se, että nuoren ihmisen aivot ovat aikuisen aivoja selkeästi heikompia punnitsemaan tekojensa seurauksia.

Pyrimme jälleen järjestämään rokotuspisteen kampuksellemme, sillä aiemmin järjestämämme rokotuspisteet ovat osoittautuneet erittäin suosituiksi. Muiden Jyvässeudun

oppilaitosten järjestämät rokotepisteet eivät ole jostain syystä olleet erityisen suosittuja, mikä herättää hieman huolta ja ihmetystä. Tilanne etenkin toisen asteen opetusta tarjoavalla koulutuskuntayhtymä Gradialla on koronan suhteen erittäin heikko ja parempaa rokotekattavuutta kaivattaisiin kovasti hallitsemaan tilannetta. Viime ja tämän viikon aikana toisen asteen opetuksessa on vakavasti harkittu etämuotoon siirtymistä johtuen lukuisista tartuntatapauksista. Keskustellessani rokotepalveluiden kanssa myös he tunnistivat tämän ongelmaksi ja sen vuoksi jalkautuvatkin seuraavaksi uudelleen Gradian kampuksille. Meidän kampuksen rokotepisteen uusiminen saa odottaa nyt hieman myöhempää ajankohtaa johtuen rokotusresurssien suuntaamisesta toisen asteen opiskelijoihin.

Järjestämme ensi viikolla päärakennuksellamme Martti Ahtisaari-luennon, joka järjestetään yhteistyössä Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen henkisen maanpuolustusyhdistyksen ja Keskisuomalaisen kanssa. Tapahtuman perinteet juontuvat vuoteen 2000, josta lähtien silloisen tasavallan presidentin nimellä kulkevaa yleisölle avointa luentotapahtumaa on järjestetty säännöllisesti. Tapahtumasta on muodostunut korkeatasoinen ja sen pääpuhujina ovat olleet useat suomalaiset ja ulkomaiset kärkivaikuttajat. Mukana on ollut useita ja useamman maan presidenttejä, ministereitä sekä muissa korkeissa vaikutusasemissa olevia henkilöitä. Luentojen teemat ovat pääosin liittyneet kansainväliseen tai valtioiden väliseen turvallisuuteen. Tänä vuonna luennon pääpuhujina ovat ulkoministeri Pekka Haavisto sekä Sveitsin puolustusministeriön ylijohtaja Pälvi Pulli.

Olen itsekin ollut useampia kertoja poliisin tehtävissä kyseisessä luentotapahtumassa. Luennot ovat olleet mielenkiintoisia ja erittäin laadukkaita. Niissä on saanut yleensä hyvän katsauksen johonkin kansainväliseen turvallisuuteen liittyvään teemaan. Onkin ollut hienoa päästä osalliseksi tällaiseen tapahtumaan “työn puolesta”. Tänä vuonna olen ollut konsultoimassa tapahtumaan liittyviä terveysturvallisuussuunnitelmia ja miettimässä turvallisia ja toimivia ratkaisuja tämän yleisötapahtuman järjestämiseen. Yliopiston ja Jyväskylän kaupungin johtajien tahtotilana oli järjestää tilaisuus hybridimuotoisena yliopiston tiloissa, turvallisesti toteutettuna ottaen vastaan mahdollisimman paljon väkeä paikan päälle. Päädyimme yhdessä yliopiston johdon kanssa ratkaisuun, että enimmäiskapasiteettimme näillä vaateilla oli käyttämissämme tiloissa 300 henkilöä. Sovimme hankkivamme paikalle järjestyksenvalvojan, vaikka poliisi ei sitä järjestäjältä edellyttänytkään. Lupasin myös, että menen paikalle koordinoimaan turvallisuuteen liittyvää toimintaa, mikäli aikatauluni niin sallivat.

3.4.5 Perjantai 8.10.

Turvallisuuspäällikkö oli tänään vapaalla, joten tuurasin häntä akuuteissa päivittäisissä tehtävissä. Olin saanut viestintäjohtajalta vinkin, että Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) pitää yritysten edustajille kohdennetun webinaarin liittyen etätöistä lähitöihin palaamiseen

perjantaiaamuna. Aihe vaikutti kiinnostavalta ja päätin mennä siihen mukaan kuulolle. Onneksi tilanne töissä oli tuolloin rauhallinen ja pystyin menemään mukaan, sillä webinaari oli erittäin hyvä ja antoisa.

Tilaisuus pohjattiin paljolti EK:lle ennakolta osoitettuihin tulkintakysymyksiin, joita olikin saapunut runsaasti. Itsekin olin monia näitä asioita pohtinut ja niihin oli haettu tulkintoja organisaatiossamme. Webinaarin tietoiskuja ja kysymyksiin vastauksia olivat antamassa epidemian hallintaan erikoistunut HUS:n ylilääkäri Veli-Jukka Anttila, EK:n työsuojeluun erikoistunut juristi Suvi Lahti-Leeve sekä EK:n asiantuntijalääkäri Auli Rytivaara. Webinaarin anti keskittyi, kuten olettaa saattaa, lähityön terveysturvallisuuteen ja siihen liittyviin kysymyksiin. Esillä olivat mm. työn vaarojen arvioinnin tekeminen etätyöstä lähityöhön siirryttäessä, kasvomaskien käytön vaatiminen, rokotukset ja niiden huomioiminen sekä ulkomaille matkustaminen. Monet esillä olleet asiat ja tulkinnat olivat varsin tuttuja, koska näihin asioihin oli työssä joutunut perehtymään kohtalaisen syvällisesti. Rokottamiseen liittyvät tulkinnat sen sijaan olivat ainakin minulle uusia. Rokottamisen huomioiminen esim. työn vaarojen arvioinnissa ja esim. maskien käytön vaatimisessa työturvallisuuslakiin perustuen olivat sellaisia tulkintoja, joista en ollut aiemmin kuullut. EK:n asiantuntijat tulkitsivat myös, ettei rokottamisesta suullisesti kysyminen rikkoisi tietosuojalain vaatimuksia. Lahti-Leeven mukaan tietosuojalaki koskee ainoastaan yksilöitävän tiedon tallentamista. Tämä näkökulma kyseenalaistettiin myöhemmin samana päivänä SAK:n asiantuntijoiden ja tietosuojavaltuutetun toimesta. Koostin webinaarin yhteydessä olevaan chattiin tulleista kysymyksistä ja niiden vastauksista sekä webinaarin yleisestä annista tiivistetyn viestin yliopiston korona-seurantaryhmälle. Nämä asiat herättivät kovasti keskustelua ja viestittelyä seurantaryhmän jäsenistössä. Luulen, että saamme tästä annista kaivattua tietoa myös oman organisaatiomme päätöksentekoon. Monet webinaarissa olevat asiat olivat sellaisia, jotka puhuttavat tällä hetkellä varmasti suuressa osassa suomalaisia organisaatioita. Saimme tämän kautta myös syötteen siitä, että organisaatiossamme tulisi tehdä työn vaarojen arviointi liittyen lähityöhön palaamiseen. Yliopistossa on ollut pitkään vahva etätyösuositus ja sen poistuminen muuttaa jälleen työtä sen vaara- ja haittatekijöineen. Nyt onkin luonteva ja tarpeellinen paikka arvioida muutosta ja sen vaikutuksia työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen.

Olin saanut aamulla sähköpostiini viestin, jossa oli jonkinlainen palautekysely liittyen remontin jälkeen vasta-avatun Lähde-kirjastoomme. Sivuutin itse viestin, koska koin ettei minulla ollut työaikanani aikaa vastailla asiakaskyselyihin. Olimme turvallisuuspäällikön kanssa olleet mukana tekemässä havaintoja tilojen toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyen jo kuukausia ennen sen avaamista sekä useampia kertoja myös avajaisten jälkeen. Olimme myös antaneet palautetta erilaisista korjausta tai kehittämistä kaipaavista kohteista, jotka vaikuttivat tilojen ja niiden käyttäjien turvallisuuteen. Hieman ennen puolta päivää sain tietooni tiimimme Whatsapp-ryhmässä, että kyseinen viesti oli tunnistettu kalasteluviestiksi,

jonka kautta oli saatettu saada hankittua henkilökuntamme käyttäjätunnuksia ja salasanoja. Havaitsin myös tarkistettuani asian yliopiston intrasta, että kyseisestä asiasta oli laadittu tiedote ja poikkeama oli tietoturvallisuuspäällikön johdolla käsittelyssä. Päätin tutustua itsekin viestiin ja katsoa, millaisia kalastelun tunnusmerkkejä viestistä oli löydettävissä, ja mitä saisin niistä itse irti. Ensivaikutelma viestistä oli, että sen laatija tunsi kohtuullisen hyvin organisaatiomme ja viesti oli sisällöltään ja kieleltään varsin selkeä ja uskottava. Se ei siinä mielessä erottunut kalasteluviestiksi. Toki tiedot, jotka viesti sisälsi, oli saatavissa avoimista lähteistä. En kuitenkaan voinut välttyä vaikutelmalta, että kyseessä oli kalasteluun liittyvä organisaation sisäinen testi tai harjoitus. Hyödyntämällä Traficomin tarjoamaa whois-kyselyä tutkin viestiin liittyvien linkkien url-osoitteita. Tätä ketjua seuraamalla päädyin tunnetun tietoturvallisuusyhtiön osoitteeseen. Sen jälkeen olin lähes varma, että kyse oli organisaation sisäisestä tietoturvallisuuteen liittyvästä testauksesta. Vaikka yliopiston tiedotteeseen oli laitettu tietoturvallisuuspäällikön yhteystiedot lisätietojen kyselyä varten, sain minäkin pari soittoa henkilökunnalta tähän asiaan liittyen. Koska kyseessä ei ollut ensimmäinen tietojen kalasteluun liittyvä poikkeama, herätti asia ilmiönä huolta sisäisesti. Minulta kysyttiinkin ihan aiheellisesti, että miksi yliopiston henkilöstö kiinnosti näin paljon kalastelumielessä.

Päätin keskustella aiheesta ja tähän liittyvästä tilannekuvasta tietoturvallisuuspäällikön kanssa. Hän myönsi minulle oman epäilyni ja selvittämäni tiedot kerrottuani, että kyseessä oli tietojen kalasteluun liittyvä testaus. Asian oikeasta laidasta oli tarkoitus tiedottaa vasta seuraavalla viikolla ja sillä aikaa kerätä testiin liittyvää tietoa mm. asian etenemisestä organisaation sisällä. Esimerkiksi, miten tieto asiasta liikkuu organisaatiossa ja minkälaisiin toimenpiteisiin käyttäjät rupeavat. Lupasin, etten kerro tietojani eteenpäin. Kävimme myös mielenkiintoisen keskustelun organisaation toimintakulttuurista ja tietoturvallisuuteen liittyvistä kehittämisajatuksista. Tavoitteena olisi opettaa etenkin henkilöstö tekemään poikkeamiin liittyviä havaintoja entistä aktiivisemmin ja toimimaan tällaisissa tilanteissa oikein. Keskustelimme mikrokoulutuksista ja muista erilaisista tavoista herätellä ihmisiä tietoturvallisuuteen. Samoja tapoja voisi meidän molempien mielestä käyttää myös muidenkin turvallisuusasioiden kehittämisessä ja tietoisuuden lisäämisessä.

3.4.6 Viikkoanalyysi (vko 40)

Tavoitteenani oli keskittyä tällä viikolla oppilaitosturvallisuuteen liittyviin asioihin, koska lähitoimintamme etenkin opetuksen osalta oli lisääntymässä kovalla vauhdilla. Lähitoiminnan lisääntymisen myötä saamme myös aiempaa runsaammin kysymyksiä lähityöskentelyn ja –opiskelun turvallisuudesta. Näihin vastaaminen ei ole rutiininomaista ja organisaation sisällä joudutaankin tekemään erilaisia yksilöllisiäkin ratkaisuja, kun mietitään erilaisten työhön ja toimintaan liittyvää vaara- ja haittatekijöiden hallintaa.

Muutkin oppilaitokset ja organisaatiot pohtivat näitä asioita parhaillaan, joten emme ole yksin näiden asioiden kanssa. Tapaamisemme jyvässeudun oppilaitosverkoston kanssa oli antoisa, vaikka havaitsinkin yliopiston olevan se tekijä, jonka toimia ja linjauksia kuunnellaan ja seurataan tarkasti. EK:n järjestämä webinaari yrityksille turvallisesta lähityöhön palaamisesta antoi myös tarpeellista tietoa siitä, miten erilaisiin terveysturvallisuuteen liittyviin riskeihin tulisi suhtautua ja millä keinoin niitä työnantaja voi hallita.

Oppilaitosturvallisuuteen liittyen on mietittävä erilaisia toimintatapoja, joita haluamme yhteisöllemme opettaa. Mistä oppilaitosturvallisuus koostuu ja mitkä ovat siinä tärkeimpiä tekijöitä? Kyse on monen osatekijän summasta, jossa on erilaisia näkökulmia. Ennalta estävyys, havaintojen tekeminen ja ilmoittaminen, vaara- ja haittatekijöiden vähentäminen, toiminta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä vahinkojen minimointi ovat asioita, joita haluamme kehittää. Näkisin, että työn vaarojen arviointiprosessilla on tässä keskeinen rooli, jotta pääsemme paremmin pureutumaan niihin riskeihin, joita kussakin yksikössä esiintyy.

3.5 Viikko 41 - työn vaarat ja haitat

Viikkoni alkaa sairastaen, mutta toivon mukaan pääsen työni ääreen mahdollisimman pian. Tarkoituksenani olisi tällä viikolla edistää etenkin työn vaarojen arviontiin liittyvää prosessia ja luoda siihen liittyvää koulutusmateriaalia. Kuten olen jo aiemmin maininnut, on tämä prosessi yliopistossamme vielä hyvin hajanainen. En sano, etteikö vaarojen ja haittojen arviointia organisaatiossa tehtäisi, mutta yhtenäistä prosessia sille ei organisaatiossa vielä ole olemassa.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu työturvallisuuslain (738/2002) 8 §:n mukaan huolehtia työntekijöidensä terveydestä ja turvallisuudesta työssä. Velvoite on varsin laaja ja vaativa eikä työnantaja voi suhtautua tähän kevyesti. Huomioitavia seikkoja ovat itse työ, työolosuhteet, työympäristö sekä työntekijän henkilökohtaiset edellytykset. Pykälä velvoittaa myös suunnittelemaan, valitsemaan, mitoittamaan ja toteuttamaan työolosuhteita parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Työnantajan tekemä työn vaarojen selvittäminen ja arviointi perustuu työturvallisuuslain 10 §:n vaatimukseen. Kyseessä on lain vaatima työsuojelullinen riskienarviointi. Työnantajan tulisi järjestelmällisesti tunnistaa niitä vaara- ja haittatekijöitä, joita työssä, työajoissa, työtiloissa, muussa työympäristössä ja työolosuhteissa esiintyy. Työnantajan tulee mahdollisuuksiensa mukaan poistaa vaara- tai haittatekijät tai mikäli se ei ole mahdollista, arvioida niihin liittyvien riskien merkitys työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle.

Työturvallisuuskeskuksen (2021) mukaan selvittämällä työn vaarat ja arvioimalla riskit työnantaja varmistaa turvallisen työympäristön ja terveelliset työolot. Työhön liittyvä

riskienarvioinnin tulisi olla jatkuvaa toimintaa, jotta sillä pystytään ennakoimaan ja reagoimaan työssä ja sen olosuhteissa tapahtuviin muutoksiin.

Jyväskylän yliopistosta löytyy hyvin erilaisia työtehtäviä, työympäristöjä ja olosuhteita, joissa työtä tehdään. Osa työtehtävistä on ns. toimistotyötä, jossa riskit liittyvät enemmän henkiseen kuormittumiseen ja ergonomiaan. Toisaalta yliopiston työntekijän työ voi olla myös fyysisesti korkeariskistä. Esimerkkinä tästä voi olla vaarallisten kemikaalien kanssa toimiminen kokeellista tiedettä tehden. Ympäristötieteilijän työympäristö saattaa vaihdella haastavista erämaamaastoista aina järvien syvänteiden pohjaan saakka. Työn vaaroja onkin siis tunnistettava laajalla skaalalla jalkauttamalla prosessi yksiköihin ulottaen sen jokaiseen lopulta työntekijän työhön asti.

3.5.1 Keskiviikko 13.10.

Työviikon aloitus venyi keskiviikkoon saakka sairastelun vuoksi. Etätyössä en normaalisti ole hirveästi joutunut pitämään sairaslomapäiviä johtuen siitä, että kotona työskentelytahtia ja olosuhteita on voinut flunssaisenakin säädellä eikä ole tarvinnut pelätä altistavansa muita viruksille. Luulen, että tämä työn ja sairasloman “välimuoto” tulee jäämään jollain tapaa vaihtoehdoksi korona-ajan jälkeen. Näkisin, että ainakin osassa työtehtävistä se luo mahdollisuuksia sille, ettei lievästi sairaana olevan tarvitse jäädä kokonaan pois töistä. Varsinkaan tietotyö ei nykypäivänä ole niin työntekopaikkaan sidonnaista, vaan sitä voi tehdä tietoverkkojen ollessa ulottuvilla. Uskon myös, että ihmisten suhtautuminen sairastamiseen ja oireiluun työpaikoilla on muuttunut. Aiemmin oli ahkeruuden merkki se, että työpaikalle saapui vahvasti flunssaisena taistellen työsuoritukset läpi “pää kainalossa”. Korona-ajan jäännöksenä luulen, että tällaiseen toimintatapaan tullaan suhtautumaan työyhteisöissä huomattavasti nuivemmin. Kyseinen käytös nähdään enemmän itsekkäänä, muita vaarantavana ja viruksia ympäristöön levittävänä toimintana.

Poissaoloni aikana koronatilanne Jyväskylässä on edelleen heikentynyt ja yliopiston sisälläkin tiedossa oli useampi altistuminen tiloissamme. Pidimme tähän liittyen palaverin korona-seurantaryhmän puheenjohtajan johdolla ja kävimme tilanteeseen liittyviä asioita läpi. Yliopiston johdon tahtotilana on, että aiemmin tehdyistä linjauksista pidetään eikä toiminnan rajoituksia lisätä, jollei viranomainen niitä meiltä vaadi. Sotatermein ilmaistuna, olemme siis valmiit ottamaan koronasta aiheutuvan iskun vastaan ja kestämään sen. Otamme siis sen riskin, kuten yhteiskunnassammekin nyt tehdään. Mahdollisuuspuolella painavat “normaaliajan” edut, kuten sosiaalisuus, yhteisöllisyys, monipuolisempi lähitoiminta sekä tapahtumien järjestäminen. Uhkina ovat edelleen terveyden vaarantuminen, tartuntojen leviäminen ja ihmisten turvallisuudentunteen heikentyminen. Keskustelimme myös siitä, että työn vaaroja ja haittoja tulisi arvioida ennen etätyösuosituksen poistumista. Lupasin luonnostella asiaa ja käydä sitä läpi työsuojeluorganisaation kanssa mahdollisimman pian.

Eräs henkilökuntamme jäsen oli jakanut työmatkaltaan somepäivityksen, jossa hän ihmetteli yliopiston puhelinliittymän roaming-toiminnon estoa ulkomailla ollessa. Hän piti sitä turvallisuusriskinä esim. onnettomuustilanteissa tai eksyessä. Matkustuksesta vastaava henkilöstöasiantuntijamme nosti tämän havainnon tietoomme. Hän piti tilannetta kestämättömänä ja hankalana menettelynä sitä, että jokaisen ulkomaan työmatkoja tekevän tulisi erikseen pyytää digipalveluilta kyseisen eston purkua. Lupasin selvittää asian hallinnollista laitaa ja selvitin sitä ensin tutkimalla yliopiston puhelinpalveluiden ohjeistuksia. Koska tietoa puhelimen käytöstä ulkomaanmatkoilla ei löytynyt ohjeista, käännyin asiassa asiasta vastaavien johtajien puoleen. Saimmekin pian vastauksen digipalveluiden johtajalta, että kyseinen asia oli ollut vastikään selvityksessä ja siihen oli tulossa roolipohjaisia muutoksia. Liittymätyypin muuttaminen kaikille henkilökunnan jäsenille olisi tullut varsin kalliiksi, joten päättäjät olivat päätyneet ratkaisuun, jossa muutokset oli tehty sellaisille työrooleille, joissa ulkomailla matkustaminen kuuluu työnkuvaan. Riski oli siis jo aiemmin tunnistettu, analysoitu ja hallintakeinot valittu. Toteutus ja asianosaisille viestiminen olivat vielä tässä prosessissa työn alla.

3.5.2 Torstai 14.10.

Jyväskylän kampusten ympäristössä oli alkamassa kaksi suurempaa työmaata, jotka aiheuttavat poikkeuksellisia liikennejärjestelyjä niiden vilkkailla kulkureiteillä. Tämä vaikuttaa tietysti myös kampuksella liikkuvien liikkumiseen ja sen turvallisuuteen. Huolenaiheenamme ovat etenkin peruskouluun ja sieltä kotiin kulkevat lapset ja heidän turvallisuutensa. Olemmekin pyrkineet katselmoimaan alueellamme olevin työmaiden turvallisuutta etenkin tästä näkökulmasta ja tuomaan huomiot urakoitsijoiden tietoon. Näin olemme yhteistyöllä tehneet turvallisemman kulkureitin.

Olimme saaneet urakoitsijoilta näihin liittyvät suunnitelmat havainnekuvineen. Toinen niistä sijaitsi Normaalikoulun alakoulun läheisyydessä ja tunnistimme työmaan riskipaikaksi lasten liikkumiselle. Havainnekuvista ja kirjallisista suunnitelmista ei saanut oikein selkeää kuvaa siitä, olivatko liikennejärjestelyt turvalliset ja ottivatko ne huomioon pienemmät kulkijat. Päädyimme ratkaisuun, että minä kävisin katselmoimassa työmaan koululaisten syysloman aikana. Oma osaamiseni ja kokemukseni liikenteeseen liittyvistä riskeistä ja säätelystä on tällaisissa asioissa avuksi. Hyödynnämmekin sitä usein tämäntyyppisissä tilanteissa.

Torstaina esittelin turvallisuuspäällikölle työn vaarojen arviointiprosessin etenemissuunnitelmaa. Olin aiemmin koonnut asiaan liittyvän koulutusmateriaalin, joka oli tarkoitus kouluttaa yliopistossa esimiestehtävissä toimiville henkilöille. Materiaali oli ollut kommentointikierroksella ja havaittu, että työturvallisuuteen liittyvät vastuukysymykset eivät välttämättä olleet selkeästi ilmaistut yliopiston johtosäännöissä. Olimme sopineet, että perehdymme tähän myöhemmin yliopiston lakimiehen kanssa.

Olin ideoinut sitä, miten asiassa seuraavaksi edettäisiin. Kuvaan etenemissuunnitelmaani tässä kappaleessa. Seuraava vaihe etenemisessä olisi toimittaa koulutusmateriaali lakiasiain johtajalle sekä työsuojelutoimikuntaan kommentoitavaksi. Selvittäisimme samalla myös mahdollisia ristiriitoja, jotka liittyvät vastuunjakoon ja päätöksentekoon. Olemme myös sopineet, että suunnittelisimme johtosääntöihin liittyviä tarvittavia muutoksia lakimiehen johdolla. Seuraava vaihe olisi päättää se, miten dokumentoimme työn vaarojen arvioinnit. Vaihtoehtoina olivat perinteinen Excel-pohjainen työkirja tai tähän tarkoitukseen sopivan työkalun hankkiminen. Excelin varaan rakentaminen ei mielestäni ole kovin kestävä ratkaisu, mutta toisaalta sen vuoksi ei tarvitsisi alkuvaiheessa tehdä hankintoja, mikä voisi jouduttaa toiminnan aloittamista. Pidemmässä juoksussa työkalun hankinta on nähdäkseni välttämätöntä. Ilman sitä arviontien seuranta ja kehittäminen yliopistotasolla vaikuttaa aika haastavalta. Itse aloittaisin toiminnan ensin pilotoimalla toimintamallin yhdessä - kolmessa yksikössämme. Näkisin, että on helpompaa havaita mahdolliset puutteet ja ongelmakohdat pienessä määrässä kohteita ja korjata mallia tältä pohjalta, kuin törmätä niihin laajalla rintamalla. Hiomalla malli pilotoinnista saatujen kokemusten ja havaintojen pohjalta toimivammaksi, saamme valmiimman ja toimivamman paketin vietäväksi koko organisaatioon. Pilotointikohteen valinnan jälkeen suunnitelmana olisi esitellä mallin ensin yliopiston johdolle ja sen jälkeen pilotointikohteen johtajille. Heidän kanssaan tavoitteena olisi sopia toteutussuunnitelma tarvittavine resursseineen, tavoitteineen ja aikatauluineen. Itse kouluttaminen olisi tarkoitus aloittaa esimiestehtäviin kuuluvista henkilöistä ja sen jälkeen hieman kevyempänä versiona järjestää koulutus muulle henkilöstölle. Haluaisin aktivoida työsuojeluvaltuutetut nykyistä vahvemmin mukaan toimintaan osallistamalla heidät kouluttamiseen ja käytännön järjestelyihin. Tältä pohjalta käynnistettäisiin johdollamme ja tuellamme työn vaarojen arviointiprosessi valituissa kohteissa. Näkisin tarpeelliseksi, että olisimme etenkin pilotointivaiheen alussa mukana havainnoimassa ja ohjaamassa toimintaa. Tarpeen mukaan voisimme hyödyntää kouluttamisessa ja arviointien suorittamisessa myös ulkopuolista työsuojeluosaamista.

3.5.3 Perjantai 15.10.

Osallistuin torstai-iltana aiemmin mainitsemaani Martti Ahtisaari-luentoon ja sen turvallisuuteen liittyvään koordinaatioon. Referoin sen antia perjantain kohdalla, koska perjantain työpäivä kului muutoin aiemmin tässä työssä kerrottuja rutiineja ja sähköpostiasioita pyöritellen. Kuvaan aluksi tapahtuman turvallisuuteen liittyviä ennakkotoimenpiteitä, sen jälkeen tapahtumapäivän valmisteluja ja lopuksi seuraamani luennon sisältöä.

Kuten jo edellisen viikon tekstissäni mainitsin, olin ollut mukana konsultoimassa tapahtuman suunnittelua turvallisuuden osalta. Yliopiston nykyiset henkilörajoitukset mahdollistivat vain enimmillään 50 hengen tilaisuudet, mutta kehitysjohtajan luvalla ja tarkemmalla

suunnittelulla tämän tilaisuuden enimmäisväkimäärä haluttiin kasvattaa n. 300 henkeen, mikä katsottiin käytettävissä tiloissa kohtalaisella väljyydellä mahdolliseksi. Tilaisuuden väkimäärää päätettiin kontrolloida pakollisella ennakkoilmoittautumisella ja ilmoittautumisen tarkistamisella paikalle saapuessa. Osallistujilta edellytettiin myös kasvomaskien käyttöä, joita varattiin jaettaviksi osallistujille ilmoittautumisen tarkistuksen yhteydessä. Ennakkoviestinnässä painotettiin myös ehdotonta oireettomuutta osallistumisen edellytyksenä. Luentosalin penkkirivit merkittiin myös etukäteen niihin, joissa oli sallittua istua ja niihin, joissa ei ole. Tarvittavan väljyyden takaamiseksi joka toinen istuinrivi suljettiin käytöstä. Osallistujia suositeltiin istuutumaan saliin oman seurueen kesken ryhmiin, jotka ovat hieman etäämmällä toisistaan. Myös perushygieniaan liittyvät asiat, kuten käsien pesu ja desinfiointi järjestettiin mahdolliseksi osallistujille, kuten jo normaalissa toiminnassakin tapana oli. Tapahtuma tarjoiltiin yleisölle myös laadukkaana verkkovälitteisenä striimina.

Saavuin paikalle n. 1,5 tuntia ennen luennon alkua, jotta saisin otettua vastaan tilaamamme järjestyksenvalvojan ja käytyä hänen kanssaan tarvittavat asiat läpi ennen tapahtumaa. Kerroin hänelle ensin tapahtumasta ja sen luonteesta sekä ohjelmasta. Kävimme katsomassa tilat, sen pääkulkureitit sekä vaihtoehtoiset hätäuloskäynnit. Tarkistimme lähistöllä olevan alkusammutuskaluston sijainnin sekä ensiapuvälineistön. Kerroin hänelle myös lyhyesti rakennuksen pelastussuunnitelmaan liittyvän riskienarvioinnin sisällön. Sovimme, että minä menisin tilaisuuden ajaksi saliin ja hän jäisi sen ulkopuolelle valvomaan aulatilan häiriöttömyyttä. Sovimme myös, että hoitaisimme mahdollisia häiriöitä tai ongelmatilanteita yhdessä. Tällaisessa tilaisuudessa mahdolliset häiriöt tulisi hoitaa mahdollisimman hienotunteisesti ja vähäeleisesti. Itse tilaisuuteen ei liittynyt sen suurempia turvallisuusuhkia. Tapahtuman pääaiheena oleva hävittäjähankinta-asia voisi toki houkutella jonkun asiaan kriittisemmin suhtautuvan henkilön paikalle, mutta sen todennäköisyyttä ei pidetty kovin suurena tai siitä aiheutuvaa turvallisuusuhkaa merkittävänä.

Tilaisuus oli sisällöltään varsin mielenkiintoinen. Sen pohjana ja taustana kuvattiin Suomen ja Sveitsin olevan harvoja Euroopan maita, jotka ovat turvallisuuspolitiikassa pysytelleet sotilasliittojen ulkopuolella. Molempien maiden puolustaminen perustuu myös yleiseen asevelvollisuuteen. Näiden maiden turvallisuuspoliittisiksi eroiksi kuvataan Keskisuomalaisen artikkelissa se, että Suomi on mukana EU-maana kansainvälisessä kriisienhallinnassa, kun taas Sveitsi painottaa kansainvälisissä suhteissa kahdenvälisiä sopimuksia (Kokkinen 2021).

Luennon ensimmäisenä puhujana oli Sveitsin puolustusministeriön ylijohtajana toimiva, jyväskyläläislähtöinen Pälvi Pulli. Pulli oli opiskeluaikoinaan muuttanut Sveitsiin ja luonut uransa siellä. Hän oli edennyt urallaan määrätietoisesti ja päätynyt töihin Sveitsin puolustusministeriöön. Tänä päivänä hän on Sveitsin hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan asiantuntija sekä turvallisuuspolitiikasta vastaava ylijohtaja Sveitsin puolustusministeriössä.

Aika vaikuttava saavutus jyväskyläläislähtöiseltä naiselta. Pullin tilanne sopi hyvin ajankohtaisesti Martti Ahtisaari-luennon aiheeseen, HX-hankkeeseen. Sveitsissä vastaava prosessi oli ollut käynnissä ja hieman edellä Suomen vastaavaa hanketta. Pulli on toiminut Sveitsin hävittäjähankkeen valmistelijana. Sveitsin hallitus oli jo tehnyt valintansa kilpailijoiden joukosta, ja he olivat päätyneet amerikkalaiseen F35-hävittäjään, joka on myös jonkinlainen ennakkosuosikki myös Suomen valinnaksi. Sveitsissä tällaisista asioista päättää lopulta kansa ja valinta menee vielä heidän äänestettäväkseen. Edellisessä, vuonna 2017 käydyssä kansanäänestyksessä silloinen hallituksen valinta, ruotsalainen Gripen ei saanut kansan suosiota ja valinta hylättiin. Suomessa tällaiset asiat päättää eduskunta, mikä on Pullinkin mielestä toimivampi menetelmä. Toki demokratioissa mennään aina niiden sääntöjen mukaisesti ja demokraattisesti tehdyt valinnat on hyväksyttävä.

Toisena puhujana tilaisuudessa oli etäyhteyden päästä esiintynyt ulkoministeri Pekka Haavisto. Hän kertoi aluksi lyhyesti Suomen hävittäjähankkeen tilanteesta kommentoimatta kuitenkaan vertailussa olevia vaihtoehtoja sen syvemmin. Hän kertoi vertailun kuuluvan asiantuntijoille ja vasta heiltä saatujen lausuntojensa pohjalta Suomessa tehtäisiin poliittinen valinta, joka kuului hallituksen esityksen jälkeen eduskunnalle. Haaviston puhe keskittyi enemmän kansainväliseen turvallisuustilanteeseen ja tässä yhteydessä hän toi esiin myös ETYJ:n roolin. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö oli viimeisenä parina vuosikymmenenä Haaviston mukaan ajautunut pienempään, lähes statistin rooliin eikä sitä pidetty kansainvälisesti enää kovin merkittävänä toimielimenä. Tasavallan presidentti Niinistö oli aiemmin tullut julkisuuteen ehdottamalla, että Suomi ryhtyisi ETYJ:n 50-vuotisjuhlavuonna sen puheenjohtajamaaksi ja palauttaisi kuuluisaksi tullutta Helsingin henkeä kansainväliseen turvallisuuspoliittiseen keskusteluun. Kansainvälinen turvallisuusympäristö on muuttumassa polarisoituneemmaksi ja kireämmäksi, mitä tulisi Haavistonkin mukaan liennyttää. ETYJ perustuu vuonna 1975 Helsingissä pidettyyn Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi ETYK:iin, jossa verkosto sai liennytyksen ja yhteistyön merkeissä alkunsa. Varsinainen järjestö perustettiin vuonna 1994 ja siihen kuuluu 57 maata. Haaviston mukaan järjestössä mukana oleva Yhdysvallat on jättänyt ETYJ:n viime vuosina vähälle huomiolle ja onkin turvallisuusasioissa pyrkinyt käyttämään enemmän eri vaikutuskanavia. Haavisto kaipaisi, että ETYJ:n toimintaa uudistettaisiin ja sitä kautta sen vaikuttavuutta ja merkitystä saataisiin parannettua.

Haaviston alustuksen jälkeen tilaisuudessa esiintyi jyväskyläläinen kuoro. Kuorotoiminta oli koronan aikaan pitkään pannassa, koska laulaminen nähtiin viruksen leviämisen kannalta riskiksi. Kuorojen toimintaa oli kuitenkin rajoitusten purun myötä saatu jälleen avattua ja tähän tilaisuuteen heidät haluttiin tuoda mukaan ja esille. Olipa hienoa ja mukavaa kuulla hienoa kuorolaulua pitkästä aikaa paikan päällä.

Luennon lopuksi ulko- ja turvallisuuspolitiikasta olivat keskustelemassa paneelimuotoisesti Pälvi Pulli, ulkoministeri Haavisto sekä Ulkopuolisen instituutin johtaja Mika Aaltola. Keskustelua johdatteli Ylen politiikan toimittaja Seija Vaaherkumpu. Keskustelu oli laadukas ja mielenkiintoinen. Sen lopuksi yleisö otettiin mukaan ja he saivat esittää kysymyksiä panelisteille. Yleisössä oltiin varsin varovaisia, mutta muutama uskalias kysyi hävittäjävalintoihin liittyviä kysymyksiä. Tilaisuus päättyi kysymysten jälkeen. Se saatiin vietyä läpi ongelmitta ja häiriöittä. Paikalle ei ollut saapunut sellaisia henkilöitä, jotka olisivat ilmaisseet kritiikkiä tai käyttäytyneet haastavasti. Pystyimme toteamaan, että tilaisuus oli onnistunut eikä sen turvallisuuteen tarvinnut puuttua.

3.5.4 Viikkoanalyysi (vko 41)

Työviikko oli hyvin vajaa johtuen siitä, että sairastin sitä edeltäneen viikonlopun ja alkuviikon ajan. Loppuviikonkaan työskentelyteho ei ollut vielä aivan normaalia johtuen osittaisesta toipilaisuudesta. Tavoitteenani oli viedä työn vaarojen arviontiin liittyvää prosessia eteenpäin, mutta sen työstäminen jäi em. syystä johtuen ohueksi. Jotain sain sentään tehtyä ja valmista pohjaakin tuossa työssä oli onneksi jo olemassa. Seuraava vaiheeni olisikin saattaa prosessia eteenpäin suunnittelemani mallin osalta ja hioa koulutusmateriaalia vielä valmiimmaksi.

Vaikka työviikko tuntui vajaalta ja heikkotehoiselta, jotain sentään sain aikaiseksikin. Päivittäisiä perustöitä sain hoidettua pois päiväjärjestyksestä kolmipäiväisenä työviikkonakin, eikä niitä jäänyt suuremmin hoidettavaksi seuraavalle viikolle. Nämä kehittämiskohteet jäivät toki vähemmälle huomiolle ja se onkin todettava, että kehittämistöitä on aika haastavaa tehdä puolikuntoisena. Mietinkin, että kannattaako töitä tehdä kovin toipilaana. Hidastaako se toipumista ja onko toipilaana työskentely kovinkaan tehokasta? Päiväkirjaraportointini jouduin ainakin siirtämään suosiolla myöhemmäksi, koska olin erittäin väsynyt työpäivieni jälkeen.

3.6 Viikko 42 - lähitöihin paluun suunnittelu

Olemme Jyväskylän yliopistossa, kuten monessa muussakin työpaikassa olleet jo puolentoista vuoden ajan vahvan etätyösuosituksen piirissä. Iso osa yliopiston työstä on tehtykin etämuotoisesti ja likimain kaikki tapaamiset ja kokoukset on hoidettu tänä aikana sähköisesti. Toki myös suuri määrä työntekijöitä on työskennellyt yliopiston tiloissa, koska kaikkea työtä ei ole voitu tehdä etänä. Tästä esimerkkeinä voi mainita vaikkapa laboratoriotyötä tekevät tutkijat, käytännön asioiden opettajat, vahtimestarit ja siivoajat.

Marraskuun alusta yliopistossamme poistuu etätyösuositus ja siirrymme takaisin lähityöhön. Johdon tahtotilana kuitenkin on, että joustavia etätöiden muotoja voitaisiin jatkossakin

hyödyntää työskentelyssämme. Tämä vaatii kuitenkin nykyistä enemmän suunnittelua ja sopimista esimiesten sekä muun tiimin kanssa.

Työterveyslaitos suosittaa, että laajamittaisen lähitöihin paluun yhteydessä työpaikan vaarojen ja haittojen arviointi päivitettäisiin. Työpaikan olosuhteiden muuttuessa, tulisi työterveyslaitoksen mukaan työnantajan päivittää laatimansa riskienarviointi huomioiden erityisesti koronaan liittyvät altistumisriskit. Riskienarviointiin suositellaan tarpeen mukaan osallistettavaksi työsuojelun ja työterveyden asiantuntijoita. (Työterveyslaitos 2021.)

Saimme johdon suunnastatoimeksiannon tehdä yleisen lähityöhön paluuseen liittyvän riskien arvioinnin yliopistoomme. Teemme sen tämän viikon aikana yhdessä hr-asiantuntijan ja kolmen työsuojeluvaltuutetun kanssa. Tämän pohjalta on tarkoitus laatia myös ohjeistusta ja suosituksia turvallisista ja hyvistä käytänteistä lähityössä. Paluu kampukselle vaikuttaa sekä fyysisiin että myös henkisiin riskeihin, joihin on osattava varautua.

Viikon kalenteriin kuuluu myös mm. ensi kevään valintakokeisiin liittyvää alustavaa suunnittelua, oman etätyösopimuksen tekemistä, riskienhallintaryhmän tulevan kokouksen aiheiden suunnittelua ja yliopistopäivien - turvallisuus työelämässä luennoille osallistuminen.

3.6.1 Maanantai 18.10.

Maanantai alkoi viikonlopun aikaan ilmenneiden asioiden selvittelyllä. Koronajäljitykseltä oli tullut meille pyyntö selvitellä opiskelijan yhteystietoja, ja vartiointiliikkeeltä olimme saaneet tietoa kiinteistöömme kohdistuneesta vahingonteosta. Kävimme myös keskustelun kiinteistöinsinöörimme kanssa yliopiston läheisyydessä käynnistyvistä työmaista, jotka aiheuttivat poikkeuksellisia liikennejärjestelyjä. Totesimme yhdessä, että urakoitsijoilta saadut tiedot näistä olivat hieman epämääräisiä ja näimme tarpeelliseksi käydä itse jossain vaiheessa tarkistamassa tilanne paikan päällä näiden osalta.

Olimme saaneet työmatkustukseen liittyvän riskienarvioinnin konsultoitavaksemme, joka oli vielä käsittelyssä. Kyseessä oli tutkimukseen liittyvä matka tutkijan synnyinmaahan, joka luettiin UM:n kategorioissa maaksi, johon matkustamista ei turvallisuussyistä suositella. Tämä ei suoraan yliopiston ohjeistuksen mukaan estä työmatkan tekemistä maahan, mutta siihen liittyvät riskit on arvioitava ja matkan sekä työskentelyolosuhteiden suunnittelu on tehtävä tarkemmin. Perehdyimme turvallisuuspäällikön kanssa suunnitelmaan sekä maan turvallisuustilanteeseen avoimia tietolähteitä hyödyntämällä. Meille selvisi, että maan turvallisuustilanne vaihteli aika voimakkaasti eri alueilla ja henkilöihin liittyvät turvallisuusriskit olivat paikoin kohtalaisen suuria. Turvallisuuspäällikkö esitti arviomme tilanteesta ja kävi keskustelun kyseisen tutkijan esimiehen kanssa aiheesta. Työmatkustaminen vaatii yliopistossa aina ensimmäisenä esimiehen tekemän riskiarvion ja hyväksynnän, ja tämän jälkeen varsinaisen päätöksen asiasta tekee kyseisen tiedekunnan

dekaani tai hänen nimeämänsä henkilö. Turvallisuuspäällikkö, -asiantuntija sekä henkilöstöasiantuntijat toimivat prosessissa konsultoivina asiantuntijoina.

3.6.2 Tiistai 19.10.

Pidimme heti aamulla palaverin kolmen työsuojeluvaltuutetun, hr-asiantuntijan ja turvallisuuspäällikön kanssa liittyen viikon teemaan eli töihin paluun riskienarviointiin. Olimme maanantaina iltapäivällä turvallisuuspäällikön kanssa luonnostelleet pohjaa palaveria ja riskien arviointia varten, jolta pohjalta keskustelisimme ja työstäisimme yhdessä asiaa eteenpäin. Käytimme riskienarvioinnin pohjana Työterveyslaitoksen (2021) työpaikoille laatimaa ohjetta. Kyseinen ohje on kohtalaisen yleisluontoinen, mutta se huomioi tutuksi tulleet perusasiat, jotka liittyvät koronan tartuntariskin hallintaan.

Lähdimme liikkeelle keskustelemalla vapaasti aiheeseen liittyen. Lähityöhön laajamittainen paluu herätti paljon ajatuksia ja keskustelua. Huolta herätti etenkin ns. riskiryhmäläisten terveys ja turvallisuus. Yhteisössämme oli kuitenkin tähän ryhmään kuuluvia sekä välillisesti monen työntekijän perheistä löytyi tartunnalta suojeltavia ihmisiä. Läheisissä ihmisissä oli kuitenkin sellaisia, joille koronatartunta saattoi olla kohtalokas. Näimme tarpeeksi viestiä, että tämän huolen suhteen tulisi yliopistossa toimia osin yksilöllisesti ja ohjata tapauksia ensin esimiehen kanssa keskusteltaviksi ja tarpeen mukaan työterveyspalveluun arvioitaviksi.

Etätyöstä palaaminen ei myöskään vaikuttaisi pelkästään palaajiin, vaan myös heihin, jotka ovat tehneet lähityötä. Väkimäärän lisääntymisen kampuksella nähtiin lisäävän runsaasti ihmisten kohtaamista ja sitä myöten potentiaalia viruksen leviämiselle. Tämä kasvattaakin työhön liittyvää tartuntariskiä myös lähityötä tehneiden ihmisten kohdalla.

Rokoteasia herätti myös keskustelua ja mielipiteitä. Yliopisto oli suositellut vahvasti rokotteiden ottamista ja järjestänyt henkilöstölleen mahdollisuuden hankkia rokotukset työterveyspalvelun kautta. Emme kuitenkaan voineet olla varmoja siitä, kuinka moni yhteisöstämme oli rokotteet hankkinut ja tämä vaikutti siihen, miten käsittelisimme rokottamista hallintakeinona. Oletettavasti emme poikkeaisi ainakaan alaspäin rokotekattavuuden osalta muusta yhteiskunnasta, sillä ainakaan tietoomme ei ollut tullut yhteisön sisältä rokotevastaisia kantoja. Yliopistossa oli myös viestitty rehtorin johdolla rokotteiden hyödyllisyydestä ja sen merkityksestä yhteiskunnan ja yliopiston toiminnan avaamisessa. Keskustelimme mahdollisuudesta ottaa asia kartoitettavaksi gallup-muotoisesti yliopiston sisällä sekä pienemmissä yhteisöissä yhdeksi keskustelun aiheeksi. Gallupin kohdalla mietittiin sitä, kuinka moni siihen vastaisi ja mikä olisi sen todellinen luotettavuus. Esimiesten johdolla käytävissä keskusteluissa nähtiin haasteeksi asian henkilökohtaisuus ja myös tähän liittyvä tietosuoja. Rokotteet nähtiin kuitenkin varmuudella keskustelua herättäväksi asiaksi lähiyhteisöissä, joten siihen oli syytä varautua työyhteisöjen kokoontuessa jälleen työpaikalle. Toinen merkittävä tekijä työntekijöiden terveysturvallisuuteen liittyen on

opiskelijoiden rokotekattavuus. He muodostavat henkilöstöä huomattavasti suuremman osan siitä väestä, joka kampuksellamme ja rakennuksissamme liikkuu. Heihin liittyvä viruksen leviämisriski tulee henkilökunnan kohdalla eniten eteen lounasravintoloiden tiloissa, opiskelutiloissa sekä yleisissä tiloissa.

Keskustelimme myös kokousten järjestämisestä. Korona-aikana työntekijät ovat tottuneet etäkokouksiin ja ne ovat mahdollistaneet melko runsaan määrän kokouksia päivän aikana. Lähikokouksissa on huomioitava työntekijöiden fyysinen siirtyminen sekä samoissa tiloissa oleminen. Kokouksiin liittyvää tartuntariskiä ei ole ollut juurikaan olemassa, koska ne on järjestetty siten, ettei kenenkään ole tarvinnut olla samassa tilassa muiden kanssa. Fyysisten kokousten järjestämisestä on yhteisössä keskusteltava ja mietittävä, että kannattaako tässä vaiheessa eri ryhmiä ja toimijoita sekoittaa keskenään ja mitä etuja fyysisen kokouksen järjestämisessä saavutetaan verrattuna etä- tai hybridimuotoiseen kokoukseen. Pakotammeko kaikki työntekijät osallistumaan sellaiseen toimintaan, jossa fyysisiä kontakteja syntyy runsaasti ja altistamaan itsensä ja välillisesti myös läheisensä suuremmalle tartuntariskille? Nämä ovat haastavia kysymyksiä, joissa on monenlaisia näkökulmia ja puolia. Toisaalta kysymys kuuluu: tarvitseeko meidän palata täysin vanhoihin toimintatapoihin ja voidaanko korona-aikana kehitettyjä toimintatapoja hyödyntää edelleen vähintään osana “uutta normaalia”.

Keskustelimme laajasti myös niistä asioista ja toiminnoista, mitkä kohottavat viruksen leviämisen riskiä. Omasta toiminnasta tunnistettiin tällaisiksi ainakin musiikin ja liikunnan opettaminen, joissa pisaroiden leviäminen olisi todennäköisempää. Musiikissa laulaminen ja liikunnassa voimakas hengittäminen ja huutaminen on todettu viruksen leviämisen kannalta riskiä kohottaviksi tekijöiksi. Nämä tulisi ottaa jatkossakin huomioon ja merkittävämmät riskitekijät hallita tarvittavilla keinoilla. Tärkeää olisikin, että eri toiminnot niiden sisältämät tulisi kartoittaa yksilöllisesti. Organisaation yleisen tason riskikartoituksella ei tahdota saada esiin kaikkia niitä riskitekijöitä, joita sen eri toiminnoissa piilee. Kuten olen aiemminkin maininnut, on yliopistossa keskenään todella erilaista toimintaa, joiden kaikkien ominaispiirteiden tunnistaminen on todella haastavaa ilman, että on tutustunut ja perehtynyt näihin.

Päädyimme ratkaisuun, että laadimme henkilöstölle yleisen viestin liittyen lähityöhön siirtymiseen. Muotoilemani viesti olisi seuraavanlainen:

“Jyväskylän yliopistossa on seurattu aktiivisesti epidemiatilanteen kehitystä, viranomaisohjeita ja suosituksia. Näiden seuraamista jatketaan edelleen ja tilanteen muuttuessa yliopistossa ollaan valmiita tekemään tarvittavia muutoksia. Yliopisto tukee myös viranomaisten tekemää jäljitystoimintaa. Koronaan liittyvän ohjeistuksen päivittämistä

jatketaan edelleen ja se pidetään saatavilla niin henkilöstölle kuin opiskelijoillekin. Yliopisto työnantajana päättää tarvittavista suojaustoimista oman riskienarviointinsa pohjalta.

Yliopistossa on määritetty lähi- ja etätyön tapoja ja periaatteita, ja niitä käydään läpi esihenkilöiden johdolla yhteisissä keskustelutilaisuuksissa. Lähitöihin palatessa yksiköiden ja tiimien sisällä on hyvä käydä läpi yhteisiä pelisääntöjä työhön ja sen terveysturvallisuuteen liittyen. Henkilöstö voi jatkossakin esittää kehittämisehdotuksia ja huolenaiheitaan esihenkilöidensä kautta tai suoraan Corona Information –kanavaan (corona.information@jyu.fi). Vaikka etätyösuositus poistuu, on yliopistossa tarkoitus jatkossakin hyödyntää joustavan etätyön mahdollisuuksia etätyömallin mukaisesti.

Toimivia käytänteitä verkkotilaisuuksien järjestämisestä suositaan edelleen. Lähitilaisuuksia järjestettäessä on huomioitava terveysturvallisuuden toteutuminen sekä se, että niihin siirtymiseen on varattava enemmän aikaa kuin etätilaisuuksiin.

Lähityöskentelyn tärkeä periaate on edelleen, että sinne saavutaan vain terveenä. Yliopisto pitää yhä kasvomaskeja tarjolla, vaikka maskisuositus ei olisikaan voimassa. Näin jokainen voi halutessaan vähentää omaa riskiään koronavirukselle altistumiselle erilaisissa lähikohtaamistilanteissa. Maskin käytöllä, turvaväleillä ja hyvällä käsihygienialla jokainen voi vaikuttaa terveysturvallisen työympäristön rakentamiseen.

Yliopisto kannustaa yhä yhteisönsä jäseniä hankkimaan itselleen täyden rokotesuojan. Rokotekattavuudella on suuri merkitys terveysturvallisen työpaikan mahdollistamisessa.

Työyhteisöissä on lähityöhön palatessa tärkeää keskustella ja käydä läpi yhteiset pelisäännöt lähityöskentelyyn liittyen. Työyhteisössä voi olla erilaisia odotuksia ja näkemyksiä lähityöskentelyn järjestelyihin liittyen. Sen vuoksi onkin tärkeää sopia terveysturvallisista toimintatavoista sekä tunnistaa omaan työhön liittyvät merkittävimmät terveysturvallisuusuhat. Keskustelulla pyritään myös välttämään yhteisössä syntyviä ristiriitoja ja tarjotaan kaikille mahdollisuus tuoda oma näkemyksensä esille. Keskustelussa sovitut pelisäännöt ja tehty riskiarvio on syytä dokumentoida ja jakaa yhteisön sisällä.”

3.6.3 Keskiviikko 20.10.

Lähetin keskiviikkoaamuna edellisenä iltapäivänä keskustelun pohjalta muotoilemani viestin kommentoitavaksi ryhmälle, jolla asiaa käsittelimme sekä yliopiston kehitysjohtajalle. Viesti nähtiin sisällöltään asialliseksi ja toimivaksi. Teimme siihen pieniä uudelleenmuotoiluja ja lisäsimme listan mahdollisista kysymyksistä esimiehen johdolla käytävän keskustelun tueksi. Kehitysjohtajan toiveesta lisäsimme varsinaisen viestin liitteeksi myös kysymyksiä ja vastauksia liittyen mahdollisiin eteen tuleviin ongelma- ja erityistilanteisiin. Tähän osioon

kerättiin erilaisia, suurelta osin jo aiemmin ohjeistettuja asioita helpottamaan vastausten löytämistä.

Olin viime keväänä todella intensiivisesti mukana Jyväskylän yliopiston valintakokeiden ja niiden järjestelyiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Niiden toteuttaminen fyysisesti koronan keskellä oli valtava ponnistus ja se vaati suuresti erilaisia resursseja. Selvisimme niistä hienosti ja saimme järjestelyistä kovasti kiitosta niin yliopiston sisällä kuin sen ulkopuoleltakin. Tosiasiallisesti järjestäminen oli kuitenkin kallista ja vaati erittäin monen työntekijän työtunteja todella runsaan määrän. Valintakokeiden toteuttaminen häiritsi myös runsaasti yliopiston muuta toimintaa. Osa kasvaneista kustannuksista ja aiheutuneesta häiriöstä johtui siitä, että valintakokeet haluttiin toteuttaa suurelta osin sähköisinä. Valintakokeet olivat aiemmin toteutettu suurimmalta osin kynä-paperi-muotoisina.

Ensi kevään valintakokeiden suunnittelu oli jo aloitettu yliopistopalveluissa. Viime kevään kokemusten pohjalta koettiin tarpeelliseksi, että valintakokeiden järjestämistä koordinoitaisiin enemmän yliopistopalveluiden suunnalta jatkossakin. Valintakoejärjestelyistä haluttaisiin tehdä tietynlainen palvelu, jota tarjotaan käytettäväksi yliopiston hakukohteille. Valintakokeet on perinteisesti järjestetty tiedekuntien ja niiden alaisten laitosten toimisesta itsenäisesti. Haasteina ovat olleet mm. sopivien tilojen löytäminen, häiriöiden hallinta, osallistujien opastaminen ja useiden samanaikaisten valintakokeiden kanssa yhteensovittaminen. Tulevassa palvelumallissa näitä ongelmia pyrittäisiin ratkomaan yliopistotasolla tarjoamalla kullekin valintakokeelle sopivat tilat, miettimällä ja resursoimalla häiriöiden hallinta sekä opastaminen. Kyseiset palvelut luotiin viime kevääksi akuutin riskienhallinnallisen tarpeen vuoksi ja nähtiin, että vastaavanlaisia tarpeita voisi olla jatkossakin, vaikkakin hieman pienemmässä mittakaavassa.

Sekä koulutuspalvelut että digipalvelut olivat tehneet omat esityksensä valintakokeiden toteutukseen liittyen ja listanneet niihin liittyviä kustannusarvioita. Kustannusarvioita peilattiin edellisen kevään toteutuneisiin kuluihin. Koulutuspalvelut halusivat toteuttaa valintakokeet uudelleen suurimmalta osiltaan sähköisinä edellisen kevään positiivisten kokemusten pohjalta. Digipalvelut olivat laatineet oman esityksensä enemmän tietoteknisten vaatimusten näkökulmasta.

Me tilapalveluissa olimme saaneet esitykset kommentoitavaksemme ja pyrimme hahmottamaan esityksiä tilojen ja turvallisuuden näkökulmasta. Keskiviikkona pidetyssä palaverissa kävimme läpi molempien ryhmien esitykset. Pyrimme tunnistamaan etenkin tiloihin ja niiden käytettävyyteen liittyviä riskejä. Digitaalisten kokeiden osalta haasteensa loi infran toimivuus sekä tietoverkkoihin liittyvät rajoitukset. Jo viime keväänä isossa osassa valintakoetiloja piti erikseen rakentaa tilapäistä sähköistystä kannettavien tietokoneiden latausta ja käyttöä varten. Varsinkin vanhemmissa kiinteistöissä sähköistäminen loi suurempia

haasteita ja tilapäistä sähköinfraa piti tuoda rakennuksiin aina voimavirtakytkennöistä asti. Koetiloihin piti sijoittaa runsaasti jatkojohtoja, jotta kaikille koepaikoille voitiin tarjota latausmahdollisuus. Tämä ei tulisi helpottamaan seuraavanakaan keväänä, mikäli päädyttäisiin sähköisten valintakokeiden pitämiseen. Itse asiassa valintakokeisiin käytettävien tilojen sähköistys tulisi vaatimaan viime keväistä suurempaa kapasiteettia ja kestävyyttä, sillä terveysturvallisuuteen liittyvien turvavälivaatimusten poistuessa yksittäisiin tiloihin voitaisiin ottaa huomattavasti enemmän kokelaita kuin viime keväällä. Tilapäinen sähköistäminen heikentää myös tilojen käytettävyyttä. Sähköistämisen rakentaminen vie aikaa eikä valintakoeviikkojen aikana tiloja, joihin tilapäiset sähköt on rakennettu, voi oikein käyttää muuhun toimintaan. Sähköistämisen lisäksi valintakoepäivinä joudutaan rajoittamaan valintakokeisiin käytettävien rakennusten tietoliikenneverkkojen käyttöä. Käytännössä avoimimmat verkot, kuten opiskelijaverkko joudutaan ajamaan alas näissä rakennuksissa. Se tarkoittaa samalla sitä, että opiskelu rakennuksissa vaikeutuu huomattavasti. Yliopistojen valintakokeet ovat massiivinen ponnistus, sillä pelkässä Jyväskylän yliopistossa järjestetään n. 50 eri valintakoetta. Tämä tarkoittaa sitä, että valintakokeet kestävät keväisin useita viikkoja. Suurin osa näistä on vähintään kaksivaiheisia ja ne sisältävät kirjallisen kokeen lisäksi erillisen soveltuvuuskokeen. Todistusvalintakiintiöiden kasvaessa jatkuvasti valintakokeiden merkitys opiskelijavalinnoissa on laskenut jatkuvasti, mikä tarkoittaa sitä, että ani harva valintakokeeseen osallistunut saa oikeasti opiskelupaikan. Joissakin valintakokeissa valitaan aidosti yksittäisiä opiskelijoita, mikä saa valintakoejärjestelyihin sijoittamisen kuulostamaan melko järjettömältä. Suurimpina valintakoepäivinä osallistujia on reilusti yli 1000, mikä tarkoittaa myös suurta tilatarvetta. Viime keväänä valintakokeet aiheuttivat kohtalaisesti haittaa muulle toiminnalle suurista ja pitkäaikaisista tilatarpeista johtuen. Suurimpina valintakoepäivinä tiloja oli tähän tarkoituksen sidottuina n. 60. Haitat jäivät luokkaan kohtalainen, koska suuri osa yliopiston toiminnasta oli tuolloin etämuotoista. Ensi keväänä tilanne on toinen, koska toiminnan on suunniteltu olevan suurelta osin lähimuotoista. Valintakokeet eivät toki ole millään tavalla uusi asia, mutta sähköisestä toteutustavasta on laajamittaisempaa kokemusta ainoastaan viime keväältä. Sen vaikutukset kokeiden järjestämiseen olivat yllättävän suuret. Vaikka toteutus itsessään oli onnistunut ja sen jatkamista laajasti kannatettiinkin, ei sen vaikutuksia järjestelyihin ja niiden kustannuksiin luultavasti oikein ymmärretä. Viime keväänä ongelma oli vastaavan kaltainen eli toteutustavan suhteen oli mielestäni tehty päätöksiä, joiden käytännön vaikutuksia ei oikein ymmärretty. Järjestelyjen suhteen tulikin aika kova kiire, koska nämä asiat tulivat vasta kevättalvella tehdyssä valmistelutyössä ilmi. Haluamme omassa esityksessämme tuoda esille myös tämän aspektin, jotta nämä asiat eivät jää tällä kertaa päätöksentekijöiltä pimentoon.

3.6.4 Torstai 21.10.

Olin aiemmin tällä viikolla saanut tarjouksen jatkaa yliopistolla nykyisissä työtehtävissäni turvallisuusasiantuntijana. Tuntui hyvältä kuulla, että työpanostani ja osaamistani arvostettiin yliopistossa ja minun haluttiin jatkavan aloittamaani työtä. Olen itse miettinyt omaa aikaansaannostani ja välillä hieman turhautunutkin siihen, etteivät kehittämistehtävät etene sillä tahdilla, kuin olin itse asettanut tavoitteeksi. On ollut kuitenkin pakko tunnustaa, että työssä tulee jatkuvasti eteen tilanteita, jotka vaativat nopeampaa reagointia ja kehittämistyöt jäävät silloin odottamaan.

En voinut suoraan vastata työtarjoukseen, koska minulle ei tarjottu vakinaista työpaikkaa. Minulla on kuitenkin virka poliisissa, joten joudun pohtimaan ratkaisujani myös sen jatkamisen suhteen. Riskinäkökulmasta ajatellen, olen asuntovelallinen perheenisä, jolla on suuri vastuu perheen toimeentulosta. Vakituisen ryhmänjohtajan viran irtisanominen vuoden työsopimusta yliopistossa vastaan sisälsi näkemykseni mukaan merkittävän riskin perheelleni, joten en ainakaan suoriltaan ollut valmis tarttumaan tarjoukseen. Käsittelen sanallisessa muodossa asiaa riskinäkökulmasta seuraavaksi.

Riskin toteutumisen todennäköisyyteen vaikuttavia asioita näkisin seuraavasti: Perustyöni on nähty yliopistossa tarpeelliseksi ja kehittämiskohteita turvallisuudessa ja riskienhallinnassa nähdään johdonkin puolesta olevan runsaasti. Resursseille nähdään ennemminkin lisäys- kuin vähentämistarpeita. Minuun oli työtarjouksesta suoraan yhteydessä yliopiston talous- ja palvelujohtaja, joka tekee päätökset näissä asioissa. Normaalisti työtarjousasiat hoidetaan lähiesimiesten välityksellä ja heidän esityksestään. Hän kuvasi minulle työtarjouksen lisäksi myös urakehitysmahdollisuuksia yliopiston sisällä mahdollisiin sisäisiin muutoksiin liittyen. Vaikuttaa siis, että minut haluttaisiin pitää yliopistossa pidempään ja mahdollisesti hakeutumaan jatkossa jopa nykyistä vastuullisempaan rooliin. Yliopiston rahoitus tulee suurelta osin valtiolta ja on kiinni poliittisesta päätöksenteosta. Mikäli tutkimuksen ja ylimmän opetuksen määrärahoja jatkossa leikataan voimakkaasti, voi tulla eteen tarve supistaa yliopiston hallinnostakin. Tällöin voisi tulla eteen tilanne, jossa määräaikaista työsopimusta ei jatkettaisi. Tämä on työnantajalle helppo ja luonteva tapa säästää.

Riskin vaikutukseen liittyviä asioita jäsentelisin seuraavasti: Mikäli en saa jatkoa virkavapaalleni poliisissa, joutuisin irtisanoutumaan virastani. Kyseisen kaltaisia virkoja on Jyväskylässä erittäin vähän ja halutessani palata takaisin poliisin tehtäviin, joutuisin hakemaan alemman tason virkoja. Niidenkään saaminen kovin nopeasti ei ole todennäköistä. Vaihtuvuus alipäällystöviroissa on suhteellisen vähäistä, minkä vuoksi aiempaan asemaan takaisin pääseminen voisi kestää pitkään. Perhe-elämämme kulurakenne on tällä hetkellä myös kohtalaisen suuri. Sen pienentäminen mahdollisen työttömyyden takia olisi haastavaa ja panostamista esim. lasten ja aikuistenkin harrastamiseen pitäisi supistaa voimakkaasti. Jopa

asumismuotoa saattaisi joutua harkitsemaan uudelleen. Riskin toteutumisen vaikutus voisi olla siis erittäin merkittävä.

Riskiin liittyviä mahdollisuuksia kuvaisin seuraavasti: Uuden työ kautta saan arvokasta, erilaista työkokemusta, kuin mitä minulle on kertynyt aiemmin. Se laajentaa osaamistani ja parantaa nähdäkseni asemaani työmarkkinoilla, mikäli haluan jatkossa hakeutua muihin organisaatioihin tai muunlaisiin tehtäviin, mitä olen aiemmin tehnyt. Se, että työsopimustani on jatkettu, kuvastaa myös työni tasoa ja laatua myös mahdollisissa tulevissa työnhakutilanteissa. Minulla on myös mahdollisuus päästä jatkamaan sitä kehittämistyötä, jonka olen aloittanut sekä laajentamaan yhteistyöverkostoa. Lähityön lisääntyessä pääsen myös fyysisesti tapaamaan ihmisiä, ja vuorovaikutuksen kautta vaikuttamaan paremmin ihmisiin ja asioiden kehittämiseen.

3.6.5 Perjantai 22.10.

Osallistuin perjantaina Jyväskylän yliopiston järjestämille yliopistopäiville, jotka järjestettiin tällä kertaa webinaarina. Sen teemana oli turvallisuus työelämässä. Referoin seuraavassa webinaarin antia.

Tilaisuuden ensimmäisenä esiintyjänä oli kyberturvallisuuden työelämäprofessori Tapio Frantti. Hänen esityksensä keskittyi digitaalisen kehityksen ja verkkoon liitettyjen laitteiden uhkakuviin. Nykyisessä kehityksessä mennään hänen mukaansa usein enemmän digitalisaatio, tekniikka ja käytettävyys edellä ilman, että näihin liittyviä riskejä punnittaisiin riittävästi. Sekä kodeista että työpaikoilta löytyy runsaasti verkkoon liitettäviä laitteita, jotka eivät välttämättä kovin hyvin ulkoiselta hyökkääjältä suojattuja ja muodostavat sitä kautta merkittävän haavoittuvuuden ja hyökkäysreitin tietoihin ja järjestelmiin. Ns. IoT-laitteet ovat nykyisin jo erittäin yleisiä ja yhä lisääntymässä. Franttin näkemys oli, että ne ovat usein suunniteltu ja valmistettu lähinnä vain käytettävyys huomioiden kiinnittämättä riittävästi huomiota haavoittuvuusnäkökulmaan. Iso osa nykyään myytävistä laitteista ovat tietoverkkoon liitettäviä. Franttin mukaan ne muodostavat myös käyttäjistään tietoa, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää erilaisessa vahingollisessa tarkoituksessa. Tällaista tietoa voivat olla esim. käyttäjien liikkuminen, heidän normaalit aikataulunsa ja vaikkapa kodin tai työpaikan sisätilojen sentilleen tarkat tiedot, jotka robotti-imuri tunnistaa. Frantti heitti ilmoille epäilyksensä jopa siitä, että Muhammed-pilapiirtäjäksi tituleeratun Lars Vilksin kuolemaan voisi liittyä häntä kuljettaneeseen autoon kohdistunut tahallinen kyberhyökkäys. Frantti kertoi esityksessä myös yleistietoa kyberrikollisuudesta ja tämän alan merkittävimmistä vaikuttajista. Hänen mukaansa merkittävimmät kyberrikolliset toimijat olivat vähintään jonkun valtiollisen koneiston tukemia, jolleivat jopa suoraan valtiollisia toimijoita. (Frantti 2021.)

Toisena esiintyjänä oli erityisopettajana ja aggressiivisen tai väkivaltaisen asiakkaan kohtaamiseen (AVEKKI) erikoistunut kouluttaja Timo Latsa. Hänen esityksensä oli hyvin käytännönläheinen ja puhutteli varmasti etenkin erityislasten ja –nuorten kanssa työskenteleviä. Latsa käsitteli esityksessään erilaisten ihmisten turvallista kohtaamista ja siihen liittyvää psykologia sekä ongelmatilanteiden hallintaa. Hänen kouluttamillaan toimintamalleilla on tarkoituksena saada erityistilanteita hallittua paremmin ja turvallisemmin ilman, että työntekijät tai ulkopuoliset vaarantuisivat. Latsan mukaan lasten ja nuorten pahoinvointi on nähtävästi lisääntymässä ja se purkautuu välillä aggressiivisena ja väkivaltaisena käytöksenä. Osaaminen tällaisten tilanteiden hallinnassa korostuukin hänen mukaansa työelämässä. Välillä Latsa innostui mielestäni hieman turhankin paljon kertomaan tarinoista hänen omasta painimisestaan oppilaiden kanssa ja mieleeni tuli väkisellä jutut poliisien saunailloista, joissa käytiin usein läpi vähän vastaavia tarinoita. Mielikuva, joka tällaisesta kerronnasta ainakin minulle syntyy on, että työssä esiintyy jatkuvasti tällaisia tilanteita. Tosiasiassa se on kuitenkin aika harvinaista. Osiossa olisi mielestäni voinut käydä läpi enemmänkin tällaisen riskin arviointiin liittyviä asioita. Välillä riskin todellinen suuruus ja mielikuvat siitä eivät kohtaa, ja asiasta olisikin hyvä saada realistisempi kuva kullakin työpaikalla. (Latsa 2021.)

Kolmantena esiintyjänä webinaarissa oli työturvallisuuden valmentaja, turvallisuuskulttuurin edistäjä ja johtajuuden valmentaja Anssi Juutilainen. Hänen esityksensä oli erittäin hyvin laadittu ja itse esiintyminen oli varsin vakuuttavaa. Kuten nykypäivän organisaatioiden turvallisuuteen ja riskien hallintaan liittyvissä viitekehyksissäkin painotetaan, korosti Juutilainenkin ylimmän johdon sitoutumista. Se, miksi hän painotti esityksessään turvallisuudessa ihmisten johtamista, Juutilainen perusteli havainnolla, jonka mukaan 90 %:ssa työtapaturmista syynä oli joko inhimillinen tekijä tai inhimillisten tekijöiden ketjuuntuminen. Juutilaisen mukaan kiirettä kuvataan monesti työtapaturmien ja vaaratilanteiden aiheuttajaksi, mutta todellisuudessa kiire ei ole varsinainen syy, vaan se on seuraus inhimillisten tekijöiden ketjuuntumisesta. Tällaisia ovat mm. johdon resurssointi, asiakkaiden aiheuttama paine ym. tekijät. Turvallisuuden kehittämisessä panostetaan monesti tekniikkaan, suojavarusteisiin ja ohjeisiin, vaikka merkittävimmät tulokset olisivat saatavissa työyhteisöjen toimintakulttuurin muuttamisella. (Juutilainen 2021.)

Organisaatiossa tulisi Juutilaisen mukaan olla määritettynä turvallisuuden johtamisjärjestelmä. Johdon toiminta on turvallisuuskulttuurin näkökulmasta keskeistä. Kuunnellaanko organisaatiossa yhteisöä vai tehdäänkö päätöksiä kuulematta? Työturvallisuuden johtamisessa on oleellista pysäyttää porukka tärkeiden asioiden äärelle ja saada heidät mukaan pohdintaan. Tämä vaatii Juutilaisen mukaan uskallusta olla avoin ja vastaanottaa asiat, joita ihmiset nostavat esille. (Juutilainen 2021.)

Miten johto sitoutuu turvallisuuden kehittämiseen? Juutilaisen mukaan johdon olisi tärkeä ilmaista sitoutumisensa, vaatimuksensa sekä turvallisuuden mahdollistaminen. Organisaatioissa tulisi ymmärtää myös, että turvallisuuden omistajuus kuuluu johdolle, ei työsuojelupäällikölle, HSE-päällikölle (terveys, turvallisuus ja ympäristö) tai vastaaville näiden asioiden parissa työskenteleville työntekijöille. Turvallisuuden kehittämisessä Juutilainen esitteli mallia, johon kuuluvat tiedostaminen, havainnointi, reflektointi ja oppiminen. Tämä malli on tuttu hieman eri muodoissaan eri viitekehyksistä. Juutilaiselta ilmestyy ensi talvena kirja työturvallisuuden johtamisesta. Sen verran mielenkiintoisesti hän esitti ajatuksiaan organisaatioturvallisuudesta, että lisään tuon teoksen lukulistalleni. (Juutilainen 2021.)

Seuraavana esiintyjänä yliopistopäivien ohjelmassa oli Työturvallisuuslaitoksen työturvallisuusyksikön johtaja Tommi Alanko. Hänen esityksensä aiheena oli turvallinen paluu työpaikoille. Alanko aloitti kertomalla työturvallisuudesta. Hänen mukaansa työturvallisuutta ei tulisi nähdä yhtenä erillisenä aiheena, vaan vaikuttavana tekijänä myös työterveyteen ja työhyvinvointiin. Näillä kaikilla mainituilla asioilla on Alangon mukaan selkeä keskinäisvaikutus toisiinsa. Turvallinen työpaikka ei ole myöskään hänen mukaansa passiivinen olotila, vaan se vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä. (Alanko 2021.)

Esityksen varsinaisessa aiheessa eli turvallisessa paluussa työpaikalle Alanko mainitsi alkuun, että epidemiatilanteen kehityksen seuraaminen on edelleen tärkeää. Työnantajan määrittämien suojaustoimien pitäisikin perustua omaan riskiarvioon, jossa on otettu huomioon toiminnan ominaispiirteet. Myös suojaustoimenpiteistä luopumisen pitäisi Alangon mukaan perustua yhtä lailla riskiarvioon. Riskiarvio tulisi päivittää säännöllisesti, jotta suojaustoimet ovat oikein mitoitetut. Hänen mukaansa tämän hetken paras keino koronavirukselta suojautumiseen työpaikoilla on mahdollisimman kattava työntekijöiden rokottautuminen. Työntekijöitä tulisikin kannustaa ottamaan rokotukset, sillä se estää tehokkaasti viruksen leviämistä. Rokotteet ovat myös sellainen asia, josta Alanko suosittelee keskustelemaan työpaikoilla. Rokotetietoja ei kuitenkaan ole hänen mukaansa sallittua tallentaa työpaikalla. Alanko päätti oman osuutensa toteamalla, että ne työpaikat, joissa riskienhallintaprosessit ovat olleet osana organisaation normaalia toimintaa, ovat selvinneet parhaiten korona-ajasta. Tähän toteamukseen on helppo yhtyä. Perustamalla toimenpiteet hyvin tehtyyn riskiarvioon, on lopputuloskin varmemmin toivottu. (Alanko 2021.)

Viimeisenä puhujana tilaisuudessa oli Jyväskylän Kesän toiminnanjohtaja Kyösti Ylikulju. Hänen aiheenaan oli tapahtumien turvallisuusnäkymät 2020-luvulla. Ylikulju kertoi omista havainnoistaan ja näkemyksistään tapahtuma-alan kehityksessä korona-aikana ja sen jälkeen. Hänen mukaansa tapahtuma-ala oli nyt murroksessa ja mahdollisen pysyvämmän muutoksen alla. Näkymätön uhka oli tullut ihmisten tietoisuuteen ja sen vaikutus on Ylikuljun mukaan vähintään pitkäaikainen. Tapahtumissa tarpeeksi on tunnistettu ihmisten tarve ja oikeus

turvalliseen tilaan. Tapahtumajärjestäjien uusiksi tehtäviksi on tullut häiriköinnin estäminen ja siihen puuttuminen. Erilaisuuden kunnioittaminen ja oikeus olla oma itsensä myös tapahtumissa ovat Ylikuljun mukaan tärkeitä, suojeltavia arvoja. Tätä varten esim. Jyväskylän Kesä on jo kouluttanut häirintäyhdyshenkilöitä tapahtumiinsa ja yhdistys jatkaa tämän toimintamallin kehittämistä. Ylikuljun näkemykset ja ajatukset tapahtuma-alan kehityksestä sekä sen kehittämissuunnasta olivat mielenkiintoisia. Hän perusteli niitä myös varsin hyvin ja uskottavasti. Toivon mukaan tapahtuma-ala kehittyykin tähän suuntaan ja tapahtumissa voisi tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Itse näkisin, että päihteiden roolin tapahtumissa tulisi myös vähentyä, jotta näihin tavoitteisiin päästäisiin. Poliisin tehtävissä ja runsaasti yleisötapahtumia nähneenä voin todeta, että päihteiden vaikutus häiriöiden ja häirinnän määrään on erittäin suuri. (Ylikulju 2021.)

Yliopistopäivien kattaus oli turvallisuuden näkökulmasta varsin monipuolinen. Esitykset olivat varsin tiiviitä ja osasta niistä vaikutelma jäi hieman pintapuoliseksi. Toisaalta hyvin suunniteltu ja toteutettu puolen tunnin esitys voi olla hyvinkin antoisa. Tällainen mielestäni oli etenkin Anssi Juutilaisen esitys työturvallisuusajattelun johtamisesta. Hän kiteytti asian mainiosti ja herätti sopivasti kuulijan selvittämään asiasta lisää. Juutilainen mainitsi itsekin, että helpompaa olisi ollut puhua huomattavasti pidempään. Parinkymmenen minuutin esityksen valmisteluun oli häneltä mennyt kolme tuntia, vaikka hän onkin kokenut esiintyjä ja aihe oli tuttu.

3.6.6 Viikkoanalyysi (vko 42)

Työviikko oli uusineen flunssan takia suhteellisen raskas ja voimia joutui käyttämään säästellen. Keskustelimme työpaikalle paluuta ja sen riskiarviota tehneessä työryhmässä sairaana tai lieväoireisena työskentelystä. Kumpi oli toivottavampaa kotoa käsin työskentely jaksamisen mukaan vai kokonaan poissaolo työstä? Tässä oli molemmat puolensa. Sairaana ollessa työantaja ei voi velvoittaa työntekijää tekemään töitä. Työn tekeminen voi myös hidastaa työntekijän toipumista, mikä ei ole työnantajankaan näkökulmasta toivottavaa. Toisaalta etätyön mahdollisuuksien paraneminen on tuonut osasta työtehtäviä sellaista, jota voi usein tehdä paikasta ja ajasta riippumatta. Lievästi sairastaessa kotoa tehtävää työtä voi myös helpommin tauottaa ja tarpeen mukaan vähentää tekemisen tehoa. Tällaista työnteon olomuotoa lainsäädäntö tai työehtosopimukset eivät varsinaisesti tunne, vaan työntekijän katsotaan olevan joko työkykyinen tai työkyvytön. Työpaikalla tehtävillä työjärjestelyillä voidaan kuitenkin tukea työntekijän pysymistä työssä, mikäli työkyky katsotaan heikentyneeksi.

Saimme työpaikalle palaamiseen liittyvän riskiarvion tehtyä tavoitteen mukaisesti tällä viikolla ja laadin siihen liittyvän koko henkilöstölle julkaistavan viestin. Viesti on tarkoitus julkaista viimeistään työpaikalle paluuviikolla. Riskienarviontien dokumentoinnin hajanaisuus

hankaloittaa niiden päivittämistä ja siksi sellaiset tahtovatkin jäädä organisaatiossamme usein irralliseksi. Tämä on yksi selkeä kehittämisen kohde, jonka eteen olenkin tehnyt töitä.

Viikossa oli jälleen monipuolisesti erilaisia tapahtumia ja käsiteltäviä asioita, vaikka iso osa työntekijöistä ja opiskelijoista olikin syyslomalla. Käsiteltäviä asioita olivat mm. riskialueelle työmatkustaminen, valintakokeiden järjestäminen ja terveysturvallisuus tapahtumissa. Sain myös miellyttäviä uutisia työtarjouksen muodossa. Tämän prosessin eteneminen päivittyy varmasti myös opinnäytetyön tekemisen aikana. Viikko päättyi oman organisaationi järjestämään mielenkiintoiseen webinaaritapahtumaan, jossa oli runsaasti alaani liittyvää asiaa. Vaikka viikko olikin sairastelun vuoksi raskas, oli sen anti ihan kohtuullisen hyvä. Seuraavan viikon lomailen ja toivon mukaan pääsen työskentelemään terveenä taas sen jälkeen.

3.7 Viikko 44 – takaisin kampukselle

Reilun vuoden pääosin etätyötä tehneenä on hieman jopa epävarma olo, kun tiedossa on paluu työpaikalla tehtävään työhön. Enemmän kuin 90 prosenttia työajasta tuona aikana on tehty töitä kotoa käsin, ja sen vuoksi kampuksella työskentelyyn ei ole ennättänyt oikein kunnolla tutustua. Kotona työskentely on ollut paikoin aika yksinäistä ja sosiaaliset kontaktit työssä ovat rajoittuneet pitkälti viestivälineillä käytyihin keskusteluihin ja palavereihin. Siksi onkin virkistävää ja jopa hieman jännittävää kohdata työkavereita ja muita yhteisön jäseniä fyysisesti.

Opiskelijat ovat jo syksyllä saapuneet suurelta osin kampukselle opiskelemaan ja lähiopiskelun mahdollisuuksia on lisätty jatkuvasti. Yle uutisoi (Karppi ym. 2021), että korona-aika romutti opiskelijoiden henkistä hyvinvointia, mutta paluu kampuksille ei tuonutkaan helpotusta tilanteeseen. Uutisen mukaan opiskelijaterveydenhuolto on ollut syksystä alkaen ruuhkautunut ja mielenterveyspalveluiden kysyntä on ollut kovempaa kuin aiemmin. Opiskelijat ovat uutista varten haastatellun YTHS:n mielenterveys- ja opiskeluyhteisötyön johtavan ylilääkäri Tommi Väyrysen mukaan kärsineet runsaasti ahdistuneisuudesta ja masennuksesta. Hänen mukaansa kampukselle palaaminen ei ole näkynyt helpottumisena vaan päinvastoin. Korkeakouluissa olisikin Väyrysen mukaan tärkeä tarjota hyvinvointipalveluja opiskelijoille. Hän mainitsee myös, että liikunta, unirytmistä ja sosiaalisista kontakteista kiinni pitäminen ja terveellisesti syöminen ovat tärkeitä tekijöitä opiskelijoiden henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille.

Uutisen pohjalta herää ajatus, että normaalit, terveelliset elämäntavat ovat monella kärsineet inflaation korona-aikana ja sen tulokset alkavat näkyä. Paluu “normaaliin” ei korjaakaan tilannetta, aikanaan välittömästi, vaan muutos saattaa aiheuttaa ahdistusta ja masennusta. Palaaminen kampukselle pitääkin toteuttaa maltilla sopeutuen taas erilaiseen tilanteeseen. Tämäkin asia on opeteltava uudelleen ja totuteltava työskentelemään ja

opiskelemaan siten, että ympärillä on muita ihmisiä. Sopeutuminen vaatii keskustelua yhteisöissä ja yhteisten pelisääntöjen sopimista. Tämä on myös mahdollisuus. Mahdollisuus luoda uusia toimintatapoja ja uutta toimintakulttuuria.

3.7.1 Maanantai 1.11.

Aloittelen työviikon toimistolta ihmetellen hieman erilaisia työn puitteita. On oikeasti hauska tavata ja jutella tiimin muun väen kanssa vaihtaen kuulumisia. Pienen sähköpostiin perehtymisen jälkeen pidämmekin sovitusti tiimin keskeisen aamukahvituokion, jossa keskustelemme vapaasti erilaisista, pääosin työhön liittyvistä asioista. Onpa pitkästä aikaa mukavaa olla työkavereiden kanssa epämuodollisesti ja tutustua heihin samalla paremmin. Viestintävälineiden kautta heistä ei tahdo saada aivan yhtä hyvin kuvaa ja tutustuminen tahtoo jäädä enemmän muodolliseksi.

Monenlaista on tapahtunut lomaviikkoni aikana ja sähköpostistakin löytyy perehdyttäviä asioita kohtalaisen runsaasti. Esiin on noussut turvallisuuteen liittyvistä asioista mm. erilaisten pajalaitteiden työturvallisuuteen liittyvät suojaustarpeet, ensiaputarpeiden valvonta- ja päivittämisvastuista, tapahtumaturvallisuudesta ja tietenkin koronaan sekä terveysturvallisuuteen liittyen. Aiheita ja käsiteltäviä asioita on kertynyt jälleen runsaasti, joten syytä onkin ensin perehtyä sisältöihin ja sen jälkeen koostaa hoidettavista asioista lista asettaen niitä prioriteettijärjestykseen.

Olen pyytänyt jo useampaan kertaan aiemmin digipalveluilta itselleni käyttöön uutta kannettavaa tietokonetta, mutta heidän kiireidensä vuoksi asia on jäänyt odottamaan. Digipalveluissa on ollut meneillään muuttoa ja isompia uudistuksia, minkä vuoksi työjonotkin ovat tahtoneet kasvaa. Nyt toimistolle palatessa asia on jälleen entistä ajankohtaisempi, sillä käytössäni oleva tietokone ei käy toimistotilojemme työpisteiden telakoihin. Ilmaistessani asian jälleen kerran, sainkin nopeaa palvelua yhdellä puhelinsoitolla ja iltapäivällä hallussani onkin jo uusi laite. Se on hieno ja toimiva, mutta onhan laitteen vaihdossa aina puuhaa. Pitää varmistaa, että kaikki tarvittavat tiedot ja tiedostot on tallennettuina sellaisiin paikkoihin, että niihin pääsee käsiksi jatkossakin ja tietoa ei häviä vaihdon myötä. Ohjelmistojen asennukset pitää myös tarkistaa ja päivittää ajan tasalle. Hieman tuskastuttavaa, mutta eiköhän näistä selvitä. Onneksi saan pitää vanhan läppärini sen aikaa, että voin varmistua siitä, että kaikki tiedostot ovat tallessa.

Iltapäivällä työpäivääni lopetellessa sain viestin, että virkavapaahakemukseni poliisissa oli hyväksytty. Tähän liittyvä riski, jota käsittelin viime viikolla ei sittenkään toteutunut. Tämä helpotti kovasti valintaani. Minun ei tarvitse laittaa vakituista työtä ja vuoden määräaikaista tehtävää puntariin. Olo on hyvä ja helpottunut. Näen, että tradenomikoulutuksen myötä avautunut uusi mahdollisuus urallani saa paremman kehitysmahdollisuuden tämän tehtävän kautta. Mielenkiintoinen uusi tehtävä on haastanut sopivalla tavalla parinkymmenen poliisissa

tehdyn työvuoden jälkeen. Kehitettävää omassa osaamisessa ja tietotaidossa kuitenkin riittää, niin erilainen tehtävä ja organisaatio on kyseessä.

3.7.2 Tiistai 2.11.

Tiistaina käytin mahdollisuuttani aloittaa työpäiväni kotoa ja siirryin vasta iltapäiväksi kampukselle. Tämän kaltaiset joustavat mahdollisuudet helpottavat kovasti perheellisen elämää. Tänäänkin olisimme joutuneet tekemään kotona runsaasti järjestelyjä, jolleivat joustavat ratkaisut olisi olleet mahdollisia. Työn joustavuus on yksi työnantajan tarjoama merkittävä etuisuus. Työn ja perhe-elämän sekä muun vapaa-ajan toiminnan yhdistäminen ovat tärkeitä asioita itseni ja perheeni hyvinvoinnin kannalta. Yliopistossa joustava työaika ja joustava etätyö ovat erittäin tervetulleita mahdollisuuksia minulle ja perheelleni. Poliisin työssä mahdollisuudet olivat huomattavasti kapeammat ja työ täytti huomattavasti enemmän elämää. Vaikka vapaapäiviä oli nykyistä hieman enemmän, ne sijoittuivat usein päiviin, jolloin vaimo oli töissä ja lapset koulussa. Nykyisessä työssä olen enemmän läsnä etenkin perheen arki-illoissa ja viikonlopuissa. Ja se on oikein mukavaa.

Iltapäiväksi siirryin kampukselle, jossa tapasin kieli- ja viestintätieteiden laitoksen professorin. Hän oli suunnittelemassa soveltavan kielitieteen yhdistyksen 50-vuotiskonferenssia. Kävin hänen kanssaan läpi heidän tekemää tapahtuman suunnittelua. Nostin esiin omia huomioitani ja havaintojani, ja kävimmekin hyvän keskustelun tapahtuman järjestämiseen ja sen turvallisuuteen liittyen. Oma henkilöstömme ei useinkaan ole tapahtumien järjestämisessä kovin kokenutta, joten osaamista ja tietoa etenkään turvallisuuteen liittyvistä asioista ei juurikaan löydy. Konsultoimalla näissä asioissa uskon, että saamme heräteltyä ainakin osaa henkilöstöstä turvallisuusasioihin etenkin tapahtumien järjestämisen osalta. Näissä yhteyksissä keskustelu on usein myös kääntynyt laajemminkin turvallisuusasioihin ja olemme saaneet arvokasta tietoa toiminnastamme ja tehdyistä havainnoista. Siinäkin mielessä nämä keskustelut ovat erittäin arvokkaita.

Iltapäivällä hoidin myös omaa rokotesuojaani kuntoon hakemalla influenssarokotteen itselleni yliopiston järjestämältä rokotepisteeltä. Rokotuspisteet vaikuttavat olevan yhteisössämme suosittuja, sillä tähänkin oli pitkä jono. Se on tietysti mahdollisen influenssaepidemian hallinnan näkökulmasta myönteinen asia. Rokotteisiin tunnutaan suhtauduttuvan yhteisössämme pääosin positiivisesti.

3.7.3 Keskiviikko 3.11.

Viikon puoliväliin olimme sopineet, että katsomme yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa tulevan viikon riskienhallintaryhmän palaveriin liittyvää materiaalia. Turvallisuuspäällikön kiireistä johtuen tämä ei onnistunutkaan, joten työstin materiaalia itsenäisesti. Kokosin riskienhallintamalliin liittyvää asiaa paremmin esitettävään muotoon pyrkien pitämään

esityksen tiiviinä. Riskienhallintamallin kuvauksessa ovat riskienhallinnan periaatteet, puitteet ja prosessi. Kuvaan esityksessä näiden sisältöjä lyhyesti, jotta jäsenet saavat yleiskuvan laadittavasta mallista. Pyrin nostamaan esityksessä esiin myös asioita, jotka vaativat lisää selvitystä sekä mitä valmistuvan mallin mukaisen prosessin käynnistäminen tulee vaatimaan. Sain tämän työn aluilleen aamulla ennen webinaaria, johon olin ilmoittautunut mukaan.

Osallistuin aamupäivällä Jyväskylän ammattikorkeakoulun vetämän Cyberdi-projektin kyberrikollisuuteen liittyvään webinaariin. Tämä webinaari on yksi osa neliosaista webinaarisarjaa, joka käsittelee aihetta eri tulokulmista. Kyseessä oli webinaarisarjan ensimmäinen tapahtuma, joka käsitteli kyberrikollisuuden ajankohtaisia trendejä. Esiintyjinä webinaarissa olivat rikoskomisario Marko Leponen KRP:sta, johtaja Jukka-Pekka Juutinen Traficomin Kyberturvallisuuskeskuksesta sekä VAHTI-pääsihteeri Kimmo Rousku Digi- ja väestötietovirastosta. Käyn seuraavaksi aihetta läpi hyvin kursiivisesti, sillä olen jo aiemmin käsitellyt kyberturvallisuuteen liittyviä webinaariaiheita jo tarkemmin.

Webinaari alkoi Kyberturvallisuuskeskuksen johtaja Jukka-Pekka Juutilaisen kokoamalla, tiiviillä esityksellä kyberrikollisuuden tilanteesta. Hätkähdyttävää olivat Juutisen esittämät lukemat maailmanlaajuisen kyberrikollisuuden taloudellisista vaikutuksista ja niiden kasvukäyrästä. Kyberrikollisuudesta aiheutuvat vahingot olivat viime vuonna maailmanlaajuisesti lähes biljoonan euron luokkaa. Siis selvästi enemmän kuin Suomen valtion vuotuinen bruttokansantuote (BKT), joka on Tilastokeskuksen mukaan luokkaa n. 240 miljardia (Tilastokeskus 2021). Vahinkosumman kasvukäyrä oli viimeisen vuosikymmenen aikana ollut myös vahvasti kasvava. Viimeisessä kuudessa vuodessa vahinkojen suuruus oli enemmän kuin tuplaantunut. Tämä johtuu Juutisen mukaan suuresti myös kyberavaruuden jatkuvasta laajenemisesta. Organisaatioihin liittyvistä kyberrikollisuuden muodoista yleisin ja merkittävin ase on tietojen kalastelu. Tätä ilmiötä ja sen esiintymistä yliopiston kohdalla olen käsitellytkin tässä työssä jo aiemmin. Webinaari oli Juutilaisen aloitusesityksen jälkeen enemmän paneelimuotoinen, jossa esiintyjät pääsivät vastailemaan erilaisiin teemoihin ja kysymyksiin. Kaikki heistä kokivat, että vaikka Suomi oli säästynyt vielä suuremmilta kyberhyökkäyksiltä, oli se vain ajan kysymys. Paras ase tällaisia vastaan oli heidän mielestään kansalaisten yleinen tietoisuus ja osaaminen. Vaikutusten minimoinnin kannalta oli tärkeää, että ihmiset osaisivat tunnistaa merkittävimpiä uhkia ja suhtautua kriittisesti erilaisiin verkossa liikkuviin asioihin. Tätä varten onkin suunnitteilla ja osin jo toteutuksessakin kansalaisille annettavaa kyberturvallisuuskoulutusta. Osallistujat mainostivat myös digiturvallisuuden tietopankkia, johon on koottu helposti ymmärrettävään muotoon kyberturvallisuuteen liittyvää tietoa ja oppaita, jota kaikki voivat hyödyntää ilmaiseksi. Webinaarisarja jatkuukin tästä viikon välein ja ajattelin mennä mahdollisuuksien mukaan seuraamaan seuraaviakin tapahtumia, sillä ainakin tämä ensimmäinen vaikutti varsin laadukkaalta.

Iltapäivällä perehdyin bio- ja ympäristötieteiden laitokselta kommentoitavaksemme saatuun turvallisen maastotyöskentelyn yleisohjeen luonnokseen (Kuha 2021). Kyseistä ohjetta ollaan luomassa kyseisellä laitoksella tunnistettuun tarpeeseen, sillä siellä tehdään kohtalaisen runsaasti maastossa tapahtuvaa työtä. Maastotyötä tehdään hyvin vaihtelevissa ympäristöissä ja erilaissa olosuhteissa. Ohjeluonnoksen mukaan maastossa työskentelyyn liittyy usein tapaturma- tai sairastumisriski. Ohjeessa pyritään kuvaamaan maastotyöhön liittyviä vaara- ja haittatekijöitä sekä antamaan ohjeita turvalliseen työskentelyyn. Ohjeen johdanto-osuudessa kuvataan mielestäni hyvin se, että turvallinen maastotyöskentely koostuu eri lähteistä ennakkoon kootuista tiedoista ja taidoista sekä ennen kaikkea oikeanlaisesta asennoitumisesta maastotyöhön. Lähdettäessä tekemään töitä maastoon, tulisi kunkin reissun riskit pyrkiä arvioimaan, jotta riskeihin pystytään riittävästi varautumaan.

Ohje on sisällöltään varsin laaja ja kattava, ja se sisältää myös yleisempääkin työturvallisuuteen liittyvää tietoa. Ohjeessa käsitellään työsuojelua yleisemmällä tasolla sekä työturvallisuuslain ja organisaation sisäisten ohjeiden vaatimuksia. Siinä kerrotaan myös työterveyspalvelujen roolista ja ensiapuvalmiuden tarpeesta maastotöihin liittyen. Ohjeessa käydään vaiheittain läpi maastotöihin valmistautuminen, matkalla olleessa ja sieltä palatessa huomioitavat asiat. Siinä kuvataan myös erilaisia laitoksella tehtäviä enemmän riskiä sisältäviä maastotutkimustöitä, kuten sukeltaminen, koskityöt, näytteenotto jäältä, eläinten käsittely, kaatopaikat, jätevesien puhdistamot, drone-lennätys sekä sähkökoekalastus. Ohjeen loppuosassa annetaan ohjeita tapaturmien varalle, ensiapuun, pelastautumiseen ja pelastamiseen.

Ohje oli mielestäni varsin hyvä ja toimiva. Se antoi selkeitä vastauksia ja toimintaohjeita maastotyöhön lähteville työntekijöille. Ohjeessa oli se mielestäni erittäin hyvää, että sillä pyrittiin aktivoimaan työntekijät kartoittamaan ja arvioimaan itse riskejä. Siinä kehotettiin tekemään myös suunnitelma kuhunkin maastotyöhön liittyen sisältäen pää-, vara- ja hätäsuunnitelmat. Kommentoin muutamia kohtia ohjeesta ja kehotin miettimään esimerkiksi ohjeen suhdetta maastotöihin osallistuviin opiskelijoihin ja muissa sopimussuhteessa työskenteleviin henkilöihin (esim. apurahatutkijat). Nostin esiin myös muutamia huomioita liittyen sovellettavaan lainsäädäntöön ja sen vaatimuksiin. Esimerkiksi maastoliikennelaki jäi ohjeessa käsittelemättä. Yhdestä lempiaiheestani, liikenteestä tunnistin myös sellaisia riskejä, joihin miettisin tarkemmin vaatimuksia. Näistä esimerkkeinä mainittakoon mönkijän käyttö ja aluksen kuljettaminen vesillä. Näiden osalta harkitsisin lisäkouluttamista ja tarkempaa perehdyttämistä ennen tällaisten kulkuneuvojen käyttöä työssä.

3.7.4 Torstai 4.11.

Loppuviikon olin suunnitellut olevani kampuksella, koska tiedossa oli lähikokous ja pari muuta tapaamista. Aamulla hoidin riskienhallintaan liittyvän työkalun esittelyn sopimisen seuraavalle

viikolle varmennustoiminnan tiimillemme ja lähetin tähän liittyvät kalenterikutsut sen jäsenille. Vastailin myös parin organisaatiomme ulkopuolisen tapahtumajärjestäjän tiedusteluihin heidän tapahtumiensa turvallisuus- ja pelastussuunnitelmiin liittyen. Meiltä tiedusteltiin myös harjoitteluun lähtevien opettajaopiskelijoiden varustamista maskeilla ja visiireillä. Viime syksynä olimme tehneet yliopistossa päätöksen hankkia opetusharjoitteluun lähteville opiskelijoille kasvomaskeja ja suojavisiirejä, jotta heidät huolittaisiin harjoitteluun. Osa kunnista, joissa harjoittelut oli tarkoitus suorittaa, ilmoittivat, etteivät he ota vastaan opiskelijoita, joilla ei ole itsellään tarvittavia ja vaadittavia henkilösuojaimia. Mielestäni vaatimus ja näkökulma oli aika kyseenalainen, koska työnantajan tulisi työturvallisuuslain (738/2002) mukaan huolehtia työntekijän työn turvallisuudesta ja tarvittavien henkilösuojainten tarjoamisesta. Opintoihin liittyvä työharjoittelu kuuluu 4 §:n mukaan lain soveltamisalaan ja näin ollen työnantajan vastuu ulottuu myös heidän tekemään työhön. Viime syksyn tilanteessa kasvomaskien ja visiirien käyttö ja tarjonta oli vielä uusi asia ja tähän ei ollut voitu varautua kovin hyvin esim. organisaatioiden budjeteissa ja niiden saatavuus ei ollut nykyisellä tasolla. Tänä syksynä tilanne oli kuitenkin jo erilainen ja koronaan liittyvistä suojaimista oli tullut osa organisaatioiden perusvarustusta.

Kokoonnuimme ensi kertaa tänä syksynä opintopalveluiden, digipalveluiden ja tilapalveluiden yhteiseen, seuraavaa kevättä koskevaan valintakoepalaveriin. Tapasimme työryhmällä, joka työskenteli viime keväänä tiivisti valintakokeiden suunnittelun ja toteutuksen eteen. Olikin mukava tavata tämä porukka pitkästä aikaa. Muistot viime kevään tiukasta ja työntäyteisestä projektista tulivat mieleen. Tämä porukka teki töitä suuren määrän valintakokeiden onnistumisen eteen, ja kaikki uurastivat ahkerasti ratkoen erilaisia eteen tulleita pulmia. Olimme kaikki valintakokeiden jälkeen tyytyväisiä suoritukseemme ja saimme porukalla aikaiseksi turvalliset ja toimivat valintakokeet. Juoksimme jatkuvasti aikaa vastaan, mikä teki projektista todella stressaavan. Yhdessä tekeminen ja onnistumiset tekivät kuitenkin lopputulemasta positiivisen.

Viime kevään valintakokeiden kohdalla fyysisten puitteiden suunnittelu meni kovin myöhälle. Tämä johtui suurelta osin siitä, että päätökset toteutustavasta ja siihen liittyvistä reunaehdoista venyivät pitkälle talveen. Valtakunnallinen valintakokeiden turvallisuusohjeistus saatiin valmiiksi vasta helmikuussa, kun ensimmäiset valintakokeemme järjestettiin jo huhtikuun alkupuolella. Siihenkin meni aikaa, että ymmärrettiin, mitä valintakokeiden järjestäminen ohjetta noudattaen vaatisi. Käytännön järjestelyt vaativat, että Jyväskylän yliopistossa ne tulisi ensimmäistä kertaa ottaa hoidettavaksi yliopistotasolla, kun aiemmin näistä olivat vastanneet tiedekunnat ja niiden alaiset hakukohteet itsenäisesti. Koska järjestelyt olivat vaatimuksiltaan niin erilaiset kuin aiemmin, ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin ottaa tämä kokonaisuus järjestettäväksi yliopistotasolla. Tämä vaati todella paljon aikapaineista suunnittelua, asioiden ja roolien määrittämistä, erilaisten ongelmien ratkaisua, tekijöiden kouluttamista ja toteutuksen järjestelyä. Jälkikäteen katsottuna omakin

aikaansaannokseni siltä pohjalta, etten ollut ikinä aiemmin ollut mukana valintakokeiden järjestelyissä oli sellainen, josta voin olla ylpeä. Tein lukuisan määrän erilaisia määrityksiä ja ohjeita, laadin ja vedin koulutuksia sekä ratkoin osaltani erilaisia eteen tulleita ongelmia. Suurimmassa henkilöstölle järjestetyssä valvojakoulutuksessa vedin Teamsissa tekemäni 1,5 tunnin mittaisen koulutuspaketin, jossa paikalla oli yli 450 osallistujaa. Tallennettua tilaisuutta katsottiin myös useita satoja kertoja. Jälkikäteen ajateltuna oli onni, että päätin kaiken kiireen keskellä valmistautua tähän tilaisuuteen hyvin ja huolellisesti. Asiaan suhtauduttiin organisaatiossa hyvin eri tavoilla ja vastaanotto heikosti valmistellulle koulutukselle ja kouluttajalle olisi varmasti ollut tässä kohdeyleisössä murskaava. Haasteena toki oli, että koulutushetkellä asioita oli yhä määrityksen alla ja tarvittavia päätöksiä tekemättä. Tästä huolimatta sain runsaasti kiitosta koulutuksestani, vaikka saimme myös runsain määrin kysymyksiä ja kommentteja. Kyseessä oli uusi ja epävarma tilanne kaikille, ja omalta osaltani pyrkimykseni oli tuoda valintakokeiden järjestämiseen ja niiden valvontaan selkeitä ratkaisuja ja riittävän yksinkertaisia toimintamalleja. Mielestäni onnistuimme tässä varsin hyvin.

Tällä kertaa olimme ilahduttavasti tässä asiassa jo aiemmin liikkeellä. Yhtä suuria mullistuksia ensi keväänä ei ollut tiedossa ja uskomuksemme mukaan kykenimme hyödyntämään suunnittelussa ja toteutuksessa viime kevään oppeja. Oletuksemme mukaan koronavirus ja terveysturvallisuus eivät olleet niin merkittävässä roolissa ensi kevään toteutuksessa, mutta ne toki olivat yhä asia ja riski, joka oli otettava huomioon jo valmisteluvaiheessa. Nostinkin tämän asian esiin palaverissa ja mainitsin, että ihmisten odotusarvo järjestelyjen suhteen oli erilainen kuin ennen koronaa. Näkemykseni mukaan entiseen ei ollut täysin paluuta valintakokeiden järjestelyiden osalta. Nyt kävimmekin pohjakeskustelun sille, mitä ensi keväänä oli näköpiirissä ja minkälaisiin järjestelyihin olisi syytä varautua. Pääsimme mielestäni hyvin kartalle asioista ja tästä on hyvä lähteä kunkin tiimin selvittämään ja tekemään pohjatöitä ensi kevään toteutusta varten. Toivon mukaan edessä ei ole läheskään yhtä kiireinen ja stressaava urakka kuin viime keväänä, vaan saamme tehtyä hyvät ja toimivat ratkaisut ajoissa hyvällä valmistelulla. Ja kuten sanoin, meillä on tällä kertaa paljon viime keväänä luotua pohjaa ja kokemusta, jota voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa.

3.7.5 Perjantai 5.11.

Viikon viimeinen työpäivä on tunnelmaltaan aina hieman erilainen kuin sen ensimmäinen. Edessä oleva viikonloppu saa aina mielen hieman kepeämmäksi, koska tietää edessä olevan enemmän vapaa-aikaa ja paremmin lepoa. Kuten osasin odottaakin, toimistolla sai olla tänään aika rauhassa, sillä iso osa henkilöstöstä hyödynsi joustavan etätyön mahdollisuutta juuri perjantaina.

Pidimme aamulla sovitun tilapalvelutiimin keskinäisen palaverin, jossa kävimme läpi sen sisäisiä ajankohtaisia asioita. Tällä kertaa tiimin esimies ei ennättänyt paikalle, joten palaveri käytiin hieman normaalia vapaamuotoisemmin. Kävimme läpi kunkin vastuualueille osuvien asioiden ja projektien tilannetta, jotta myös tiimin sisäinen tilannekuva olisi mahdollisimman yhtenäinen. Useat hankkeet ja projektit, joissa tilapalvelut ovat mukana, ovat kokoluokaltaan varsin suuria. Esimerkkinä tästä ovat muutamat rakennushankkeet, joita suunnitellaan parhaillaan. Tilapalveluissa tehdyllä työllä ja päätöksillä on myös suuria taloudellisia vaikutuksia koko yliopiston tasolla. Sen vuoksi on tärkeää, että tilapalveluista löytyy tarvittavaa osaamista ja riskejä osataan arvioida ja hallita. Nostin itse esiin ajankohtaisina asioina tapahtumien järjestämiseen liittyviä huomioita ja edellisenä päivänä käsiteltyä valintakoeasiaa.

Jatkoimme turvallisuuspäällikön kanssa tästä palaverista suoraan seuraavaan palaveriin, joka oli sovittu Kemian laitoksen turvallisuusasioita kehittävän laboratorioinsinöörin kanssa. Olemme työskennelleet hänen kanssaan toistuvasti ja kohtalaisen usein, koska laitoksella on ollut turvallisuuteen liittyvää kehittämistyö käynnissä määrätietoisemmin viimeisen parin vuoden ajan. Kehitettäviä asioita toiminnassa oli ollut paljon ja asiat olivat edenneet haluttuun suuntaan. Hitaammin kehittyvä asia oli toimintakulttuurin muutos, joka vaati vastuiden selventämistä, ihmisten kouluttamista, tietoisuuden lisäämistä ja asenteiden muuttamista. Monesti teknisten asioiden muuttaminen oli helpointa, koska se vaati vain fyysisiä muutostöitä ja hankintoja. Näitä asioita olikin Kemian laitoksella tehty viimeisen parin vuoden aikana runsaasti, mutta itse toimintakulttuuriin vaikuttaminen oli jäänyt vielä ei nyt aivan lähtöruutuun, mutta varsin varhaiseen kehitysvaiheeseen. Nyt pyrkimyksemme oli ideoida tätä muutostyötä ja miettiä miten kehittämistyössä edettäisiin.

Edellisen viikon yliopistopäivillä työturvallisuuden johtamisesta luennoinut Anssi Juutilainen mainitsi, että ”turvallisuuden johtamisessa ja kehittämisessä resurssit on kohdennettu tekniikkaan, järjestelmiin, suojavarusteisiin ja ohjeistuksiin, vaikka 90 % vaaratilanteista johtuvat tiedostamattomista inhimillisistä tekijöistä ja niiden ketjuuntumisista.” Tunnistan hyvin hänen kertomastaan yhtäläisyydet Kemian laitoksen turvallisuuden kehittämiseen. Juutilaisen mukaan työturvallisuuden johtamisessa on oleellista, että pysäytät porukan tärkeiden kysymysten äärelle ja saat kaikki mukaan pohdintaan. Tässä sinun tulee olla avoin ja vastaanottaa asiat, joita ihmiset nostavat esille. Tätäkin työtä on toki tehty, mutta enemmänkin meidän turvallisuusasiantuntijatyötä tekevien toimesta kuin esimiesten ja johtajien. Heille kuitenkin työturvallisuuden johtamisvastuut todellisuudessa kuuluvat.

Kävimme erittäin hyvän keskustelun ja sparrasimme toisiamme kehittämisajatuksissa. Näimme kaikki tärkeäksi, että jatkossa turvallisuuteen liittyvien roolien, vastuiden ja valtuuksien tulisi olla selkeämmät. Ilman, että ne on määritetty ja kaikkien tiedossa, on erittäin vaikea viedä toimintakulttuuria eteenpäin. Esitin muille osallistujille tekemäni

luonnoksen, jossa tätä vastuunjakoa ja roolitusta on pyritty määrittämään. Laboratorioinsinööri oli myös pyrkinyt määrittämään vastuunjakotaulukkoa ja sen portaita. Molemmat luonnokset sisälsivät vastaavia asioita hieman eri tulokulmista. Minun esitykseni lähti hallitustasolta edeten aina henkilötasolle, kun taas hänen taulukossaan asioita ja vastuita oli kuvattu tiedekunta-, laitos-, tiimi- ja henkilötasolle. Näitä luonnoksia yhdistelemällä uskoisin, että saamme aikaiseksi jo kohtuullisen toimivan esityksen. Tällä voi olla vaikutusta myös koko yliopiston johtosääntöihin, mikä aiheuttaa laajempaa osallistamistarvetta ja korkeamman tason päätöksentekoa.

Keskustelimme myös konkreettisemmista asioista, kuten kemikaalijätteen käsittelystä ja siihen liittyvästä varautumisesta. Nykyiset käsittelytilat eivät olleet kovin ihanteelliset tähän työhön, joten mietimme myös erilaisia ratkaisuja tulevaisuutta varten. Ongelmana oli, että kyseisen yksikön tilat tulisivat tulevaisuudessa vaihtumaan ja nykyisiin tiloihin ei enää haluttaisi hirveästi investoida. Mietimmekin tilapäisiä ratkaisuja ja varautumiskeinoja, jotta työskentely olisi mahdollisimman turvallista ja vaarallisten jätteiden käsittely aiheuttaisi mahdollisimman vähän vaaraa myöskään muulle toiminnalle. Pohdimme vaihtoehdoksi tähän tarkoitukseen soveltuvan kontin hankkimista ja sijoittamista rakennuksen läheisyyteen. Näin vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyviä vaaroja ja haittoja voitaisiin vähentää sekä työturvallisuuden että rakennuksen ja sen käyttäjien turvallisuuden näkökulmasta.

Saimme iltapäivällä tiedon yhdestä työtapaturmasta ja yhdestä läheltä piti -tilanteesta toiminnassamme. Selvitimme, ettei kumpikaan näistä vaatinut akuutteja toimenpiteitä, joten päätimme ottaa nämä asiat tarkempaan tarkasteluun seuraavan työviikon alussa. Sovimme turvallisuuspäällikön kanssa alustavaa suunnitelmaa seuraavalle viikolle ja katsoimme tulevan viikon kalenterit yhdessä läpi. Hyödynsimme molemmat viikkoliikuntaetuamme hetken verran tuulettaen työviikosta rasittunutta päätä ja kehoa raikkaassa ulkoilmassa.

3.7.6 Viikkoanalyysi (vko 44)

Paluu lomalta kampukselle työskentelemään oli muutos, mikä tuntui ihan virkistävältä vaihtelulta totuttuun arkeen. Toki se toi omat haasteensa perheen arjen järjestelyihin, mutta onneksi työnantajan suomilla joustomahdollisuuksilla niitäkin pystyi hoitamaan kohtuullisen hyvin. Kampukselle paluu herätti jonkin verran kysymyksiä henkilöstöltä myös meidän suuntaamme, mutta mitään suurta huolta tai ristiriitoja ei ainakaan tässä vaiheessa vielä ilmennyt. Kampuksella ei vaikuttanut olevan mitenkään erityisen täyttä tai vilkasta, joten uskoisin monen hyödyntävän yhä joustavan etätyön mahdollisuuksia. Olen itsekin ajatellut hyödyntää hybridimallia ja pyrin jatkossa suunnittelemaan lähi- ja etäpäivät viimeistään työviikon alussa. Joinakin päivinä saatan myös tehdä osan työpäivästä kampuksella ja osan kotona.

Työviikko koostui jälleen hyvin monenkirjavista töistä ja asioista. Turvallisuuspäällikön kanssa keskustelimmekin, että turvallisuustoiminnosta on muotoutunut tietynlainen ongelmien ratkaisuun, “pommien purkuun” ja esiin nousevien hankalien asioiden siivoukseen tarvittava parivaljakko. Hänkin on tehtävässään varsin tuore, sillä takana on työtä organisaatiossamme vasta kaksi vuotta. Rakentaisimme mielellämme toimintakulttuuria enemmän siihen, että reaktiivisuudesta päästäisiin nykyistä parempaan ennakointiin ja tavoiteltaisiin ennalta estävyyttä pätevän ongelmien ratkaisun ja jälkien siivoamisen sijaan. Toimintakulttuurin muuttaminen etenkin suuressa ja pitkän historian omaavassa organisaatiossa ei ole kovin helppo tai yksinkertainen asia. Itse näen, että riskienhallinnan juurruttaminen johtamiseen ja toimintaan voisi olla yksi mahdollinen avaintekijä tässä muutoksessa. Kaikki lähtee kuitenkin ylimmän johdon tahtotilasta, johtajien sitoutumisesta kulttuurin muuttamiseen ja johtamisen vahvistamisesta osana toimintakulttuuria. Muutoin kuvainnollisesti ilmaisten sammuttelemme tulipaloja, puramme pommeja ja siivoamme syntyneitä sotkuja turvallisuustoimijoina vielä pitkään.

3.8 Viikko 45 – takaisin riskienhallintamallin ääreen

Yksi merkittävistä kehittämistöistäni, riskienhallintamalli on levännyt useamman viikon ajan “hautumassa”. Oma arkeni on täyttynyt erilaisista muista töistä, eikä muillakaan varmennustoiminnan tiimin jäsenillä ole ollut aikaa ja mahdollisuuksia sen määrätietoiseen kehittämiseen. Tällä viikolla, tiistaina on luvassa riskienhallintaryhmän kokoontuminen. Se on kokoontunut viimeksi alkuvuonna, tammikuussa. Riskienhallintaryhmän rooli ja panos on ollut vähäistä, minkä vuoksi riskienhallintaan on lähdetty kehittämään erillisen, nimetyn tiimin voimin. Voi sanoa, että kehitystyö edistyy, muttei vieläkään jättiläisen askelin. Asiaa pitäisi viedä eteenpäin määrätietoisemmin, mutta etenkään yhteistä aikaa ei ole tahtonut löytyä. Eräs ystäväni ilmaisi tämän asian hyvin. Jos organisaation arjessa pitää valita varsinaisen tuotannon ja kehittämisen välillä, valitaan lähestulkoon aina tuotanto. Vaikka nähtäisiin, että toimintatapoja pitäisi kehittää, jotta niistä saataisiin tehokkaampia, tätä valintaa harvoin tehdään tuotannon katkeamisen kustannuksella. Vertauskuvallisesti ilmaistuna, etenemme työntäen mopoa, koska meillä on niin kiire, ettemme ehdi sitä käynnistää.

Pohdimme tällä viikolla tulevia koronaan liittyviä linjauksia ja suunnitelmana onkin, että rajoituksista luovuttaisiin vuodenvaihteessa. Organisaatiossa onkin ainakin osalla syntynyt se ajatus, että korona on tuolloin selätetty ja voidaan palata kokonaan normaaliin elämään. Tämä tuskin pitää paikkaansa, vaan koronaviruksen ja siihen liittyvän epidemian kanssa eletään vielä pitkään. HUS:n diagnostiikkajohtaja Lasse Lehtosen lausui Iltasanomien haastattelussa, että tautitilanne helpottuu hänen arvionsa mukaan harvaan asutussa Suomessa vasta vuosien päästä (Huttunen 2021). Yhä on siis sopeuduttava. Lähtökohta on kuitenkin se, ettei yhteiskunta jatkossa säätele asiaa yhtä voimakkaasti, vaan organisaatioiden on suunniteltava ja toteutettava suojaustoimensa itse riskiarvionsa pohjalta. Toimivia koronaan

liittyviä päätöksentekojärjestelmiä ei siis tässä vaiheessa kannata organisaatioissa purkaa, vaan pitää ne yhä valmiudessa seuraten epidemiatilanteen kehitystä.

Yhtenä osana turvallisuutta, tarkastelemme tällä viikolla myös matkustamisen turvallisuutta ja siihen liittyviä linjauksia. Päivitimme viime syksynä matkustamisen turvallisuuteen liittyvää yleisohjeistusta laajemmin, mutta nyt työmatkustamisen lisääntyessä on jälleen sopiva hetki tarkastella työmatkustamista, sen ohjeita, linjauksia ja havaittuja käytäntöjä uudelleen. Luulen, että sieltä löytyy asioita, joihin tulee jatkossa keskittyä. Uskoisin ongelmien piilevän enemmän ohjeiden jalkautumisessa ja soveltamisessa, kuin varsinaisessa sisällössä.

3.8.1 Maanantai 8.11.

Olimme turvallisuuspäällikön kanssa sopineet, että kampuksella työskentelyn lisääntyessä perehdymme paremmin rakennuksiimme ja niiden turvallisuuteen. Aloittaessani Jyväskylän yliopistossa työharjoittelujakson reilu vuosi sitten oli suunnitelmana, että kävisimme jakson aikana laajan kiinteistökannan ja eri tilat läpi. Koronatilanne vaikeutui kuitenkin pian aloittamiseni jälkeen ja kampuksella työskentely rajautuikin vain välttämättömään. Kevään valintakokeiden valmisteluissa ja toteutuksessa tietyt tilat tulivat minulle tutuiksi, mutta suuri osa tiloista, joissa yliopisto toimii, on yhä käymättä läpi. Otimme tavoitteeksemme, että käymme viikoittain vähintään yhdessä, minulle entuudestaan tuntemattomassa rakennuksessa turvallisuuskävelymuotoisesti. Mahdollisuuksien mukaan ottaisimme mukaan kiinteistöjen omistajaa, Suomen yliopistokiinteistöjä (SYK) edustavan kampusmanagerin ja kävisimme hänen kanssaan katselmoiden läpi kiinteistöjä ja tiloja. Tarkoitus olisi samalla keskustella ja vaihtaa ajatuksia tiloihin ja niiden turvallisuuteen liittyen. Kampusmanageri ja SYK ovat turvallisuuden näkökulmasta tärkeitä yhteistyökumppaneita yliopistolle. Yhdessä heidän kanssaan pyritäänkin edistämään monia kiinteistö- ja tilaturvallisuuteen liittyviä asioita.

Kävimme ensimmäisellä viikolla läpi vanhan Fennicum-nimisen rakennuksen, joka toimii nykyisin suurimmalta osaltaan opiskelijoiden itseopiskelutiloina. Rakennuksen tilat on varustettu sekä itsenäiseen opiskeluun että ryhmätöiden tekoon. Siitä löytyy yhä myös pari luokkatilaa, jossa on mahdollista järjestää luentoja tai muuta lähiopetusta. Tutustuessamme teimme muutamia turvallisuuteen liittyviä havaintoja. Rakennuksesta löytyi opiskelijoiden käyttöön tarkoitettu keittiö, joka oli varustettu normaalein keittiövarustein. Havaitsimme, että tilassa oli vanhan mallin liesi, joka muodosti mielestämme kohtalaisen paloturvallisuusriskin. Liesi oli mahdollista unohtaa tai kääntää vahingossa päälle ja koska tiloja käytettiin ja valvottiin vähän, oli hyvin mahdollista, ettei lieden kuumenemista ja mahdollista alkavaa paloa havaittaisi ajoissa. Pelastuslaki (379/2011) velvoittaa 9 §:ssä toiminnanharjoittajaa, rakennuksen omistajaa ja haltijaa mm. Huolehtimaan siitä, että rakennus ja sen ympäristö pidetään sellaisena, että tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen ja leviämisen vaara on vähäinen. Kiinnitimme huomiota kierroksella myös

poistumisteiden merkintöihin sekä hätäpoistumistien oven lievään jumittumiseen. Pelastuslaki velvoittaa myös, että rakennuksessa olevat ihmiset pystyvät tulipalon tai muun äkillisen tilanteen sattuessa poistumaan rakennuksesta. Teimme havaituista puutteista ja poikkeamista palvelupyyntöilmoitukset sille tarkoitettuun järjestelmään, jotta nämä hoidettaisiin pikaisesti kuntoon.

Viimeistelin iltapäivällä riskienhallintaryhmän kokoukseen valmistelemaani materiaalia, jossa ilmaisin pohjia riskienhallintamallille. Olin myös yhteydessä Tampereen yliopiston riskienhallinnan erityisasiantuntijaan, jonka kanssa olin keskustellut alkusyksystä riskienhallintaan liittyvistä kehittämisasioista. Hän oli tämän vuoden aikana työstänyt heidän riskienhallintapolitiikkaansa uudistaen sitä enemmän nykyaikaisten viitekehysten mukaiseksi. Hän lupasi antaa valmiin politiikan tarkasteltavaksemme ja hyödynnettäväksemme omassa kehitystyössämme. Riskienhallintapolitiikka (2021) oli nyt saanut heillä hallituksen hyväksynnän, joten sain sen häneltä käyttööni. Tämä antoi erittäin hyvän mahdollisuuden benchmarkata ja hakea suuntaa omalle mallillemme.

3.8.2 Tiistai 9.11.

Työpäivä oli suunniteltu ohjelmaltaan tiiviiksi, eikä taukoja juuri päivään sopinut. Aamu alkoi yliopistopalveluissa toimivan toiminnanohjauksen pitämällä kick off-palaverilla liittyen tuoreen akateemisen johdon perehdyttämiseen. Palaverissa oli kutsuttuna yliopiston johtoa ja eri vastuualueiden edustajia. Minä olin mukana palaverissa vain kuuntelijan roolissa, jotta ymmärtäisin paremmin heidän perehdyttämiseensä liittyvää kokonaisuutta. Kehittämispäällikkö kertoi, että asiaa oli suunniteltu erillisenä kehittämisprojektina ja esitteli meille perehdytysasian toteutusta. Mukaan projektiin oli otettu avustamaan materiaalien koostamiseen ja yhtenäistämiseen johdon konsultointiin erikoistunut yritys. Sikäli kun ymmärsin esittelystä oikein, minun ja turvallisuuspäällikön tehtäväksi tulee laatia ja mahdollisesti toteuttaa työturvallisuuteen ja yliopiston turvallisuuspolitiikkaan liittyvä perehdytysosuus. Osa perehdytyksestä tapahtuu lähitapaamisina, osa etätapaamisina ja loput käsiteltävistä aiheista koostettuina videoina. Kyseessä on kohtuullisen laaja ja runsas paketti tulevalle akateemiselle johdollemme, joka valittiin noin kuukausi sitten. Perehdytykset käynnistyvät ensi tammikuun loppupuolella.

Päivälle oli sovittuna riskienhallintaan liittyvän työkalun esittely Granite-nimisen yhtiön edustajan kanssa. Hän tuli esittelemään asiaa varmennustoiminnan tiimillemme. Olimme turvallisuuspäällikön kanssa saaneet tästä tuotteesta jo aiemmin esittelyn, mutta halusimme muunkin asiaa kehittävän tiimin kuulevan tästä tuotteesta. Lisäsimme toivelistalle myös pyynnön esitellä työn vaarojen arviointiin liittyvää työkalua kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan liittyvän työkalun lisäksi.

Edustaja kertoi meille alkuun yhtiöstä, sen toiminnasta ja referensseistä. Granite oli ehtinyt saavuttaa tällä saralla jo kohtalaisen hyvin jalansijaa Suomessa ja tällä hetkellä se laajensi toimintaansa myös ulkomaille. Esitellyt palvelut vaikuttivat hyvin käytettäviltä ja hioutuneilta, koska niitä oli muotoiltu yhdessä käyttäjien kanssa ja pidempiaikaisen kokemuksen pohjalta. Edustaja mainitsi kuitenkin, että organisaation oli itse hallittava itse prosessi ja toiminta, ja työkalu räätälöitiin tähän prosessiin sopivaksi. Se ei siis suoraan ratkaissut ongelmia prosesseissa, vaan tuki niitä. Meidänkin tapauksessamme riskienhallintaan liittyvä malli tulisi saada kuvattua ennen mahdollisen työkalun hankintaa, jotta sillä voitaisiin toteuttaa haluamiamme ja organisaatiomme valitsemia asioita. Molemmat esitellyt työkalut vaikuttivat varsin toimivilta ja helposti käytettäviltä. Ainoa heikkous Granitessa oli mielestäni se, etteivät eri työkalut keskustelleet keskenään ja niistä muodostunut yhteistä riskirekisteriä. Riskienhallinnan tulisi myös tuottaa tietoa päätöksentekoon ja tähän liittyen minulle jäi hieman epäselvä kuva siitä, miten hyvin riskeihin liittyvää tietoa oli koostettavissa järjestelmästä.

Iltapäivällä kokoontui yliopiston riskienhallintaryhmä, joka kokoontui keskustelemaan yliopistotason riskienhallinnasta. Käsiteltäviä asioita olivat yliopistotasolla tunnistetut riskit, sisäisen tarkastajan tekemän auditoinnin tulokset, riskienhallintamallin kehittämisen edistyminen ja lopuksi keskustelu riskienhallintaryhmän roolista.

Kävimme läpi yliopistotason tunnistetut riskit, jotka esitellään seuraavaksi johtoryhmälle ja hallitukselle. Tunnistaminen on tehty pääosin johtajien toimesta ja tälle listalle ovat päätyneet heidän näkemyksensä mukaan merkittävimmät riskit. Kävimme keskustelua asiasta ja asetimme niitä yhdessä näkemyksemme mukaiseen merkitysjärjestykseen. Herätin ryhmässä keskustelua myös näiden riskien prosessoinnista, koska tunnistaminen ja merkityksen arviointi olivat vain osa riskienhallintaa. Riskiprosessi ei siis ole kovin tunnettu ja hallussa edes yliopiston riskienhallintaryhmälle. Ymmärränkin nyt hyvin, että riskienhallintamallin luominen ja prosessin kuvaaminen ovat erittäin tärkeitä sille, että organisaation riskienhallinta saadaan paremmalle tasolle.

Sisäisen auditoinnin tiedot käytiin läpi sisäisen tarkastajan johdolla. Sisäisessä tarkastuksessa tehdyt huomiot eivät suurestikaan poikenneet aiempien vuosien havainnoista. Tiettyjä kehityskohteita oli saatu vietyä eteenpäin, mutta osa jo useampana vuonna tehdyistä huomioista ja korjauskehotuksista eivät olleet erinäisistä syistä johtuen johtaneet tuloksiin. Muutamia uusiakin riskejä oli tunnistettu ja huomioitu sisäisen tarkastajan toimesta. Tarkastusraportin sisältöä en voi tässä luottamuksellisuussyistä sen tarkemmin avata.

Minun vuoroni esiintyä tuli sisäisen tarkastajan jälkeen ja esittelin ryhmälle ISO 31000:2018 standardin pohjalta työstämääni mallia. Malli oli vielä valitettavan keskeneräinen, mutta uskoisin muiden saaneen nykyistä paremman kuvan siitä, mitä standardin mukaisella

riskienhallinnalla haettiin, minkälaiset puitteet se vaatisi yliopistossa ja miten prosessia voitaisiin mahdollisesti pyörittää organisaatiossa. Kovin helppo tai yksinkertainen tämä ei ole järjestettäväksi organisaatiossa, jossa valmiita puitteita tähän ei ole olemassa. Se on omassa määrittämisessäkin ollut suurimpana haasteena. En ole kehittämässä olemassa olevaa mallia tai toimintaa, vaan luomassa kokonaan jotain uutta toimintaa suureen organisaatioon. Vielä kun mallista tulisi saada läpileikkaava ja sidosryhmät mukaan ottava, tuntuu haaste välillä ylitsepääsemättömältä. Näen tällä hetkellä asian niin, että liikkeelle on lähdettävä simppelimmästä mallista ja iteratiivisella kehittämismallilla rakennettava pikkuhiljaa toiminnan aikana. Keep it simple onkin yksi lempisanonnoistani. Se toimii kokemukseni mukaan usein erilaisissa malleissa, ohjeissa ja prosesseissa, etenkin niiden varhaisessa kehitysvaiheessa. Kovin monimutkaista sellaisista ei yleensä kannata rakentaa, koska se monesti haittaa tai jopa estää mallien jalkauttamista.

3.8.3 Keskiviikko 10.11.

Olimme sopineet tilapalvelusihteerin kanssa, että päivitämme tänään henkilöstöintranetissä olevat pelastussuunnitelmat viimeisimpiin versioihin. Tämä oli ollut turvallisuuspäällikön kanssa yhteisellä työlistalla kesästä saakka, mutta muut kiireet olivat siirtäneet asian hoitoa tähän saakka. Päädyimmekin ratkaisuun, että minä hoidan tämän nyt kuntoon tilapalvelusihteerin kanssa. Häntä tarvittiin tähän, koska hänellä oli tarvittavaa osaamista intran sisällön muuttamiseen. Hän tunsi myös hyvin kampukseen ja tiloihin liittyviä asioita ja yksityiskohtia. Olimme käyneet turvallisuuspäällikön kanssa aiemmin läpi listan niistä rakennuksistamme, joiden pelastussuunnitelmien uudistetut versiot oli vielä intraan päivittämättä. Nyt nämä suunnitelmat piti viedä intraan ja poistaa vanhemmat versiot.

Pelastussuunnitelmien teko perustuu pelastuslain (379/2011) 15 §:n vaatimukseen. Suunnitelman tekemisestä vastaa rakennuksen haltija. Vaatimusta tarkentavassa Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta 1 §:n 3 kohdassa sanotaan, että pelastussuunnitelma on laadittava kouluihin, oppilaitoksiin ja muihin vastaaviin opetuksessa käytettäviin tiloihin. Nämä velvoittavat meitä arvioimaan rakennukseen ja sen käyttöön liittyvät vaarat ja turvallisuusriskit, kuvaamaan niihin liittyvät johtopäätelmät ja rakennuksen turvallisuusjärjestelyt, antamaan ohjeita rakennuksen käyttäjille onnettomuuksien estämiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseen. Myös mahdolliset muut omatoimiseen varautumiseen liittyvät toimenpiteet tulisi pelastuslain mukaan kuvata tässä dokumentissa.

Olemme pohtineet pelastussuunnitelmien viemistä intrasta avoimeen verkkoon, jotta ne olisivat helpommin rakennusten käyttäjien saatavilla. Osa niistä löytyykin jo avoimesta verkosta, mutta laajamittaisemmin niitä ei ole sinne viety. Väitän, että rakennusten pelastussuunnitelmat päätyvät erittäin harvoin niiden käyttäjien tietoon, saati luettaviksi.

Olemmekin miettineet, miten saisimme omassa toiminnassamme pelastussuunnitelmien sisällöt paremmin henkilökuntamme tietoon, jotta varautumisemme olisi siltä osin parempaa. Tämä voisi olla osana henkilöiden perehdyttämistä ja turvallisuuskouluttamista. Tärkeä rakennusten käyttäjäryhmä on myös opiskelijat, joiden olisi myös hyvä tietää turvallisuuteen ja pelastussuunnitteluun liittyvistä asioista. Pohdimmekin, että miten ja mitä asioita pelastussuunnitelmista voisimme viedä avoimeen verkkoon kaikkien saataville. Voisiko suunnitelmista tehdä tiivistetyt ja eräällä tavalla tärkeimmät asiat kiteyttävät versiot, jotka sisältäisivät käyttäjien kannalta tärkeimmät tiedot? Opiskelijat ja ulkopuoliset tapahtumien järjestäjät eivät mitä luultavimmin tarvitse aivan kaikkia niitä tietoja, jotka pelastussuunnitelmistamme löytyvät. Täysin julkisiin versioihin voisimme myös jättää laittamatta sellaiset asiat, jotka antavat mahdollisuuksia mahdollisille väärinkäytöksille.

Tällä kertaa teimme henkilöstöintraan tarvittavat sisältöpäivitykset ja muotoilimme sivuston sisältöä helpommin ymmärrettävään muotoon, jotta käyttäjät löytäisivät tarvitsemansa tiedon sieltä mahdollisimman helposti. Sivusto oli kuitenkin tarkoitettu ensisijaisesti henkilöstölle ja sen vuoksi sisäisen “koodikielen” käyttö ei mielestäni ollut kovin mielekästä. Rakennusten pelastussuunnitelmien tuli löytyä helposti rakennusten tunnetuilla nimillä, ei pelkästään kirjainkoodeilla.

Iltapäivän koronaseurantaryhmän kokouksessa keskusteltiin koronatilanteesta ja siihen liittyvistä visioista. Esillä oli myös kansainvälisten palveluiden tiimin esimiehen nostamana tammikuussa saapuvien vaihto-opiskelijoiden vastaanottoon liittyvät asiat. Hän halusi päätettävän sen, miten heidän vastaanottoonsa panostettaisiin tällä kertaa. Sekä viime talvena että alkusyksyllä vastaanottoon oli tehty erityisjärjestelyjä, jotta heihin kohdistuvaa koronan leviämisriskiä olisi voitu hallita. Aika mittavistakin hallintatoimista huolimatta korona levisi heidän keskuudessaan tammi-helmikuussa ja tilanne aiheutti kriisin yliopistossa ja kaupungissa. Tänä syksynäkin tautitapauksia ilmeni heidän keskuudessaan useampia, mutta pahemmalta onneksi selvittiin tällä kertaa. Taudin leviäminen on johtunut siitä, että osa saapujista on käyttäytynyt piittaamattomasti ja vastuuttomasti jo saapuessaan. He ovat levittäneet virusta vaihto-opiskelijoiden joukossa samalla, kun he ovat jatkuvasti kokoontuneet yhteen. Viime talvena Jyväskylään saapuneista vaihto-opiskelijoista jopa 80 % sairasti koronan. Näiden kokemusten perusteella riskiä on yhä pyrittävä hallitsemaan kohtalaisen voimakkaasti, jottei heidän saapumisensa jälkeen yhteisössämme olisi leviävää epidemiaa. Vaihto-opiskelijoiden kohdalla tämä tarkoittaa mm. valistamista, sosiaalisten kontaktien rajoittamista saapumisvaiheessa ja suojainten käyttöä.

Tuntuu haastavalta saada ihmisten ymmärrykseen se, että koronaan liittyviä riskejä on yhä hallittava. Moni haluaisi jo heittää maskit nurkkaan ja palata vähemmän rajoitettuun ja huolettomampaan elämään. Ymmärrän hyvin tämän tarpeen. Mutta vaikka rokotekattavuuden kasvun myötä voimme avata toimintaamme, on otettava huomioon, että koronan

ilmaantuvuus on yhä melko suurta. Osa yhteisömme jäsenistä näkee asian niin, että kun viestimme toiminnan avaamisesta, se samalla tarkoittaa, ettei koronaa enää ole tai tarvitse ottaa huomioon. Yhteiskunnan purkaessa omia rajoituksiaan on organisaatioiden työkalupakeista löydyttävä entistä enemmän välineitä epidemian hallintaan. Yksittäisten toimijoiden tehokkuus tilanteiden hoidossa onkin tällöin entistä merkittävämmässä roolissa. Mutta kyllä tämä jo osataan. Nyt on vain pidettävä valmius tarvittavaan päätöksentekoon ja tilanteenmukaiseen toimintaan. Ja vielä on vaan jaksettava.

3.8.4 Torstai 11.11.

Turvallisuuspäällikkö oli keskiviikkona asiaan erikoistuneen konsultin kanssa tarkastelemassa yliopiston tiloja, joissa tehdään konepajatyyppistä toimintaa. Tällaisia tiloja löytyy yliopistolta yllättävän useita. Niiden olemassaolon perusteet liittyvät joko tutkimukseen tai opetukseen, kuten olettaa sopiikin. Osa näistä, kuten fysiikan laitoksen metallipajahalli ovat tiiviimmällä käytöllä, ja niissä työskentelee pääosin asiaan erikoistuneet ammattilaiset. Osassa työpajatiloista tehdään töitä huomattavasti harvemmin ja pajalaitteita ja muita työvälineitä käyttää siihen huomattavasti vähemmän harjaantuneet henkilöt. Käytettävät laitteet, kuten sorvit ja vastaavat pajalaitteet saattavat kuitenkin olla väärin käytettyinä käyttäjilleen vaarallisia. Näihin liittyvistä tapaturmista löytyy runsaasti esimerkkejä. Pahimmillaan sorvin käyttö vastoin ohjeita on johtanut työntekijän kuolemaan (Iltalehti 2015). Työturvallisuuslain (738/2002) 41 §:ssä säädetään koneiden, työvälineiden ja muiden välineiden käyttöä työssä. Sen mukaan työssä saa käyttää ainoastaan sellaisia koneita, työvälineitä ja laitteita, jotka ovat hyväksyttyjä, tarkoituksenmukaisia sekä sopivat kyseiseen työhön ja sen olosuhteisiin. Myös niiden oikeanlaisesta asennuksesta ja tarpeellisista suojalaitteista on työnantajan huolehdittava. Koneet ja laitteet eivät saa myöskään aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöille.

Kierroksen havainnot olivat paikoin hälyttäviä. Useasta työpajasta löytyi koneita ja laitteita, jotka eivät vastanneet nykypäivän vaatimuksia. Osasta koneita oli myös omatoimisesti poistettu suojalaitteita, jotka liittyivät käyttäjäturvallisuuteen. Kierroksen jälkeen heräsi kysymys, oliko tilanne lähijohtajien tiedossa ja ymmärsivätkö johtajat vastuunsa. Osa pajoista oli selkeästi harvemmalla käytöllä, mikä herätti myös kysymyksen siitä, että olivatko kaikki näistä tiloista koneineen ja laitteineen oikeasti tarpeellisia. Voitaisiinko osa näistä poistaa käytöstä ja tarpeita hoitaa pienemmässä määrässä pajoja keskitetymmin? Aktiivisiin pajatiloihin panostamalla voitaisiin mahdollisesti tuottaa tähän koulutetun ja osaavan henkilöstön toimesta tarvittavia pajapalveluja. Tällä turvattaisiin mielestäni paremmin myös se, että laitteita käytettäisiin oikein ja turvallisesti. Se voisi olla myös resurssiviisasta, koska työnantajan ei tarvitsisi panostaa kovin moneen pajatilaan, suureen laite- ja konekantaan, niiden huoltoon ja päivittämiseen sekä suuren käyttäjämäärän hallitsemiseen, perehdyttämiseen ja osaamisen varmistamiseen.

Suurin este intressien yhdistämisessä on hallinnolliset rajat, jotka tuntuvat olevan valtava henkinen muuri yliopiston sisällä. Tiedekuntien raja-aidat vaikuttavat mahdottomilta ylittää toiminnassa, eivätkä tiedekuntien sisällä toimivien laitostenkaan välinen toiminta vaikuta kovin joustavalta. Tätä ohjaa osaltaan yliopiston sisäinen rahanjako. Tiedekuntien dekaanit ja laitosjohtajat saavat käyttöönsä oman budjettinsa, jolla toimintaa pyöritetään. Yliopiston yhteisestä budjetista työantaja vaikuttaa toimintaan kohtalaisen vähäisesti. Näin ollen mainitut tiedekunnat ja laitokset toimivat varsin itsenäisesti. Itse arvioisin, että intressejä ja toimintatapoja yhdistämällä eri tiedekunnat ja laitokset voisivat saavuttaa selkeitä synergiaetuja monessakin asiassa. Mielestäni ei ole kovin järkevää ja tehokasta pyrkiä toimimaan kaikessa itsenäisesti ja omavaraisesti. Tämä toimintamalli tuottaa paljon ristikkäisiä, päällekkäisiä ja heikkotehoisia toimintoja, joissa hukataan resursseja. Mutta tässäkin asiassa törmätään taas kulttuuriin, jonka muuttaminen ei ole kovin yksinkertaista.

Kierroksella havaitut puutteet ja niiden korjaustarpeet tuotiin turvallisuuspäällikön toimesta välittömästi yliopiston johdon tietoon. Viestissä kuvattiin myös tähän liittyviä vastuita tapaturmiin liittyvien tuomioiden muodossa. Johto on tärkeää herättää huomaamaan vastuunsa, jotta asiat tulee huolehdittua kuntoon. Heillä on kuitenkin kokonaisvastuu ja valtuudet saattaa havaitut vaarat ja haitat kuntoon. Meillä asiantuntijoilla sitä ei ole. Me voimme ainoastaan tuoda havaintoja esiin ja pyrkiä löytämään niihin sopivia ratkaisuja. Resursseja asioiden korjaamiseen meillä ei kuitenkaan ole.

3.8.5 Perjantai 12.11.

Työviikon viimeinen päivä sisälsi yhteisen palaverin turvallisuuspäällikön ja yliopistopalveluissa työskentelevien henkilöstö- ja taloussuunnittelijan kanssa. Heidän tehtäviinsä on kuulunut yliopiston työmatkustamiseen ja henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvien ohjeiden tekeminen ja matkojen hyväksyntä. Keskustelimme palaverissa matkustusohjeen turvallisuusosion sisällön muokkaamisesta ja turvallisuusasioiden ja näkökulmien tuomisesta paremmin esiin henkilöstön matkustamisessa. Suunnittelijat olivat havainneet, että turvallisuusasioita ei vaikuteta otettavan usein kovin hyvin huomioon matkustamista suunnitellessa, eivätkä matkustavien henkilöiden esimiehet ole olleet aktiivisesti mukana arvioimassa tai edes tietoisia alaistensa työmatkoihin liittyvistä turvallisuusriskeistä.

Ideoimme yhdessä asian kehittämistä ja sovimme, että minä pyrin muotoilemaan matkustusohjetta enemmän tahtotilamme kaltaiseksi. Pyrkimyksenä on myös turvallisuusosioiden osalta yhdenmukaistaa matkustus- ja kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvää ohjeistusta. Olin viime syksynä, harjoitteluni aikana muokkaamassa kansainvälisen liikkuvuuden ohjeen turvallisuusosiota ja hyödynsin tuolloin Työturvallisuuskeskuksen turvallisesti työmatkalla ulkomailla opasta (Rauramo 2017), Ulkoministeriön matkustamiseen

liittyviä ohjeita (2021) ja Suojelupoliisin matkustamiseen liittyviä ohjeita (2021) sekä turvallisesti matkalla esitettä (2021).

Ehdotin ohjeistuksen päivityksen lisäksi erillisen työmatkustamiseen liittyvän riskienarviointilomakkeen laatimista, joka olisi pakollinen täyttää työmatkojen osalta. Se sisältäisi kysymyksiä, joilla saataisiin kartoitettua yleisiä työmatkustamiseen liittyviä turvallisuusriskejä. Ajatuksena oli myös, että lomakkeella olisi kysymyksiä myös työntekijän lähiesimiehelle, jolla osallistettaisiin myös hänet riskienarviointiin ja hallintatoimien määrittämiseen sekä hyväksymään ne. Lupasin lähteä laatimaan tähän asiaan luonnosta ja laittaa sen kommentoitavaksi heti, kun ennätän sitä valmistella.

Perjantain ohjelmaan kuuluivat myös tiimipalaveri sekä korkeakoulujen turvallisuusverkoston tapaaminen. Nämä osuivat osittain päällekkäin ja valitsin esimieheni hyväksymänä osallistua turvallisuusverkoston kokoukseen. Turvallisuuspäällikkö oli varattuna muihin tehtäviin, joten edustin yliopistoamme verkostossa. Mukana verkoston tapaamisessa oli tällä kertaa runsaasti uusia ihmisiä ja olikin hieman hassua, että olin reilun vuoden yliopistokokemuksella tällä kertaa “kokeneemman” pään edustajia. Saimme alkuun Tampereen yliopiston turvallisuuden ja riskienhallinnan asiantuntijalta esittelyn heillä toteutetusta valmiusharjoituksesta ja sen aikana tehdyistä havainnoista. Meilläkin, kuten monissa muissa yliopistoissa tällaisen järjestämisestä on ollut puhetta, mutta viimeisen parin vuoden aikana käytännön harjoittelu on jäänyt kokonaan väliin koronan takia. Tampereella oli harjoiteltu turvallisuuteen liittyvän henkilöstön kesken kolmessa erilaisessa skenaariossa toimintaa eri kampuksilla testaten organisaation toimintavalmiuksia ja viestimistä kriisitilanteessa. Oli mielenkiintoista kuulla heidän tekemistään havainnoista. Harjoitus oli toteutuksessa mukana olleiden mukaan ollut hyödyllinen ja kohtalaisen onnistunut. Viranomaiset eivät olleet ennättäneet mukaan harjoitukseen, mikä oli hieman vaikuttanut toteutustapaan. Viranomaisrooleja oli pelattu harjoituksessa erillisestä pelipankista, joka oli pyrkinyt kuvaamaan viranomaisen tekemiä päätöksiä. Se ei tietenkään vastaa viranomaisten kanssa yhdessä toimimisesta saatavia kokemuksia. Viranomaisten rooli heidän kuvaamissaan kriisitilanteissa on kuitenkin erittäin määräävä ja ohjaava, joten organisaation oman toiminnan yhteensovittaminen tähän olisi erittäin hyvä harjoitella.

Kävimme kukin organisaatiomme edustaja vuorollamme läpi oman organisaatioturvallisuuteen liittyvää tilannetta ja meneillään olevia asioita. Mukana käsiteltävissä asioissa oli koronaa, siihen liittyviä suojaustoimia ja linjauksia, työsuojelua sekä erilaisia turvallisuuteen liittyviä hankkeita ja projekteja, joita eri yliopistoissa vietiin eteenpäin. Se, mikä näissä tapaamisissa on usein toistunut, oli, että painimme lähes kaikkialla samojen ongelmien ja kehittämiskohteiden äärellä. Siksi onkin kiinnostavaa kuulla, millaisia ratkaisuja eri organisaatioissa on löydetty tai työstetty. Kokemusta ja tietoa jakamalla tässä viiteryhmässä on ollut suurta arvoa puolin ja toisin. Tapaaminen oli antoisa ja sain sovittua tiedonvaihtoon

liittyviä kahdenkeskeisiä palavereja Helsingin yliopiston sekä Tampereen yliopiston edustajien kanssa. Nämä ovat erittäin tärkeitä mahdollisuuksia saada eväitä omiin kehittämistehtäviin sekä jakaa omaa tuotantoa myös muiden hyödynnettäväksi.

3.8.6 Viikkoanalyysi (vko 45)

Tavoitteeni oli päästä tällä viikolla jälleen, pienen tauon jälkeen riskienhallintamallin kehittämisen ääreen, mutta näin viikon jälkeen on todettava, että muut tehtävät imivät ajan tältä kehittämistehtävältä. Saimme kuitenkin työkaluun liittyvän esittelyn sekä kokoustimme ja kävimme hyvää keskustelua riskienhallintaryhmän kesken tämän osa-alueen kehittämisestä. Tahtotilaa vaikuttaa olevan olemassa, mutta sen pitäisi ilmetä myös pelimerkkeinä, jolla asiaa voitaisiin kehittää määrätietoisemmin. Tähän liittyviä indikaatioita on ollut nähtävissä, että johdon suunnalta asiaan on oltu heräämässä ja voi olla, että riskienhallintaa kehitetään jatkossa enemmän tosissaan. Kohtalaisen varhaisessa kehitysvaiheessa vielä ollaan, muttei aivan lähtöruudussa. Nyt vaaditaan toimia, päätöksiä ja resursseja. Toisin sanottuna johdon on ymmärrettävä, mistä on kyse, mitä vaaditaan, sitouduttava asiaan ja tehtävä päätöksiä. Kuten SFS-ISO 31000:2018:n puitteiden kohdalla mainitaan, kaikki muut puitteet voivat olla tehottomia ja turhia, jos johtajuudessa ja sitoutumisessa epäonnistutaan. Riskienhallinnan kannalta onkin keskeistä, että organisaation johto tiedostaa riskienhallinnan merkityksen, osoittaa sille tarvittavia resursseja ja hyödyntää sen tuotoksia osana päätöksentekoaan. (SFS-ISO 31000:2018.)

Työviikko oli varsin toimelias ja sisälsi monenlaista tehtävää. Esiin nousi uusia asioita, joihin piti kohdentaa työpanoksia. Työturvallisuus ja siihen liittyvät kehittämiskohteet olivat merkittävin aihe, jonka ympärille liittyvät asiat nousivat jälleen esille. Keväällä tapahtunut räjähdysonnettomuus fysiikan laitoksen kiihdytyslaboratoriossa on työllistänyt laitoksen väkeä sekä turvallisuuspäällikköä runsaasti. Asia on edennyt poliisin esitutkintaan ja prosessi on vielä keskeneräinen. Organisaatio, sen johtajat ja me asiantuntijat olemme saaneet kovaa oppia työturvallisuuden vastuiden ymmärtämisestä, perehdytyksen ja opastuksen merkityksestä, tutkimuslaitteiden hyväksynnän, huollon ja ylläpidon sekä tähän liittyvän dokumentaation tärkeydestä. Prosessin ollessa kesken, en avaa tätä aihetta tämän tarkemmin, mutta tässä voisi olla aikanaan erillisen tapaustutkimuksen paikka riskienhallinnallisesta näkökulmasta. Jätin tietoisesti raportoimatta perusarjen pyörittämiseen liittyviä asioita, jotka toistuvat viikoittain.

3.9 Viikko 46 – pelastussuunnittelua, konferenssia ja kyberharjoitusta

Viimeinen raportointiviikko on etukäteen ohjelmaltaan yksi jakson monipuolisimmista ja kiireisimmistä. Alkuviikolla on ohjelmassa yliopiston biologian ja ympäristötieteiden laitoksen alla toimivan Keski-Suomen luontomuseon tiloihin liittyvä pelastussuunnitelman teko. Keskiviikkona lähdemme Tampereen yliopistolle SYK:n järjestämään valtakunnalliseen

turvallisuuspäivään kuulemaan ajankohtaisia asioita kiinteistöihin liittyvistä turvallisuusasioista. Torstaina on vuorossa Digi- ja väestötietoviraston järjestämään TAISTO-harjoitukseen osallistuminen.

Työviikon tehtäviin kuuluu myös työsuojelun vuoden 2022 toimintaohjelman laatiminen. Työturvallisuuslain (738/2002) 9 §:n mukaan työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisyyden edistämiseksi ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Tätä suunnitelmaa kutsutaan työsuojelun toimintaohjelmaksi. Nämä asiat tulisi käsitellä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa ja toimintaohjelmasta johdetut tavoitteet tulisi ottaa huomioon työpaikan kehittämisessä ja suunnittelussa.

Tavoitteenani on tuottaa työviikolla myös materiaalia henkilöstön perehdytystä varten sekä työmatkustamisen riskienarviointiin. Tämä tarkoittaa sitä, ettei hirveästi väljää aikaa jää ja työt on pyrittävä hoitamaan tekemään tehokkaasti, jotta asiat saadaan etenemään.

3.9.1 Maanantai 15.11.

Viikko alkoi lähityöllä kampuksella. Aamun kirjallisten töiden jälkeen oli ohjelmassa Jyväskylän kaupungin omistamassa Vesilinna-kiinteistössä olevan Keski-Suomen luontomuseon pelastussuunnitelman tekeminen. Velvoite pelastussuunnitelmien tekemiseen tulee pelastuslain 15 §:stä ja sitä tarkennetaan Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011). Iso osa yliopiston käytössä olevista menee tuon asetuksen 1 §:n 3 kohdan soveltamisalaan, jossa vaaditaan pelastussuunnitelma laadittavaksi kouluihin, oppilaitoksiin ja vastaaviin opetuksessa käytettäviin tiloihin. Luontomuseo ei välttämättä menisi suoraan tähän soveltamisalaan, mutta koska siellä pidetään vierailuja ja oppitunteja alakoululaisille, rinnastamme sen itse tällaisiksi tiloiksi.

Yliopiston pelastussuunnitelmat on laadittu viime vuosina yhteistyössä Keski-Suomen pelastus Oy:n kanssa. Mukana suunnittelussa on ollut kaksi vakituista pelastuslaitoksen palomestaria, jotka ovat osallistuneet suunnitelmiin liittyviin kierroksiin ja laatineet suurelta osin kirjallisen suunnitelman sisällön. He olivat tälläkin kertaa mukana laatimassa suunnitelmaa. Olemme pyrkineet olemaan turvallisuuspäällikön kanssa näissä kierroksissa mukana ja osallistamaan tähän myös rakennusten käyttäjiä, vahtimestareita ja niissä työskentelevien laitosten johtajia. Tällä kertaa mukana oli meidän, palomestareiden ja huoltomiehen lisäksi luontomuseon johtaja ja kaksi työntekijää. Pelastussuunnitelmakierros toimii myös erittäin hyvänä turvallisuuskävelynä ja keskustelumahdollisuutena käyttäjien ja arvioijien välillä.

Kävimme Luontomuseon tilat läpi huolellisesti lisäten kierrokseen myös näkötornissa pyörähtämisen, johon monet museossa kävijät myös suuntaavat käynnillään. Luontomuseo oli

mielenkiintoinen kohde erilaisena tilana toiminnallisuudeltaan kuin muut yliopiston tilat. Riskien näkökulmasta pohdittavia asioita olivat mm. harvinaislaatuisten hyönteisten ja kuoriaisten kokoelmat, joita säilytettiin tilojen pohjakerroksessa. Mukana oli mm. ainutlaatuinen Uno Cygnaeuksen keräämä kovakuoriaiskokoelma, jolla voi katsoa olevan kulttuurihistoriallista arvoa. Tiloissa oli myös runsaasti konservoituja eläimiä, joiden arvo oli tuhansia euroja kappaleelta. Kokoelmien säilyttämiseen liittyviä riskejä pohdittiin mahdollisten vesi- ja kosteusvahinkojen näkökulmasta ja museon väki totesikin kosteuden olevan niille kohtalokasta. Tähän mietittiin vaihtoehtoina kriittisimpien kokoelmien siirtämistä turvallisempaan paikkaan tai mahdollista parempaa kosteudelta suojaamista. Keskustelimme myös tällaisen omaisuuden merkitsemistä selkeästi pelastettavaksi omaisuudeksi sellaisia tilanteita varten, jossa pelastusviranomaiset joutuvat toimimaan rakennuksessa. Kävimme kierroksella läpi mm. paloilmoittimet, sähkö-, vesi- ja ilmanvaihdon pääkeskukset ja näihin asioihin liittyviä toimintamalleja mahdollisissa poikkeus- ja häiriötilanteissa. Pohdimme ja kävimme yhdessä läpi toimintamalleja myös poistumistilanteisiin. Etenkin näyttelytilat olivat kaarevien muotojensa ja tumman ympäristönsä vuoksi sellaiset, että niissä olevan ihmisen oli helppo menettää käsityksensä suunnista.

Kierros oli mielestäni jälleen erittäin hyödyllinen ja saimme havainnoinnin lisäksi aikaiseksi hyvää keskustelua erilaisista turvallisuusasioista ja toimintaan liittyvistä riskeistä. Sovimme myös osallistuvamme mukaan luontomuseon sisäiseen koulutustilaisuuteen ja kertomaan siellä ajankohtaisia turvallisuuteen liittyviä asioita.

3.9.2 Tiistai 16.11.

Otimme tiistain ohjelmaan työstettäväksi työsuojelun toimintaohjelman vuodelle 2022. Työsuojelu on Jyväskylän yliopistossa organisoitu siten, että turvallisuuspäällikkö toimii myös fyysisen puolen työsuojelupäällikkönä, kun taas henkilöstöhallinnon edustajalle kuuluu henkisen työsuojelun työsuojelupäällikkönä. Työntekijöitä edustaa kaksi työsuojeluvaltuutettua sekä Kokkolan toimipistettä edustava työsuojeluyhdysmies, jotka toimivat tässä tehtävässä työntekijöitä. Yliopiston työsuojelu yhteistoimintasopimuksen mukaan yliopistossa edustettuina olevat ammatilliset järjestöt (Akava, STTK-J ja VTY) valitsevat yhdeksän jäsentä ja työnantaja kolme jäsentä yliopiston työsuojelutoimikuntaan. Järjestöt asettavat yliopiston työsuojeluvaltuutetut ja heille kaksi varavaltuutettua. Yliopisto asettaa työsuojelupäällikön. Käytännön toimenpiteistä huolehtivat yleensä työsuojeluvaltuutettu ja työsuojelupäällikkö. Työsuojelutoimikunnan toimikauden mitaksi on yhteistoimintasopimuksessa sovittu neljä vuotta. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Työsuojelun ja työturvallisuuden kehittäminen on ollut yhtenä työstettävänä asianani. Vaikka en ole tämän alan erikoisasiantuntija, näen tässä olevan selkeä kehittämisen paikka. Siksi

nostammekin tulevaan toimintaohjelmaan niitä kehittämisasioita, jotka olemme havainneet tärkeiksi muuttaa tai korjata. Tärkeimpänä tavoitteena on kehittyä työsuojelussa aiempaa tietojohtoisemmaksi. Tämän vuoksi yliopistossa on tavoitteena toteuttaa ensimmäistä kertaa laajamittainen työn vaarojen ja haittatekijöiden arviointi koko organisaatioon. Arviointi antaa tietopohjan, jonka perusteella työsuojelun toimenpiteitä on jatkossa helpompi kohdentaa arvioituihin riskeihin sekä tulevia työsuojelun toimintaohjelmia pohjautuvaksi enemmän näihin arvioihin. Toisena merkittävänä uudistuksena myös työsuojelun näkökulmasta on se, että vuodenvaihteessa 2021–2022 yliopiston turvallisuuspoikkeamien raportointi siirtyy HelpJYU-palveluportaaliin nykyisen sähköposti-ilmoittamisen sijaan. Turvallisuuspoikkeamien raportointi muodostaa tietopohjan, jota voidaan käyttää työsuojelun toiminnan ohjaamiseen. Raportointijärjestelmään voi ilmoittaa mm. turvallisuuteen liittyvistä havainnoista, kehitysehdotuksista ja vaaratilanteista. Raportoitu ja kootusti dokumentoitu tieto antaa tilastollista pohjaa yliopistossa tapahtuvista turvallisuuspoikkeamista ja turvallisuuden tilasta.

Työsuojeluun liittyvien vastuiden ja roolien terävöittäminen on yksi keskeinen kehittämiskohde. Vastuisiin ja rooleihin kytkeytyy myös perehdytys työtehtäviin. Kuten olen aiemmin maininnut, perehdytyksen kehittämistä turvallisuusasioiden näkökulmasta on aloitettu. Perehdytyksessä huomioidaan eri roolit, kuten työntekijä, lähijohtaja ja akateeminen johto. Vastuut on määritelty Jyväskylän yliopiston turvallisuuspolitiikassa, joka päivitetään viiden vuoden välein ja seuraava päivitys on edessä ensi vuonna.

Pätevyyksien hallinta kuuluu myös kehittämiskohteisiin, joilla on merkitystä työsuojelun kehittämisessä. Yliopistossa on työtehtäviä ja työntekijät käyttävät esimerkiksi erilaisia tutkimuslaitteita, jotka vaativat erillisen koulutuksen. Laitteet, käytettävät aineet ja menetelmät voivat olla tekijöilleen ja muille vaarallisia, jollei niitä osata käyttää oikein ja turvallisesti. Sen vuoksi riittävän pätevyyden varmistaminen on tällaisissa tehtävissä erityisten tärkeää. Lisäksi työantaja tarvitsee lakisääteisesti pätevyystietoja tietyistä asioista, kuten ensiaputaidosta.

Ensiapukurssien järjestämiseen liittyvän toimintamallia ollaan myös päivittämässä ja uusi malli otetaan käyttöön viimeistään vuonna 2023. Sen tarkoitus on nykyistä paremmin tavoittaa työntekijöitä eri puolilta organisaatiota. Nykytilanteessa tähän liittyvät pätevyydet jakautuvat organisaatiossa epätasaisesti. Työkoneiden ja tutkimuslaitteiden turvallisuuden kehittämishanke käynnistettiin tarkastelemalla yliopiston pajatiloissa käytettävien työkoneiden suojalaitteita. Tunnistimme ja arvioimme riskejä liittyen tutkimuslaitteiden turvallisuuteen ja tästä johtuen niihin aletaan tehdä muutostoimenpiteitä. Kansainvälisessä toimintaympäristössä toimittaessa henkilöstön matkustaminen on myös merkittävässä roolissa. Yliopistolla on työntekijöidensä työsuojeluvastuu myös työmatkojen aikana ja ulkomailla työskennellessä. Työmatkoihin ja ulkomaan työskentelyyn liittyvää ohjeistusta sekä siihen liittyvää riskienarviointia olemmekin parhaillaan tarkastelemassa ja päivittämässä.

Pelastussuunnitelmien laatimisella ja päivittämisellä pyritään turvaamaan yliopiston tiloissa toimimista ja varautumaan mahdollisiin poikkeamiin. Ensi vuoden aikana tullaan jatkamaan suunnitelmien laatimista ja päivittämistä.

3.9.3 Keskiviikko 17.11.

Ensimmäinen työmatka pitkään aikaan toteutui keskiviikkona. Matkustimme tilapalvelupäällikön, turvallisuuspäällikön ja Suomen yliopistokiinteistöjä (SYK) Jyväskylän yliopistossa edustavan kampusmanagerin kanssa Tampereen yliopistolle SYK:n järjestämään valtakunnalliseen kampusturvallisuuspäivään. Tapahtuma järjestettiin hybridinä, mutta olimme jo aiemmin päättäneet matkustaa paikalle, jotta pääsisimme tapaamaan muiden yliopistojen ja SYK:n turvallisuushenkilöitä ja keskustelemaan epämuodollisemmin. Paikalle ei saapunut väkeä muista yliopistoista kuin meiltä ja Tampereelta sekä SYK:n organisaatiosta. Muut SYK:n kanssa toimivat yliopistot osallistuivat tapahtumaan etämuotoisesti.

Tapahtumassa esiintyivät alkuun SYK:n toimitusjohtaja, SYK:n ylläpitopäällikkö ja Seclion Oy:n turvallisuusasiantuntija. Avauspuheenvuoroissa painotettiin SYK:n ja yliopistojen vastuiden tunnistamista ja määrittelyä. Tärkeää on myös tunnistaa haasteet, jotka liittyvät kampusturvallisuuteen. Yhtenä esimerkkinä mainittiin yliopiston ulkopuolisen palveluverkoston rooli ja heidän tietoisuutensa turvallisuudesta ja tiloissa toimimisen riskeistä. Tässä yhteydessä viestinnän rooli arjessa ja etenkin poikkeustilanteissa oli erityisen tärkeää, jotta kaikki toimijat saavat tarvittavat riskitiedot.

Avausosiossa käytiin läpi SYK:n johdolla tänä vuonna käytyjen neljän turvallisuuden kehittämishankkeen etenemisen tilannetta. Kehittämishankkeet liittyivät paloilmoitinjärjestelmiin, kemikaaliturvallisuuteen, kattoturvallisuuteen ja kampusturvallisuuden viestintään. Näiden osalta tavoitteita on kohtuullisen hyvin saavutettu ja kemikaaliturvallisuuden ja kattoturvallisuuden osalta kehittäminen jatkuu kahdelle eri kampukselle suunnatuilla pilotoinneilla. Pilotointien avulla on tarkoitus tunnistaa ja arvioida lisää näihin aihealueisiin liittyviä riskejä ja kehittää niille yleisemmin käytettäväksi sopivia hallintatoimia. Kemikaaliturvallisuuden osalta tarkoituksena on keskittyä vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja sisäiseen kuljettamiseen. Kattoturvallisuuden osalta taas työhygieniaan, antenni- ja tukiasemapaikkoihin, putoamissuojaukseen, kemikaaleille altistumiseen, aurinkopaneeleihin, pelastusturvallisuuteen ja yksin työskentelyyn.

Aloitettuja kehittämishankkeita on tarkoitus viedä eteenpäin myös ensi vuonna jatkaen myös palveluverkoston riskien arviointia ja kiinteistöihin liittyvien riskien keräämistä. Tämä luo tietopohjaa etenkin tuleviin kiinteistöjä koskeviin investointipäätöksiin. Tulevana vuonna on SYK:n johdolla tarkoitus aloittaa myös kampusten turvallisuuskävelyjen toimintamallin kehittäminen. Turvallisuuskävelyiden apuna on tarkoitus käyttää auditointityökalua, jolla taataan tiettyjen asioiden selvittäminen ja luokittelu. Samalla näihin liittyvä raportointi

saadaan sähköiseen muotoon ja suoraan hyödynnettäväksi tiedoksi. Tämän kautta kampusturvallisuuden tilannekuvan seuraaminen helpottuu.

SYK:n ja Seclionin esiintyjien jälkeen meille esiintyi Keravan kaupungin turvallisuuspäällikkö Jussi Komokallio. Hänen aiheenaan oli turvallisuuden johtaminen julkisessa organisaatiossa. Komokallio kytki heti esityksensä alkuun turvallisuuden liittyväksi organisaation tuottavuuteen ja tyytyväisyyteen. Hänen mukaansa turvallisuus oli organisaatioille sekä laatu-, kilpailu- että mainetekijä. Käänteisesti ilmaistuna turvallisuuden häiriintyminen vaikuttaa hänen mukaansa negatiivisesti koko organisaatioon pitkään.

Turvallisuuteen liittyvien käsitteiden tulisi Komokallion mukaan olla avatut koko organisaatiolle, jotta sen sisällä on yhteinen näkemys ja kieli siihen liittyvistä asioista. Käsitteiden tulisikin olla luetellut ja kaikille avatut. Hänen mukaansa olisi myös tärkeää, että organisaatiossa olisi turvallisuuspolitiikka, hallintajärjestelmä, jossa kuvataan turvallisuuden päämäärä. Organisaation turvallisuuden päämääränä on yleisesti toimintaympäristö, jossa organisaatio ja sen henkilöstö voivat suorittaa tehtäviään turvallisesti ja häiriöttömästi, siellä ennaltaehkäistään ja torjutaan turvallisuusriskejä, varaudutaan toimimaan muuttuvassa toimintaympäristössä ja toimenpiteet ovat riskilähtöisiä ja kustannustehokkaita.

Yhtenä merkittävänä asiana Komokallio nosti esiin viestimisen, etenkin poikkeustilanteiden hoitamisen näkökulmasta. Hän esittikin kysymyksen, että viesti poikkeustilanteesta välitetään tarvittaville tahoille ilman, että tilanteen kokonaishallinta häiriintyy? Hänen mukaansa turvallisuuspolitiikassa tulisi olla mietittyinä viestimisrakenteet. Etenkin organisaation sisäinen viestiminen akuutissa onnettomuus-, vaara- ja poikkeustilanteessa on hänen mukaansa haastavaa ja siinä hänen kokemuksensa mukaan usein epäonnistutaan. Sitä voitaisiin hänen mukaansa parantaa muutamilla toimilla. Organisaation käyttöön tehtäisiin toimintaohjekortteja, joissa yksinkertaisesti kuvattaisiin toiminta tietynlaisessa tilanteessa. Tilanteen alkuvaiheessa olisi tärkeä saada liikkeelle sisäinen hälytysviesti. Hälytystietoa varten tulisi organisaatiossa olla mietittynä välineet ja keinot. Nämä asiat tulisi sisällyttää myös kriisiviestintäohjeeseen. Sisäisen hälytysjärjestelmän olemassaolon merkitys Komokallion mukaan korostuu kriisitilanteissa, sillä sisäinen viestintä on tärkeää sen hoidon onnistumisen kannalta. Se sisältää alkuvaiheen tilannetiedotusta, vastuunjakoa ja kriisiviestintää. Tämän jälkeen tulee vasta ulkoinen viestintä.

Komokallio päätti oman osuutensa puhumalla onnettomuus-, poikkeus- ja kriisitilanteiden seurannasta ja arvioinnista. Tämä on hänen mukaansa organisaation sisällä erityisen merkityksellistä. Tärkeää onkin kysyä, että mitä opimme poikkeamasta saadusta kokemuksesta? Tilannetta ja siihen johtaneita syitä kannattaa hänen mukaansa käsitellä ja analysoida avoimesti ja yhdessä esim. arviointitilaisuuksien muodossa. Saatuja tietoja

hyödyntämällä voidaan tulevaisuudessa ennalta estää tapahtumia ja minimoida niiden seurauksia.

Iltapäivällä teimme yhteisenä workshop-muotoisena ryhmätyönä kuvitteellisen onnettomuustilanteen ja etenkin siihen johtaneiden syiden arviointia tehtävän pohjalta. Tämä oli ihan hauska ja hyvä muoto käsitellä tapausta sekä samalla herättää ajatuksia tilojen ja niissä toimimisen turvallisuuteen liittyen. Kokonaisuutena päivä oli ihan kohtuullisen antoisa ja antoi lisää työkaluja omaan kehittämiseen. Yksi parhaista anneista oli ruoka- ja kahvitauoilla käydyt epävirallisemmat keskustelut muiden osallistujien sekä automatkalla Jyväskylän porukan kanssa. Verkostoitumisen ja yhteistyön merkitystä tässä työssä ei voi mitenkään vähätellä. Turvallisuustyö on pitkälti yhteistyötä; tiedonhankintaa eri verkostojen kautta ja sen levittämistä verkostoille. Tämä oli hyvä päivä kaiken kaikkiaan.

3.9.4 Torstai 18.11.

Osallistuimme torstaina organisaationa Digi- ja väestötietoviraston järjestämään TAISTO21-harjoitukseen. TAISTO on julkisen puolen organisaatioille tarkoitettu tietosuoja- ja tietoturvaloukkausten hallinnan harjoitus, jossa häiriötilanteissa toimimista harjoitellaan kuvitteellisten tilanteiden kautta (Digi- ja väestötietovirasto 2021). Organisaatiostamme olivat mukana digijohtaja, avoimen yliopiston henkilökuntaa, tietosuoja-asioihin erikoistunut lakimies, viestintäpäällikkö sekä minä ja turvallisuuspäällikkö. Tehtävänannossa oli mainittu, että tietoturvapäällikkö ja monet muut digipalveluiden työntekijät olivat lomalla ja tavoittamattomissa. Tällä varmasti haluttiin testata muun henkilökunnan osaamista ja toimintavalmiuksia.

TAISTO alkoi skenaariolla, missä globaalin pilvipalveluyhtiön palveluita vastaan oli hyökätty, ja sitä kautta myös organisaatiomme tähän kytkeytyvät palvelut olivat toistaiseksi pois käytöstä. Hyökkäyksen seurauksena lukuisten pilvipalvelussa olleiden tietojen suoja oli myös vaarantunut. Tiettävästi tietoja oli päätynyt hyökkääjän haltuun. Koostimme osallistujista tilanneryhmän, jolla tilannetta alettiin hoitamaan. Tilannejohtajana toiminut digijohtaja jakoi tilanteen hoitoon rooleja ja tehtäviä meille muille toimijoille. Sovimme myös kirjaamiseen liittyvistä menettelyistä.

Skenaario kehittyi jatkuvasti ja reagointikykyämme erilaisiin asioihin testattiin jatkuvasti. Samalla testattiin myös organisaation varautumista ja valmiutta poikkeus- ja häiriötilanteissa. Tilanteen hoidossa piti tehdä jatkuvia päätöksiä ja viestiä eri suuntiin. Itse asiassa juuri viestiminen organisaation eri toimijoille sekä yleisemmin sisäisesti vei tilanteessa todella paljon aikaa ja vaati työpanosta. Pelaamisen muodossa toteutettuna, ilman että oikeaa resurssia kyettiin juurikaan hyödyntämään tapauksen hoidossa, oli harjoituksessa tietysti omat haasteensa tositilanteeseen verrattuna. Aidossa tilanteessa tilanneorganisaation muodostamiseen olisi varmuudella mennyt huomattavasti kauemmin ja puhelimet sekä muut

viestivälineet olisivat myös ruuhkautuneet erilaisista yhteydenotoista. Nyt saimme hoitaa tapausta varsin häiriöttömästi. Siitä huolimatta tehtävää ja etenkin viestittävää asiaa tuntui olevan runsaasti.

Harjoitus auttoi meitä tunnistamaan omaa valmiuttamme ja varautumisemme tasoa, mikä oli uskoakseni myös yksi tärkeimpiä harjoituksen tarkoituksia. Itse osallistaisin tällaisiin organisaation ylintä johtoa, jotta myös he olisivat mukana näkemässä ja tunnistamassa näitä asioita. He kuitenkin päättävät organisaation varautumisesta ja asian resurssoinnista yliopistossa. Toki meidän asiantuntijoiden osaamista kannattaa myös testata ja harjoitusten kautta hioa, mutta todelliset muutokset valmiuteen tehtäisiin mielestäni parhaiten johdon itse tekemien havaintojen pohjalta.

Harjoitus oli kokonaisuutena laadukas ja hyvin toteutettu. Porukka, jolla “taistelimme” toimi myös hienosti ja onnistuimme ryhmänä mielestäni oikein hyvin. Harjoituksesta järjestetään parin viikon päästä pelin johtajana toimineen tietoturvapäällikön puolesta erillinen purku- ja palautetilaisuus, jossa saamme kuulla palautetta toiminnastamme.

3.9.5 Perjantain 19.11.

Perjantaille olimme sopineet psykologian laitoksen johdon ja työntekijän kanssa. He olivat pyytäneet meiltä konsultaatiota terveysturvallisen toiminnan järjestämiseen liittyen. Kiersimme heidän tilojaan keskustellen samalla heidän kanssaan terveysturvallisuudesta sekä myös herätellen muihin turvallisuustekijöihin. Laitoksen terveysturvallisuuteen liittyvä ohjeistus oli yliopiston yleistä linjaa selkeästi tiukempi johtuen siitä, että he tekivät tutkimusta, joihin osallistui ulkopuolisia tutkittavia. Etenkin laitteistoilla tehty aivotutkimus vaatii työntekijöiden tekemää valmistelua, jossa joudutaan olemaan tutkittavan henkilön läheisyydessä ja koskettelemaan häntä. Kierros oli varsin antoisa puolin ja toisin. En ollut aiemmin käynyt heidän tiloissaan tai tutustunut tarkemmin heidän toimintaansa. Kiinnitimme kierroksella huomiota mm. työskentelytilojen turvallisuuteen, hätäpoistumisteiden esteettömyyteen sekä laitteistojen käytön turvallisuuteen. Keskustelimme työskentelystä avokonttoreissa ja niissä terveysturvallisen työskentelyn mahdollistamisesta, taukotilojen käytöstä ja opetuksen järjestämisestä. Meillä olikin kohtalaisen hyvin tarjota vastauksia ja ideoita näihin asioihin, koska olemme olleet ratkomassa samantyyppisiä asioita jo aiemmin.

Perjantain työhömme kuului myös turvallisuuteen liittyvän yleisen perehdytysmateriaalin kokoaminen uusia työntekijöitä varten. Kirjoitin perehdytysosion alkuun seuraavan tekstin: “Turvallisuus kuuluu kaikille. Se on meidän jokaisen henkilökohtainen tarve ja meille kaikille tärkeä asia. Siksi jokaisen meistä tulisi osaltamme olla mahdollistamassa sitä, että yliopistossamme on turvallinen olla ja toimia. Tärkeää on myös tuntea olevansa turvassa ja turvallisessa ympäristössä. Turvallisuus ja sen kokeminen vaikuttavat meidän jokaisen terveyteen ja hyvinvointiin. Työntekijöidemme lisäksi huolehdimme opiskelijoiden,

vierailijoiden, tutkimuksiin osallistuvien henkilöiden ja sidosryhmien turvallisuudesta. Toimintamme heijastuu ja voi vaikuttaa myös yliopistoyhteisön ulkopuolelle, minkä vuoksi on tärkeää toimia vastuullisesti ja turvallisuutta edistäen. Ylintä opetusta antavana, vapaata tutkimusta edistävänä ja yhteiskunnallisesti vaikuttavana yhteisönä meidän tulee tunnistaa myös vastuumme kasvattaa jäseniämme turvalliseen työntekoon ja toimintaan. On myös hyvä muistaa, että kykenemme varautumaan vain tunnistettuihin uhkiin ja vaaroihin. Sen vuoksi jokaisen toivotaan tekevän aktiivisesti havaintoja ja ilmoittavan niistä eteenpäin." Pyrimme koostamaan perehdytysmateriaaliin tiiviisti sellaista tietoa turvallisuudesta, joka herättelisi riskiajatteluun, tekemään havaintoja työstä ja työympäristöstä sekä omatoimisesti varautumaan poikkeustilanteissa toimimiseen. Tavoitteena on myös se, että työntekijät tiedostaisivat ja tunnistaisivat oman vastuunsa turvallisuuden tekijänä osana laajempaa kokonaisuutta.

3.9.6 Viikkoanalyysi (vko 46)

Kuten viikkosuunnitelmassa ennakoin, oli työviikko sisällöltään hyvin monipuolinen ja sisälsi erilaisia tapahtumia. Raportointijakson viimeinen viikko oli kuin syksy pienoiskoossa, täynnä monenlaisia asioita. Viikko sisälsi pelastussuunnittelua, työsuojelun toimintaohjelman päivittämistä, tilaturvallisuuteen liittyvää koulutusta ja yhteistyötä, valmiusharjoittelua, auditointia ja perehdytysmateriaalin tekemistä. Jälkikäteen voikin todeta, että viikko sisälsi laajan kirjon asioita organisaatioturvallisuuden tehtäväkentältä. Monipuolisuus työssä pitää mielen virkeänä, vaikka onkin todettava, ettei se välttämättä aina tue "arkityön" etenemistä.

Pidemmän aikavälin kehittämistyöt etenivät tälläkin viikolla vain tipunaskelin johtuen viikon monipuolisesta ohjelmasta sekä siitä, että "tuotanto" ja uudet, akuutit kehittämisasiat puskivat työpöydälle. Kokonaiskuva siitä, millaisia erilaisia kehittämistarpeita turvallisuuden ja riskienhallinnan osalta organisaatiostamme löytyy, on kehittynyt jatkuvasti. Suuret kehittämiskohteet ovat olleet tiedossani jo pidempään, mutta ne osatekijät, joilla on vaikutuksia kehittämisasioihin, ovat avautuneet minulle vasta viime aikoina. Vertauskuvallisesti ilmaistuna; talon kehikon kasausta ei kannata aloittaa ennen kuin sen perustukset ovat kunnossa. Tähän asiaan olemme törmänneet monissa kehittämisasioissa. Olemme pyrkineet kehittämään montaa asiaa, ohjeistamaan, hiomaan prosesseja, parantamaan työkaluja ja korjaamaan virheitä, mutta ison kuvan haasteet eivät vaikuta kehittyvän. Ajatukset siitä, mihin seuraavaksi pitäisi keskittyä ovatkin kirkastuneet ja näiden edistäminen ovat alkamassa.

Keskeiseksi kehittämisasiaksi yliopiston turvallisuuden osalta on noussut työsuojelu. Ennen perehtymistäni aiempaan työsuojelun toimintaohjelmaan ja yliopiston työsuojelun organisointiin kuvittelin, että nämä asiat ovat kohtalaisella mallilla, vaatien vain hieman aktivointia. Havaintojeni mukaan työsuojeluorganisaatiomme olikin jopa poikkeuksellisen

kevyt ja työsuojelua hoidetaankin sivutehtävänä. Työsuojelupäällikkönä toimivan turvallisuuspäällikön tehtäväkenttä on täynnä erilaisia asioita ja kaksi työsuojeluvaltuutettua hoitaa näitä tehtäviään oman työnsä ohessa. Tällä resurssilla kehittäminen onkin näin suuressa organisaatiossa vähintään haastavaa, jollei jopa mahdotonta. Suuria muutoksia olisi kuitenkin työsuojeluun liittyen saatava aikaiseksi. Työn vaarojen ja haittojen selvittämisprosessi tulisi saada käyntiin koko organisaatiossa. Ilman prosessin käynnistämisessä mukana ja tukena olevia asiantuntijoita ja "käsipareja" näkisin onnistumisen olevan aika lailla mahdotonta.

4 Yhteenveto

Jyväskylän yliopiston turvallisuusasiantuntijaksi siirtyminen on ollut urallani hyppy tuntemattomaan. Kuten jo johdanto-osiossa kerron, ovat poliisin tehtävät ja organisaation turvallisuusasiantuntijan roolit kovin erilaiset. Joitakin yhtymäkohtia on kuitenkin löydettävissä ja etenkin esimiesosaamista olen kyennyt hyödyntämään asiantuntijatyössä. Myös osaa poliisin tehtävissä hankituista asiantuntijuuksista olen voinut hyödyntää suoraan etenkin sparratessa muita sisäisessä kehittämisessä, prosessien suunnittelussa ja ohjeiden tekemisessä.

Yliopiston näkökulmastakin tilanne on ollut uusi, sillä vastaavassa tehtävässä ei ole aiemmin toiminut kukaan. Tehtävä on ollut tästä näkökulmasta haasteellinen, sillä tehtävänkuvan määrittäminen on tullut pitkälti minun itseni ja turvallisuuspäällikön ajatusten pohjalta. Kun tehtävänkuva ja vastuut eivät ole olleet kovin hyvin määritellyt, on työpanostani tahdottu ohjailla ja hyödyntää vähän siellä ja täällä. Olenkin pikkuhiljaa oppinut itse säätelemään oman työpanokseni kohdentamista, jotta työ ei menisi levottomaksi "huseeraamiseksi". Voin sanoa, että työ on ollut erittäin monipuolista ja yliopiston hyvin vaihtelevaa toimintaympäristöä on sitä kautta oppinut ymmärtämään kohtalaisen hyvin. Sanoisin, että toimintaympäristö on niin monisyinen ja –muotoinen, että sen käsittämiseen menee väkisellä aikaa. Sanotaan, että yliopistot ovat itsenäisinä ja omahallintoisina organisaatioina tietyllä tapaa valtioita valtion sisällä. Tämä nähdäkseni pitää jollakin tapaa paikkaansa ja akateemisen vapauden käsite mielestäni korostaa tätä itsenäisyyttä.

Akateeminen vapaus ei minun ja monen muun yliopistojen turvallisuusasioiden parissa työskentelevien näkökulmasta ole kovin positiivinen asia, kun puhutaan turvallisuuskulttuurista. Toimintaa ohjaavista tekijöistä turvallisuus ei ole yliopistojen toimintakulttuurissa muotoutunut erityisen ohjaavaksi tekijäksi, mikä aiheuttaakin tietynlaisia haasteita turvallisuuden johtamisessa. Puutteet näkyvät erilaisina ilmiöinä ja poikkeamina, joihin turvallisuusasioiden parissa työskentelevät turvallisuuspäällikkö ja turvallisuusasiantuntija joutuvat reagoimaan sekä etsimään ja kehittämään ratkaisuja.

Turvallisuuskulttuurin kypsyystaso onkin arvioni mukaan varsin varhaisessa kehitysvaiheessa oleva ja enemmän reaktiivinen kuin ennakoiva. Tätä olemmekin lähteneet kehittämään tai ainakin pohtimaan niitä asioita, joita kehittämällä saisimme kulttuuria kehittymään.

Kulttuurin muuttaminen ei käy nopeasti ja vaatii runsaasti työtä. Mutta ennen kaikkea se vaatii sitä, että organisaation ylin johto haluaa muutosta, ilmaisee tahtotilansa ja sitoutuu siihen. Mitä ylimmän johdon sitoutuminen muutokseen konkreettisesti merkitsee? Se tarkoittaa mielestäni sitä, että kyseinen asia nostetaan organisaation tärkeysjärjestyksessä aiempaa selkeästi korkeammalle, kehittämiseen kohdennetaan tarvittava määrä resursseja ja kehittämistä seurataan ja edistetään aktiivisesti. Indikaatioita muutoshalulle omassa organisaatiossa on saatu siinä muodossa, että minut on palkattu “ylimääräisenä” henkilönä mukaan kehitystyöhön ja turvaamaan arjen tarpeiden hoitamista. Ensin on luotava edellytyksiä muutokselle, suunniteltava ja valmisteltava huolellisesti, ja sen jälkeen aloitettava asian myyminen kentällä. Asian jalkauttaminen vaatii hyvää valmistautumista, runsaasti keskustelua ja myös väen kuuntelemista. Muutos ei tapahdu kerralla, vaan se vaatii jatkuvaa arviointia, tekemistä, suunnittelua ja toteuttamista. Se ei tapahdu myöskään yhden ihmisen voimin, vaan mukaan tarvitaan joukko tekijöitä, jotka sitoutuvat viemään asiaa eteenpäin ja lopulta koko organisaation laajuudelta väki toteuttamaan muutosta.

Tämän prosessin aikana kehitystyö eteni, vaikkakin näin suunnittelijan näkökulmasta vielä kovin vaivalloisesti ja vähäisesti. Kyseessä oli nähdäkseni vasta pohjan luomista, jolta jatkossa voidaan alkaa ponnistaa tasolla ylöspäin, jos vain johto saadaan tähän sitoutumaan. He ovatkin seuraavaksi avainasemassa muutokselle. Oman näkemykseni mukaan turvallisuuskulttuurin muutoksessa tulisi edetä kehittämällä työsuojelua ja nostamalla sen tasoa. Työsuojelu vaatisi myös selkeämmin resursseja, jotta se ei jäisi vain muodolliseksi. Yhtenäisen työn vaarojen arviointiprosessin käyttöön ottamisen uskoisin olevan yksi avaintekijä työsuojelun kokonaisuuden tason nostossa. Tärkeää olisi myös saada turvallisuuteen liittyvät roolit ja vastuut kaikille selkeiksi. On erittäin haastavaa saada kehitystä tapahtumaan, jolleivat esimiehet tunne tätä rooliaan ja vastuutaan omassa toiminnassaan. Nämä tulisikin määrittää organisaatiossa ja sen toiminnassa selkeiksi sekä kirkastaa kaikille.

Nostin työni tavoitteiksi prosessia aloittaessa hallintamallin hahmottelun aikaan saamisen, ISO 31000:2018 mallin tutuksi tuomisen varmennustoimintatiimille, erilaisiin riskienhallintaa tukeviin työkaluihin tutustumisen ja yliopiston hankintaan liittyvään vaatimusmäärittelyyn osallistumisen. Sain hallintamallin hahmottelun kohtalaisen hyvään vaiheeseen yhdistelemällä osia ISO31000:sta ja parin muun yliopiston riskienhallintapolitiikoista. Niin turvallisuuden kuin kokonaisvaltaisen riskienhallinnankin näkökulmasta tärkeää olisi saada käyttöön malli, jolla riskienhallinnan prosessi saataisiin käynnistettyä koko yliopiston laajuudella. Askelmerkkejä siihen suuntaan on nyt otettu ja mallia muotoiltu sekä valmisteltu organisaation tarpeisiin.

Asia on ollut esillä myös varmennustoiminnan tiimissä, joka ei kuitenkaan ole ennättänyt syksyn aikana työstää asiaa yhdessä, vaan asian kehittäminen on jäänyt paljolti minun harteilleni. Esittelin heille sekä ISO31000:n että COSO ERM:n ominaispiirteitä alkusyksyllä, joten en voi sanoa niiden olevan heille tuttuja, mutta perusteiden olevan tiimin tiedossa. Olen pyrkinyt myös jakamaan saamaani tietoa heille sitä mukaa, kun sitä on kertynyt. Olemme saaneet muutamia esittelyitä riskienhallinnan työkaluihin liittyen, mutta vaatimusmäärittely ja mahdollinen hankintaesitys niihin liittyen ovat vielä tekemättä.

Näkisin, että prosessin käynnistämisen on tapahduttava pienemmissä osissa pilotoiden, mallia hioen ja vasta sen jälkeen aloitettava laajamittaisempi käyttöönotto ja jalkauttaminen. Saamani kokemukset muista yliopistoista ovat osoittautuneet, että riskienhallinta on tahtonut jäädä enemmän ylemmän hallinnon tasolle ja sen jalkautuminen koko organisaatioon heikoksi. Mikäli tämä halutaan yliopistossamme välttää, tulisi johdon hyväksyä valittu malli, sitoutua sen toteuttamiseen ja ilmaista se myös organisaatiossa. Rakennuspalikoita alkaa olla jo olemassa ja seuraavaksi alkaa niiden kokoaminen.

Tärkeimmät turvallisuuskulttuurin kehittämiskohteet Jyväskylän yliopistossa liittyvät näkemykseni mukaan työsuojeluun. Työsuojelutoiminta tulisi mielestäni organisoida nykyistä selkeästi vahvemmin. Työsuojeluvaltuutettujen määrää tulisi nykyisestä kahdesta lisätä, jotta heidän mahdollisuutensa vaikuttaa työhön ja työolosuhteisiin paranisivat. Tarvittavien muutosten jalkauttaminen työsuojelun prosesseihin vaativat myös tekijöitä, mihin työsuojeluvaltuutetut roolinsa kautta luonnollisesti sopisivat hyvin. Toinen tärkeä kehittämisasia on työn vaarojen ja haittojen arviointiin liittyvän prosessin käynnistäminen. Tämä asia on nostettu sisäisesti tärkeänä muutos- ja kehittämisasiana. Pohjat prosessille sekä osallisten kouluttamiselle on nyt luotu ja jatkossa tarvitaankin selkeämpi määritys työsuojeluun liittyviin rooleihin ja vastuisiin. Työn vaarojen ja haittojen arviointiin sopivan järjestelmätyökalun hankkiminen helpottaisi myös tämän prosessin käynnistämistä huomattavasti. Kolmantena tärkeänä työturvallisuuteen liittyvänä kehittämisasiana nostan vielä riskitiedon keräämisen. Tämä prosessi etenee jo tällä hetkellä, mutta vaarana silti on, että käytänteet eivät muutu, jollei asiaa ja sen merkitystä nosteta selkeästi esiin. Tämä muutos tuleekin uutisoida näkyvästi ja ilmoituskanavat näkyville ja helposti saataviksi ja käytettäviksi. Kaikkien näiden kehittämisasioiden kanssa tarvitsemme tuen etenkin organisaation johdolta. He lopulta ratkaisevat sen onko haluamillamme muutoksilla edellytyksiä menestyä.

Henkilökohtaisesti tämä prosessi on ollut työläs, mutta antoisa. Sekä itseluottamus, usko omaan tekemiseen ja osaamiseen ovat olleet koitoksella. Raportointi työn ja vapaa-ajantoiminnan ohessa on vaatinut paljon ja vienyt runsaasti myös voimavaroja. Vaikeista vaiheista ja hetkistä huolimatta, lopputulos on kääntymässä positiiviseksi. Jos prosessin alussa olin useammassa työhön liittyvässä asiassa vielä vasta-alkajan tasolla, koen saaneeni itseäni

kehittymään tästä paremmalle tasolle. Itsensä kehittäminen on myös jatkuvaa työtä vaativaa, eikä “tuleen auta jäädä makaamaan”, ainakaan pidemmäksi aikaa. Raportoidessa on joutunut tai päässyt jälkikäteen peilaamaan tekemäänsä työtä. Raportoinnin alkuvaiheessa pyrin kuvaamaan aika tarkoin työpäiviäni ja niiden sisältöä, mutta muunsin jatkossa sitä enemmän tiettyihin asioihin keskittyväksi. Näin sain raportoinnista mielestäni laadukkaampaa ja tietopohjaisempaa.

Työni viimeisessä kappaleessa haluan nostaa esiin suurimman yliopiston ja varmasti kaikkien muidenkin organisaatioiden turvallisuustyöhön tällä hetkellä vaikuttavan tekijän, koronaviruksen. Terveysturvallisuuden hallinta toimi raportointijakson ajan eniten työtä aiheuttavana tekijänä ja muun kehittämisen suurimpana hidasteena. Koronan myötä turvallisuustoiminta on noussut organisaatiossa varmasti näkyvämmin esille, ja tähän liittyvä konsultointi on uskoakseni avannut keskusteluyhteyksiä ympäri organisaatiota. Olemmekin hyödyntäneet tätä näkyvyyttä ja avanneet keskustelua myös turvallisuuskulttuuriin liittyvistä asioista ja saaneet myös paljon arvokasta, kokemuspohjaista tietoa. Vaikka korona ja terveysturvallisuus vielä toistaiseksi ohjaavatkin laivaa, on tietty herkkyys kehitysloikalle samalla syntymässä. Johdon tukemana nämä harppaukset tulemme vielä ottamaan. Näin ainakin minä uskon.

Lähteet

Painetut

Kokkinen, E. 2021. Ulkoministeri Pekka Haavisto ja Sveitsin puolustusministeriön ylijohtaja puhuivat Martti Ahtisaari- luennolla Jyväskylässä. Keskisuomalainen 7.10.2021.

Suomen Standardisoimisliitto. 2021. SFS-käsikirja 18:2021. Riskienhallinta ja liiketoiminnan jatkuvuus. Helsinki: SFS.

Suomen Standardisoimisliitto. 2018. SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet. Helsinki: SFS.

Sähköiset

Digi- ja väestötietovirasto. Testaa organisaatiosi tietoturva Taisto21- harjoituksessa! Viitattu 18.11.2021. https://dvv.fi/taisto

EOAK/4732/2020. 2021. Maskipakko yliopistossa. Viitattu 1.10.2021. https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/4732/2020

Helsingin yliopisto. 2021. Koronavirustilanne Helsingin yliopistossa. Viitattu 14.9.2021. https://www.helsinki.fi/fi/ajankohtaista/koronavirustilanne

Huttunen, O. 2021. Hus:in Lehtoselta synkkä arvio: Koronaepidemia voi jatkua Suomessa vielä 4-5 vuotta. Viitattu 6.11.2021. https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008385965.html

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia. 2021. Martti Ahtisaari- luento. Viitattu 15.10.2021. https://youtu.be/tppx_aeC5ek

Jyväskylän yliopisto. 2010. Jyväskylän yliopiston omistajapolitiikka ja omistajaohjauksen ohjesääntö. Viitattu 6.10.2021. https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/organisaatio-ja-johtaminen/johtosaanto-ja-periaatteet/dokumentit/omistajapolitiikka.pdf

Jyväskylän yliopisto. 2017. Jyväskylän yliopiston turvallisuuspolitiikka 2017. Viitattu 6.9.2021. https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/organisaatio-ja-johtaminen/johtosaanto-ja-periaatteet/turvallisuus/turvallisuuspolitiikka.pdf

Jyväskylän yliopisto. 2019. Jyväskylän yliopiston vuosikertomus 2019. Viitattu 25.10.2021. https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/esittely/vuosikirja

Jyväskylän yliopisto. 2020. Tulostiedote maaliskuu 2020. Viitattu 6.9.2021. https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2020/03/tulostiedote-maaliskuu-2020

Jyväskylän yliopisto. 2021. Me olemme JYU. Viitattu 6.9.2021. https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/esittely

Karppi, T. & Kononen, H. 2021. Korona-aika romutti opiskelijoiden henkistä hyvinvointia, eikä paluu kampuksille tuonutkaan helpotusta – mielenterveyspalveluiden kysyntä kasvoi. Viitattu 25.10.2021. https://yle.fi/uutiset/3-12171750

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. 2021. Alueellinen tartuntatautien torjunnan johtoryhmä, Koronanyrkin tiedote: Tartuntaluvut KSSHP:n alueella ovat vahvassa nousussa – Nyrkki suosittelee rokotusten ottamista viimeistään nyt. Viitattu 4.10.2021. https://www.ksshp.fi/fi-FI/Koronanyrkin_tiedote_Tartuntaluvut_KSSHP(64284)

Kuula, J. & Kauppinen, O. 2014. Sapporo: älypuhelinviestintä vaaratilanteessa: Tapauskertomus kemikaalionnettomuuden pelastusharjoituksesta. Informaatioteknologian tiedekunnan julkaisuja 6/2014. Jyväskylän yliopisto. Verkkojulkaisu. Viitattu 28.9.2021. https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/47142

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2020. Turvallisuusilmoitus-lomake. Viitattu 29.9.2021. https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/17829/lomake.html

Lukinmaa, T. 2021. Ylilääkärin arvio: Keski- Suomi saavuttaa 80 prosentin rokotuskattavuuden marraskuun lopulla. Viitattu 15.9.2021. https://yle.fi/uutiset/3-12088265

Mäki, H. 2021. Alumniesittelyssä Anssi Juutilainen. Viitattu 11.10.2021. https://jyunity.fi/ajattelijat/alumniesittelyssa-anssi-juutilainen/

Pelastuslaki (379/2011). Viitattu 8.11.2021. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379

Rauramo, P. (toim.) 2017. Turvallisesti työmatkalla ulkomailla. Työturvallisuuskeskus. Viitattu 12.11.2021. https://ttk.fi/files/5745/29019_Turvallisesti_tyomatkalla_ulkomailla.pdf

Suojelupoliisi. Huomioi turvallisuutesi matkustaessasi. Viitattu 12.11.2021. https://supo.fi/matkustusturvallisuus

Suojelupoliisi. Turvallisesti matkalla-esite. Viitattu 12.11.2021. https://supo.fi/documents/38197657/39761288/Matkustusturvallisuus_Supo_fi.pdf/917a7b2b-5a13-03e9-367a-fa93b02ae91b/Matkustusturvallisuus_Supo_fi.pdf?t=1602666983939

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu, 2021. Suositus maskien käytöstä kansalaisille. Viitattu 1.10.2021. https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-

rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/suositus-kasvomaskien-kaytosta-kansalaisille

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Koronarokotukset Suomessa. Viitattu 7.10.2021. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/vaccreg/cov19cov/summary_cov19ageareacov

Tilastokeskus 2021. Kansantalous. Viitattu 26.10.2021. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_kansantalous.html

Työterveyslaitos. 2021. Vinkkejä työpaikalle paluun suunnitteluun. Viitattu 19.10.2021. https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyopaikalle-paluuseen

Työturvallisuuskeskus. 2021. Työturvallisuus- ja työterveysriskien tunnistaminen ja arviointi. Viitattu 12.10.2021. https://ttk.fi/tyoturvallisuus_ja_tyosuojelu/tyosuojelu_tyopaikalla/vastuut_ja_velvoitteet/tyon_vaarojen_selvittaminen_ja_arviointi#f5256d9c

Työturvallisuuslaki (738/2002). Viitattu 1.10.2021. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738

Ulkoministeriö. Matkustaminen. Viitattu 12.11.2021. https://um.fi/matkustaminen

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011). Viitattu 15.11.2021. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407

Valtioneuvosto, 2021. Tietoa ja neuvontaa koronaviruksesta. Viitattu 21.9.2021. https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta

Yliopistolaki 558/2009. Viitattu 5.3.2021. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558

Julkaisemattomat

Alanko, T. 2021. Turvallinen paluu työmarkkinoille. Turvallisuus työelämässä- webinaari. Jyväskylän yliopiston yliopistopäivät 22.10.2021.

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2021. Turvallinen työ, asiointi ja liikkuminen -webinaari hyvistä käytännöistä yrityksille -webinaari 8.10.2021.

Frantti, T. 2021. Uhkaekosysteemi on turvallisuusuhka – kaikkea ei kannata verkottaa. Turvallisuus työelämässä- webinaari. Jyväskylän yliopiston yliopistopäivät 22.10.2021.

Jokinen, P. 2021. Kyberturvallisuus – kaikkien vastuulla –seminaari 23.9.2021.

Juutilainen, A. 2021. Johda ajattelua – Johda työturvallisuutta. Turvallisuus työelämässä-webinaari. Jyväskylän yliopiston yliopistopäivät 22.10.2021.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2021. Cyberdi- webinaari 3.11.2021.

Jyväskylän yliopisto. 2021. Organisaation sisäinen materiaali. Yhteistoimintasopimus. Viitattu 16.11.2021.

Komokallio, J. 2021. Turvallisuuden johtaminen julkisessa organisaatiossa. Suomen yliopistokiinteistöjen järjestämä Kampusturvallisuuspäivässä 17.11.2021.

Kuha, J. 2021. Organisaation sisäinen materiaali. Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitoksen julkaisuluonnos: Turvallisen maastotyöskentelyn yleisohje.

Laatukeskus. 2021. Kyberturvallisuus – kaikkien vastuulla –seminaari 23.9.2021.

Limnéll, J. 2021. Kyberturvallisuus – kaikkien vastuulla –seminaari 23.9.2021.

Latsa, T. 2021. Haasteena aggressiivinen asiakas tai oppilas. Turvallisuus työelämässä-webinaari. Jyväskylän yliopiston yliopistopäivät 22.10.2021.

Pirhonen, J. 2021. Kyberturvallisuus – kaikkien vastuulla –seminaari 23.9.2021.

Tampereen yliopiston riskienhallinnan politiikka. 2021. Organisaation sisäinen materiaali.

Ylikulju, K. 2021. Mitä turvallisuus tarkoittaa 2021-luvun tapahtumissa? Turvallisuus työelämässä-webinaari. Jyväskylän yliopiston yliopistopäivät 22.10.2021.

Kuviot

Kuvio 1: Jyväskylän yliopiston organisaatiokaavio 8